

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Pompeius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

Πομπήιος δὲ καὶ τῆ Δημητρίου τῆ ἀπελευθέρου γυναικὶ
 πλείστον ἰσχύσαντος παρ' αὐτῶν, τετρακισχίλιων ταλάντων
 ἀπολιπόντος οἰσίαι, ἐχρητο τῶν αὐτῶν ἴσους οὐκ ἔπει-
 κῶς οὐδ' ἐλευθέρως, φοβηθεὶς τὴν δὴμοφίαν αὐτῆς, ἀμα-
 χόν τινα καὶ πεισθέντων ἔσταν, ὡς μὴ φαείνηκερατημῶς ἔ-
 τω δὲ πάνυ πόρρωθεν δὴλαβῆς ὡν παρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ πε-
 φυλαγμένως, ὁμοίως οὐ διέφλυγε τὴν ἐχρητῶν τὸν ὅτι τῆς ἴ-
 ρου, ἀλλ' ὅτι τὴν γαμετῆς ἐσυχφαιτιτο, πολλὰ τῶν κρινῶν
 παρὶν καὶ παρὸς αὐτῶν ἰσχυρῶς ἐκείναις. τῆς δὲ παρὸς
 τὴν διαπαν δὴχλίας καὶ λιτότητος, ἐν ἀπομημοίωμα λέ-
 γεται τοιοῦτο· ἰαθῆς αὐτῶν νοσοῦντι καὶ κακῶς ἔχοντι παρὸς
 τὰ σπία κίχλιω παρὸς ἐταξε λαβεῖν ὡς ἡ ζητιῶντες ἐχ
 ἔσταν ὄνιον, (ὡς γὰρ παρ' ὄσταν) ἔφη δὲ τῆς δὴρεθῆσασαί τῶν
 " Λουκουλῶν δὲ ἔποιε τρεφομῶας, Εἶπα (εἶπεν) εἰ μὴ Λού-
 " κουλῶς ἐτρυφα, Πομπήιος οὐκ ἀνέζησεν; καὶ χαίρειν εἰ-
 " σασ τὸν ἰαθῆν, ἔλαβῆς τῶν δὴπορίων. ταῦτα μὲν οὖν ἔτε-
 ἔσταν. ἐπὶ δὲ μειράκιον ὡν πρυτάνεσι, καὶ τῶν πατρὶ συφρα-
 τῶν ὁμοίως ἀπὸ τεταγμένω παρὸς; Κίνας, Λακίον τινα Τε-
 ρέντιον εἶχεν ἐταξον καὶ σύσκιων· οὗτ' ἔσταν Κίνα πειθεῖς
 χημῶσαι, αὐτὸς μὲν ἔμελλε Πομπήιον ἀποκτεῖν, ἔτερε
 δὲ τῶν σκίων ἐμπαρῆσιν τῆς φρατρηῶν. μηνύσας δὲ τῶν
 Πομπήιος παρὸς δειπνον ὄντι παρὸς πεσοῦσας, ὡς δὲν ἀφρα-
 τῶν, ἀλλὰ καὶ πῶν παρὸς θυμότερε καὶ φιλοφρονησά-
 μῶς τῶν Τερέντιον, ἀμα τῶν τεταγμένω παρὸς ἀπάσασιν
 ἔσταν ἐκρυεῖς τῆς σκίωσ ἐλαθε, καὶ τῶν πατρὶ φερεῖν
 παρὸς ἔσταν ἡσύχαζεν. ὁ δὲ Τερέντιος, ὡς ἐνόμιζε κερῶν ἔσταν,
 ἀπασάμῶς ὁ ἔσταν ἀμέσῃ, καὶ τῆς ἔσταν τῆς Πομπήιος
 παρὸς ἐλθῶν ὡς καπαχειμῶν, πολλὰς ἐπεφέρει πληγὰς
 τοῖς φράσασιν. ὅκ' ἡ πύτου γίνεταί μὲγα κίνημα, μίσει τῶν
 φρατρηῶν, καὶ παρὸς ἀπίσασιν ὁρμῆ τῆς φρατρωτῶν, τῶν τε σκη-
 νὰς ἀπασῶντων, καὶ τῶν ὄπλα λαμβανόντων. ὁ μὲν οὖν
 φρατρηῶν οὐ παρὸς, δεδιὼς τὸν ἴσους· ὁ δὲ Πομπήιος ἐπὶ
 μέσσις ἀπασφρίμῶς καὶ δακρύων ἰκέτευσ· τέλος δὲ ῥίψας
 ἑαυτὸν ὅτι σῶμα παρὸς τὴν πύλης τῆς χημῶς, ἐμπαδῶν ἐκῆτο,
 κλάων, καὶ πατρὶν κελύων τοῖς ἔσταν. ὡς τε ἔσταν ἀπασ-
 χῶν ἔσταν ἀπασῶν, καὶ παρὸς οὕτω πλὴν ὅκτα κισίω με-
 ταβαλέα καὶ ἀφλαγῆναι παρὸς τὸν φρατρηῶν. ἀμα δὲ
 τῶν τελευτῆσασ τὸν Σφάβωνα, δίκην κλοπῆς ἔσταν ὡς αὐ-
 τοῦ δημοσίων χημῶτων ὁ Πομπήιος, καὶ τῶν μὲν πλεῖστα φω-
 ρῶσας εἶα τῆς ἀπελευθέρων νεοσφισμένον ὁ Πομπήιος Ἀ-
 λεξανδρον, ἀπέδειξε τοῖς ἀρχοῖς· αὐτὸς ἡ λῆνα θηροπικῆ
 καὶ βιβλία τῶν ἐν Ἀσκλη ληφθέντων ἔσταν κατηρηρεῖτο.
 ταῦτα δὲ ἔλαβε μὲν τῶν τῆς παρὸς ἐλθῶντος ὁ Ἀσκλην,
 ἀπῶλεσε ἡ, τῶν Κίνα δορυφόρων, ὅτε κατῆλθεν. ὡσαμῶν
 εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν καὶ διαρπασάτων. ἐγίνοντο ἡ τῆς δίκης αὐτῶν
 παρὸς ἀγῶνες οὐκ ὀλίγοι παρὸς τῆς κατῆρησεν. ἐν οἷς ὅσους ἀμα
 καὶ παρ' ἡλικίας δὴσας φαινόμενος δόξασ ἔσταν ἐμπαδῶν καὶ
 χημῶν. ὡς τε Ἀντίστον φρατρηῶν, καὶ βραβύοντα τῆς δι-
 κῆν ἐκείνῳ ἔσταν αὐτῶν Πομπήιος, καὶ γυνῆσ δδῶναι τῆς
 ἑαυτῶν θυγατέρα, καὶ παρὸς πύτου τοῖς φίλοις ἀφλαγῆσ.
 δεξάμῶν ἡ Πομπήιος, καὶ γυνῶν ἐν αὐτοῖς ἀπορρήτων ὁ-
 μολογῶν, ὁμοίως οὐκ ἔλαθε τοῖς πολλοῖς ὁ παρὸς ἔσταν, ἀφλαγῆ
 ἡ Ἀντίστον ἀπουδῆν. τέλος ἡ, τῆς γῶν μὲν ἀπασφρίσασιν αὐτῶν
 τῶν δικῶν ἀπολύουσασ, ὡς ὡς οὐκ ἔσταν ἀφλαγῆσ ὁ δῆμος ἐπεφῶνσε τῆς τοδῆ ὁ τοῖς γαμοδῶν ὅτι φαινόμενος ὁ
 ἔσταν παλαμῶν, Ταλασία. ὁ δὲ ἔσταν ἀρχῆν λαβεῖν φασί τοιαῦτην· ὅτε τῶν θυγατέρας τῆς Σαβῶν ὅτι ἔσταν ἀγῶν

A Pompeius etiam liberti sui vxorem Demetrii, qui
 apud ipsum polluit plurimum, & ad millies 1-15. in
 censu reliquit, præter ingenium suum nec beni-
 gne nec liberaliter habuit, metuens ne incompa-
 rabili eius formæ & decantatæ elegantia habere-
 tur obnoxius. Qui licet tam anxie & procul cir-
 cumspectus fuit & suspensus, non effugit tamen
 iniquorum hac in re insectationem, verum vxo-
 rum causa laceratus est multa de publico ambitio-
 ne in illas condonare & largiri. In viâ quam fa-
 cilis & communis fuerit, etiam hoc refertur dicto.
 Medicus valetudine tentato & cibum fastidienti
B turdo vesci imperavit. quem quum non inveni-
 rent venalem, quod intemptivum esset, quidam
 autem subiceret inuenturos apud Lucullum, vbi
 per totum annum alerentur, Et nisi, inquit, luxuria
 diffuerec Lucullus, Pompeius, non viueret? Ita sa-
 lute[m] dicens medico, vsus est cibo parabili. Sed
 hæc infra. Quum sub patre, qui bellum gerebat
 contra Cinna[m], adhuc admodum adolescens me-
 reret, L. quodam Terentio vtebatur familiari &
 contubernali. Hic pecuniâ à Cinna redemptus sus-
 ceperat Pompeium occidendum, alii inflam-
 mandum ducis tabernaculum. Ea re Pompeio su-
 per cœnam nuntiata, nihil percussus, sed largiore
C etiam vino vsus est, atque in Terentium profusus
 hilarius. Vbi cubitum discessit, subduxit se clam
 tentorio, ac munito statione patre, quieti se dedit.
 Terentius, vt res matura visa, districto ense surre-
 xit, accedensq; ad torum Pompeii, quasi somno
 strati, multos in stragula dedit ictus. Hinc ingens
 motus ducis odio exortus & ardor ad defectione[m]
 militum tentoria reuellentium & arma capientium.
 Dux tumultus terrore non est progressus.
 Pompeius vero coniecit se in media[m] illorum &
 supplex eos cum lacrymis est deprecatus. Postre-
 mo pro porta castrorum abiecit se in os, atq; ibi ia-
 cuit obstaculo plorans, & exeuntibus iubens vt
 conculcarent se. Ita verecundia quisque deterri-
 tus recessit, omnesq; octingentis exceptis mutaue-
 runt animum, atque cum duce in gratiam redie-
 re. Sub recentem Strabonis decessum Pompeius
 nomine eius peculatus postulatus pecuniam pu-
 blicam maxime ex parte deprehendit, atq; ab vno
 libertorum suorum auersum Alexandro in iudi-
 cio probauit. At plagas & libros eum Asculi ca-
 ptos obiectum fuit habere. Acceperat quidem ea
 expugnato Asculo à parente, sed amiserat: quod
 ea satellites Cinnæ, quum in urbem ille rediret,
E impetu in ipsius domum facto diripiissent. Huius
 iudicii non paucas habuit cum accusatore prolu-
 siones. In quibus acrem se & supra ætatem con-
 stantem probans, tantum nomen & fauorem com-
 parauit, vt prætor Antistius eius iudicii quæsitur,
 Pompeium in oculis ferret, filiamque suam ei nu-
 ptum offerret, deque ea re ageret cum amicis eius.
 quam conditionem accepit Pompeius. Quamuis
 autem facta in arcano essent sponsalia, non fefellit
 res tamen propter studium in eum Antistii ple-
 bem. Tandem quum sententiam, qua iudices
 Pompeium absoluerant, pronuntiaffet, populus
 quasi signo dato acclamauit illud q; de more anti-
 quitus in nuptiis acclamari solet, *Talasio*. cuius mo-
 ris hanc reterunt origine: Quum Sabinorū filias,

quæ Romam ad spectaculum ludorum commea-
uerant, primores virtute Romani ad connubium
raperent, abduxerunt ignobiles quidam caprarii,
& bubulci puellam elegantem & proceram. Hi,
ne eam aliquis occurrens ex principibus eriperet
sibi, inter eurrendum Talassio clamauerunt. Erat
autem ex probis & claris Talassius. Vnde qui au-
diuerunt nomen, applauserunt conclamauerunt-
que, quasi congratulantes & comprobantes. In-
de aiunt (quia feliciter cessere Talassio hæ nuptiæ)
plausum hunc ducentib. vxorem dari per ludum
solere. Hæc mihi historia ex iis quæ referuntur de
Talassio propior vero videtur. Paucis post diebus
Antistiam sibi Pompeius matrimonio adiunxit.
Postquam ad Cinnam in castra profectus ex cri-
mine quodam & calumnia metuere sibi cepit, ci-
toque se inde subduxit: quum nusquam compare-
ret, per castra rumor & sermo peruasit, interfe-
ctum à Cinna adolescentem esse. Hinc iam pridem
illum grauari & infensi impressionem in eum fe-
cere. Ille fugiens & occupatus à quodam manipu-
li ductore, qui stricto ense in sequebatur eum, sub-
mifit se huic ad genua, eique sigillum suum magni
pretii obtulit. Ille quum eum increpasset perquam
insolenter, At ego non ad sponsionem signandam
adsum, sed ad nefarium & sceleratum tyrannum
puniendū, eum obrūcauit. Ad hunc modū subla-
to Cinna, imperiū suscepit & administravit longe
illo tyrannus vecordior Carbo. Iam aduenerat Syl-
la ob præsentia mala desideratus à plerisque omni-
bus, qui non mediocre bonum domini mutatio-
nem ducebant. Eo reciderat miseriarum ciuitas,
vt libertatis desperatione seruitutem quaerent
quam lenissimā. Agebat id temporis in Piceno Ita-
liæ Pompeius. Habebat quidem illic etiam prædia,
verum magis, quod municipiis duceretur, quæ fami-
liæ ipsius studiosa & cupida erant. Qui vt clarif-
simos & optimos quosq; vidit relictis fortunis suis
vndiq; tanquam in portum in Syllæ castra con-
currentes, noluit ipse sicut profugus, vel vacuus,
vel auxilii indig⁹, sed cū beneficio splendide ac cū
manu ad illum proficisci. Itaq; sollicitauit mouitq;
Picentes, qui propenso animo se ei dederunt, reie-
ceruntq; missos à Carbone. Quum Vindius qui-
dam iactasset Pompeium ex ludo inter illos subi-
to concionatorem emicare, vsq; eo exarserunt, vt
statim impetu facto Vindium trucidauerint. Hinc
Pompeius annos natus tres & viginti capeffens im-
perium tribunali in foro Auximi magnæ vrbis ex-
citato, principibus ibi duobus fratibus Venditiis,
res ad Carbonem trahentibus, edicto excedere vr-
be imperauit, tum delectū habuit, manipuloꝝ or-
dinumq; ductores sigillatim ordine constituit. In-
de circumiecta oppida eodem consilio adiit. Fugi-
entibus & cedentibus omnibus qui à Carbone sta-
bant, aliis ei se libenter adiungentibus, breui spa-
tio tres integras legiones conscripsit: com meatū,
iumenta & vehicula portandis impedimentis, o-
mniaq; necessaria expediuit. Tum ad Syllam iter
intendit, non raptim, nec latibula quæres, sed len-
tis itineribus hostes premens, & quamcumq; adi-
bat Italiæ partem, eam retrahere tentans à Carbo-
ne. In eum tres vna hostiū duces, Carinna, Cælius

A
B
C
D
E
F
eis Ρώμιω παρὰ γυμνάσιον οἱ παρὰ τὸν Πρω-
μίων ἤρπαζον ἐαυτοῖς γυναῖκας, ἀδδοῖσι πινεσ ἀγελάται
καὶ βοτῆρες ἀράμμοι κέρει καλλι καὶ μεγάλῳ ἐκόμιζον.
ὅπως ἐν μὴ παρὰ τῶν πρὸς ἀφελῆ τῶ κρηπίων, ἐβόων ἕον-
τες ἄμα, Ταλασίω. τῶ δὲ γυμνάσιον καὶ γυμνάσιον πρὸς ἑὸν
ὁ Ταλασίος ὥστε τοῖς ἀκούσαντας ποιῶμα, κροτεῖν καὶ
βοᾶν, οἷ σιωπηδομῶν καὶ σιωπηταίνοντας. ἐκ τῆτου Φασίν
(καὶ γὰρ ὀτυχῆς ὁ γάμος ἀπέβη τῶ Ταλασίω) τῶ τῶ τῶ
ὄπιφῶνσιν μὲ παιδίας γυμνάσιον τοῖς γυμνάσιον. ὅτι ὁ λόγος
πιθανώτατος ὅτι τῶ τῶ Ταλασίω λεγόμενον. ὀλίγας
οὐκ ἔσθον ἡμέρας ὁ Πομπήσιος ἠγάγετο τῶ Αντισίας. ἐπεὶ δὲ
παρὰ Κίνου εἰς τὸ φρατόπεδον πορεύθῃς, ἐξ αἰτίας πρὸς καὶ
ἀφαισολῆς ἔδεισε καὶ ταχὺ λαθῶν ἐκ ποδῶν ἰποίησεν ἐαυ-
τόν. οἷ ὄντος δὲ ἐμφαλοῖς αὐτῶ, δευρὶς διήλθεν ἐν τῶ φρα-
τοπέδῳ καὶ λόγος ὡς ἀνήρηκει τὸν νεαρίσκον ὁ Κίννας. ἐκ δὲ
τῆτου οἱ πάλαι βαρυνομῶν καὶ μισσηῖτες ὤρμησαν ἐπὶ
αὐτόν. ὁ δὲ φεύγων καὶ καταλαμβαίνόμενος ὑπό πινος τῶ
λοχαγῶν γυμνάσιον τῶ ξίφει διώκοντος, παρὰ πέπεσε τοῖς γυμ-
σι, καὶ τῶ σφραγίδα παρὰ τῶν πολυτίμων οὐσαν. ὅτῳ καὶ μάλα
ὕβριστικῶς εἰπὼν, ἀλλ' οἷ ἐγγύλιω ἐρχομαι σφραγιδούμε-
νος, ἀλλὰ ἀμόσιον καὶ παρὰ νόμον πμωρησόμενος τύραννον, ἀ-
πέκτεινε αὐτόν. ἔτω δὲ Κίννα τελευτήσαντος, ἐδέξατο μὲν
τὰ παρὰ γυμνάσιον καὶ σιωπήσε Κάρβων, ἐμπληκτότερος ἐκείνῳ
τύραννος ἐπῆει τῶ Σύλλας τοῖς πλείστοις πολεμῶν ὑπό τῶ πα-
ρήτων κακῶν, ὅσῳ δὲ δεσπότου μεταβολῶν μικρὸν ἠγρυμῶν
ἀγαθόν, εἰς τῆτου παρὰ τῶν αἰ συμφορῶν τῶ πόλιν, ὡς δου-
λεία ὄπιτικῶς ἐρεῖν ζητεῖν, ἀπογνώσει τῶ ἐλευθερίας. τότε οὐκ
ὁ Πομπήσιος ἐν τῶ Πικηνίῳ τῶ Ἰταλίας διέτριβεν, ἔχων μὲν
αὐτῶ καὶ χωρία, ὅτῳ πλέον τῶς πόλεσιν ἠδύμμος, οἷ κείως καὶ
D
Φιλικῶς παρὰ τῶν ἐγγύσιον παρὰ αὐτόν. ὅταν δὲ τοῖς ὄπιφα-
νεσάτοις καὶ βελτίστοις τῶ πολιτῶν ἀπολιπόντας τὰ οἷκεία, καὶ
πῶματα χόθεν εἰς τὸ Σύλλα φρατόπεδον, ὡς παρὰ εἰς λιμῶν,
καταλέοντας, αὐτῶς οἷ ἤξισεν, ἀποδράς, ὅσῳ ἀσύμβολος,
ὅσῳ χηρῶν βοηθείας, ἀλλὰ ὑπάρξας πρὸς χεῖρας, ἐπὶ δὲ
καὶ μετὰ διωάμεως ἐλθεῖν παρὰ αὐτόν. ὅταν ἐκείνῳ τῶ Πι-
κηνίῳ ἀποπειρώμμος. οἱ δὲ ὑπό ἠχρον αὐτῶ παρὰ τῶν
καὶ τοῖς παρὰ Κάρβωνος ἠχρον οὐ παρὰ τῶν. Οὐίν-
δίου δὲ πρὸς εἰ πόντος ὅτι δημαγωγῶς αὐτοῖς ἐκ παιδα-
γωγείου παρὰ τῶν πῶν ὁ Πομπήσιος, οὕτως ἠγρυμῶν
E
σαν ὡς τε δὲ αὐτῶς αἰελεῖν παρὰ τῶν τῶ Οὐίνδιον. ἐκ
τούτου Πομπήσιος ἔτη μὲν τῶν καὶ εἷχοσι γερωνῶς, ὑπό
ὅσῳ δὲ ἀνδρῶν ἀποδεδιγμένους φρατηρῶς αὐτῶς ἐ-
αυτῶν δοῖς τῶ ἀρχῆν, ἐν Αὐξίμῳ πόλει μεγάλη βήμισα
θεῖς ἐν ἀρχῶν, καὶ τοῖς παρὰ τῶν αὐτῶν ἀδελφοῖς δύο
Οὐειπίδῳις ὑπό Κάρβωνος αἰπῶν τῶν, ὅσῳ τῶν
μεταστῆναι τῶς πόλεως κελύσας, φρατῶν καὶ τέλεγε, καὶ
λοχαγῶν καὶ ταξιαρχῶν κατὰ χροσμον ἀποδείξας ἐκείσῳις,
τῶ κῦκλῳ πόλεις ἐπῆει ὁ αὐτῶ ποιῶν. ὅσῳ τῶν δὲ καὶ
ὑπό χροσῶν τῶν τῶ Κάρβωνος ἐφρόνῳ, τῶ δὲ ἄλ-
F
λων ἀσμένῳς ὄπιδόντων ἐαυτοῖς, οὕτω κατὰ μείμας ἐν
ὀλίγῳ χρόνῳ τῶν τῶν τῶν, καὶ ὄσῳ πορείσας
καὶ οὐδῶν καὶ ἀμαξας, καὶ τῶν ἄλλῳ πῶσαν παρὰ
σκάλιω ἦγε παρὰ Σύλλας, ὅσῳ ἐπειρώμμος, ὅσῳ δὲ λα-

θεῖν ἀραπῶν, ἀλλὰ ἀφαισολῶν καὶ ὄδον, ἐν τῶ κακῶς ποιῶν τοῖς πολεμῶν, καὶ πῶν ὅσῳ ἐπῆει τῶς Ἰταλίας πει-
ρώμμος ἀφαισῶν τῶ Κάρβωνος. ἀνέστησαν οὐκ ἐπὶ αὐτῶ τρεῖς ἄμα φρατηρῶν πολέμοι, Καρίνας, καὶ Κοίλλιος,

Postquam ergo rerum in Italia Sylla potitus atque dictator est dictus, ceteros remuneravit legatos & duces suos opibus augens eos, ad honores prouehens, largiensque cumulate & liberaliter ea quae quisque postulabat, Pompeium vero ob virtutem suspiciens, magnumque ducens rationibus suis praesidium, elaborauit quouis modo eum propinquitate sibi conglutinare. Comprobante id uxore eius Metella, induxerunt Pompeium vt dimissa Antistia, priuignam Syllae Aemiliam, Metella & Scauro genitam, duceret uxorem, quae alteri iam nupta vterum tunc gerebat. Fuerunt tyrannicae haec atque Syllae potius temporibus, quam Pompeii congruentes moribus nuptiae, dum grauida Aemilia ab altero ad illum abstrahitur, & expellitur Antistia ignominiose misereque, vt quae patre quoque nuper viri causa orbata esset. Antistius enim, quod Pompeii causa stare ab Sylla putaretur, fuit in curia interemptus. Mater eius hoc videns mortem sibi vltro consciiuit. Ita haec quoque istarum nuptiarum tragediae accessit calamitas, & vero etiam mox parientis apud Pompeium interitus Aemiliae. Inde nuntiatur Syllae Perpennam Siciliam tenere, atque aduersarum partium reliquiis praebere illam insulam receptaculum, insensum ibidem cum classe Carbonem, & Domitium inuasisse Africam, aliosque frequentes claros exules, qui proscriptionem fuga anteuertent, eo contendere. In hos Pompeius magnis copiis missus, Perpenna statim ei Sicilia cessit. Vbi afflictas ciuitates Pompeius recreauit, omnibusque praestitit se humanum extra Mamertinos Messanae. Detrectantibus enim tribunal suum & iurisdictionem, a qua contendebat veteri populi Romani formula se esse exemptos: Non desinetis nobis, inquit, gladio accinctis citare leges: Ad haec visus est parum humaniter Carbonis miseris insultasse. Si enim necessitas ei erat, vt erat fortassis, illius interficiendi imposita, statim, vbi ceperat eum, oportebat: & esset illi qui iusserat, ascriptum. At hic vinculum produxit virum qui ter Romanus consul fuerat, ac de eo pro tribunali posito ipse sedens quaestione habuit indignante & grauiter ferente corona. Inde abduci iussit eum & trucidari. Abductum aiunt, vt vidit gladium stringi, locum & spatium breue ad exonerandam concedi alium flagitasse. Addit C. Oppius Caesaris familiaris saeuum Pompeium etiam in Q. Valerium extitisse: quum enim sciret humanitatis & literarum inter paucos studiosum Valerium, vt actus ad ipsum est, seduxisse illum & deambulasse vna, vbi accepit & didicit ab eo quae cupiebat, imperasse licitoribus vt ilico auferrent eum & interficerent. Ceterum Oppio, quum de Caesaris hostibus vel inimicis agit, non temere adiungenda fides est. Pompeius vero in Syllae hostes, quorum prima dignitas erat, & aperte capiebantur, necesse habuit animaduertere. Ceteris, quotquot licuit, conuiuio latentibus, nonnullorum etiam fugam adiuuit. Quum Himerenses, qui in hostium partibus steterat, deliberatum haberet punire, Sthenis multitudinis dux, postulata dicendi potestate, inique facturum Pompeium ait, si misso facto autore plecteret infontes. Quarente Pompeio quemnam autorem iactaret, semetipsum nominauit Sthenis,

A ἐπεὶ τοῦτο ἐκράτησε τῆς Ἰταλίας ὁ Σύλλας, καὶ δικτατορ αἰρησάμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις ἡγεμόνας καὶ στρατηγούς ἡμί-
 βετο, πλουσίοις ποίων, καὶ παροίων ἐπὶ ἄρχαίς, καὶ ἡγε-
 ζόμενος ἀφ' ὧν καὶ παροίων ὡς ἕκαστος εἶδετο Πομπηίου
 ὁ θαυμάζων δι' ἀρετὴν, καὶ μέγα νομίζων ὄφελος εἶναι τοῖς
 ἑαυτοῦ παροίμασιν, ἐσπούδασεν ἀμφοτέρωθεν οἰκείωτητι
 παροίμασιν. συμβουλομένης δὲ τῆς γυναικὸς αὐτῆς τῆς Με-
 τέλλης, πείθοισι τὸν Πομπηίου ἀπαλαγήματα τῆς Ἀντιστίας,
 λαβεῖν γυναῖκα τὴν Σύλλα παροίον Αἰμιλίαν, ἐκ Με-
 τέλλης καὶ Σκαύρου γενημένην, ἀνδρὶ δὲ στωικῶσαν ἠ-
 δὴ καὶ κούσαν τότε. ἡ δὲ τὴν τυραννικὰ τῆς γάμου, καὶ τοῖς
 Σύλλα κατεστῆσεν μάλλον ἢ τῶν Πομπηίου βίω παρόντων, τῆς
 μὲν Αἰμιλίας ἀρμόνης ἐγκύμονος παρ' ἐτέρου παρὸς αὐτὴν,
 ἔξελαυνομένης ὅτι τῆς Ἀντιστίας ἀπίμος καὶ οἰκτρῆς, αἵτε δὲ
 καὶ τῆς πατρὸς ἐναγρῆς ἐστρατημένης ἀπὸ τοῦ ἀνδρα. κατεσφά-
 γη γὰρ ὁ Ἀντίστος ἐπὶ βουλῆσιν αὐτῆς, δοκῶν τὰ Σύλλα τι-
 ρεῖν ἀπὸ Πομπηίου. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς ἐπιδοῦσα τῶν
 παροίμασιν τὸν βίον ἐκείνης. ὥστε καὶ τὸ τοῦ πατρὸς τῆ πε-
 εὶ τὸν γάμον ἐκείνην τρεῖς διὰ παροίμασιν, καὶ τῆς Δία
 ὅτι τῆς Αἰμιλίας ὄψιν ἀφ' ἠραρῆται τῶν Πομπηίου
 C ἵκτουσαν. ἐκ τῆσιν Σικελίας ἠγγήμετο Περπένας αὐτῶν
 κρατιώεσσαι, καὶ τοῖς παροίμασιν ἐπὶ τῆς ἐλαφίας ἐστῆσεν ὀρ-
 μητήριον παρέχειν τὴν νῆσον, ἀναρρομένη καὶ Κάρβωνος αὐ-
 τῶν ναυτικῶν, καὶ Δομητίου Λιβύη παροίμασιν ὁκτός, ἄλλω
 τε πολλῶν ἐπέκεινα μεγάλων ὠκυπέτων φυλάδων, ὅσοι τῶν
 παροίμασιν ἐφῆσαν ἀποδράτες. ἐπὶ τῶν Πομπηίου
 ἀπεσταλῆ μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ Περπένας μὲν ὄψιν
 ὄψιν αὐτῆς Σικελίας ἔξεσθαι, τῶν δὲ πόλεις ἀελαμβανε τε-
 τρυχολύμας, καὶ Φιλανδρῶν πάσας ἐχρήστο, πλεῖστον Μα-
 μερτίνων τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ. παροίμασιν γὰρ αὐτῶν ὁ βῆμα
 D καὶ τὴν διχοδοσίαν, ὡς νόμιμον παλαιῶν Ρωμαίων ἀπειρημέ-
 να, Οὐ παύσατε (εἶπεν) ἡμῖν ἡσυχασμένοις εἶσθαι, νόμοις
 ἀναγκασθέντες; ἔδοξε ὅτι καὶ τῶν Κάρβωνος ἐκείνου ἀποδρα-
 τῶν ἐνυβρίσασιν συμφοραῖς. εἰ γὰρ ἡ ἀναγκασθὼν αὐτὸν (ὡς παρ'
 ἡμῶν) ἀμελεῖν, ὄψιν ἔδει λαβόντα, καὶ τῶν κελύσαντες αὐ-
 τῶν ὄψιν. ὁ δὲ δέσμιον παροίμασιν αὐτῶν Ρωμαίων τῶν
 ἡσυχασθῶντα, καὶ παρὸς τῶν βῆμασιν ἐστῆσεν, κατεζόμενος
 αὐτὸς ἀνέκρινεν, ἀρρομένη καὶ βαρμυομένη τῶν παροίμασιν
 εἶτα ἐκέλευσεν ἀπαλαγήσασιν ἀελεῖν. ἀπαλαγήσασιν μὲν τοῖς
 Φασίν αὐτῶν, ὡς εἶδεν ἐλκόμενον ἠδὲ ὁ εἶσθαι, δεῖσθαι τόπον
 E αὐτῶν καὶ χροῖον βραχὺ, ὡς ἡσυχασθῶν ἐνοχλομένησιν
 παροίμασιν. Γάριος ὅτι Ὀπίος, ὁ Καίσαρος ἐταίρος, ἀπανδρῶ-
 τῶν φησὶ καὶ Κοίντῳ Οὐαλερίῳ χροῖσασθαι τὸν Πομπηίου. ἐπι-
 σαμνον γὰρ ὡς ἐστὶ φιλόλογος αἴτη καὶ φιλομαθῆς ἐπὶ ὀ-
 λήσιν ὁ Οὐαλέριος, ὡς ἦσθαι παρὸς αὐτὸν, ἐπιπαροίμασιν
 καὶ συμπαροίμασιν, καὶ πυροίμασιν ὡς ἐχρήσθαι καὶ μα-
 ρόντα, παροίμασιν τοῖς ἡσυχασθῶν ὄψιν ἀελεῖν ἀπαλα-
 γήσασιν. ἀλλ' Ὀπίος μὲν, ὅτῳ παρὸς τῶν Καίσαρος πολεμίων
 ἢ φίλων ἀπαλαγήσασιν, σφόδρα δεῖ πιστεύειν μετὰ ἀλαβείας.
 F Πομπηίου ὅτι πρὸς μὲν ἐπὶ δόξῃ μάλιστα τῆς Σύλλα πολεμίων, καὶ
 φανεραῖς ἀλισχεμένοις, ἀναγκασθῶν ἐκόλασθαι τῶν ἀλλῶν ὀ-
 σσις ἔξω, παροίμασιν λαοφάνοις, ὁμοίως δὲ καὶ στωικῶν πε-
 ψε. τὴν δὲ ἡμερῶν πόλιν ἐγκωστός αὐτῶν ἐχρήσθαι, ἡμο-
 μῶν μετὰ τῶν πολεμίων, Σθένος ὁ δημογωγὸς ἀπὸ τῶν λόγων, ἐκείνῳ δὲ εἶπε δίχρα ποιήσασιν τὸν Πομπηίου, ἐδὲ
 ὁ ἀπὸν ἀφείσθαι ἀπολῆσθαι τοῖς μηδὲν ἀδικησῶν. ἐρομένου δὲ ἐκείνου τίνα λέγει τὸν ἀπὸν, ἑαυτὸν ὁ Σθένος εἶπε,

ἀπὸν μετὰ τῶν πολεμίων, Σθένος ὁ δημογωγὸς ἀπὸ τῶν λόγων, ἐκείνῳ δὲ εἶπε δίχρα ποιήσασιν τὸν Πομπηίου, ἐδὲ ὁ ἀπὸν ἀφείσθαι ἀπολῆσθαι τοῖς μηδὲν ἀδικησῶν. ἐρομένου δὲ ἐκείνου τίνα λέγει τὸν ἀπὸν, ἑαυτὸν ὁ Σθένος εἶπε,

ποις μὲν φίλοις πείσαντα τῶν πολιτῶν, τῶς δ' ἐξήρως βια-
 σάμενον. ἀγαθεὶς οὖν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ φρονίμα τῷ
 αἰδρὸς ὁ Πομπήιος, ἀφῆκε τῆς αἰτίας πρῶτον ἐκείνου, εἶ-
 πα τοὺς ἄλλοις ἀπὸρῶν. ἀκούων δὲ τοὺς φραπῶτας ἐν ταῖς
 ὁδοποιεῖαις ἀτακτεῖν, σφραγίδα ταῖς μαχαίραις αὐτῶν
 ἐπέβαλεν, ἡ δὲ μὴ φυλάξας ἐκολάζετο. ταῦτα πρῶτον
 ἐν Σικελίᾳ, καὶ πολιτάρχου ἐδέξατο δόγμα συγκλήτου
 καὶ γράμματα Σύλλα, κελθόντα εἰς Λιβύην πλεῖν, καὶ
 πολεμεῖν Δομίτιον καὶ κράτος, ἡ θροικῆτι πολλαπλασία
 διώματι ἧς ἔχον Μάριος οὐ πάλαι διεπέρασεν ἐκ Λιβύης
 εἰς Σικελίαν, καὶ σιυέχει τὰ Ῥωμαίων πρῶτα, τυραν-
 νος ἐκ Φυγάδος καταστάς. ὁξέως οὖν ἀπὸ τῶν πρῶτων
 σάμενος ὁ Πομπήιος, Σικελίας μὲν ἀρχόντα Μοῦμμιον κα-
 τέλιπε, τὸν ἀνδρα τῆς ἀδελφῆς· αὐτὸς ἰαῖναι ναυοὶ μὲν
 μαχεῖς ἕκαστον εἴκοσι, φορτηγῶν δ' ὅσον καὶ βέλη καὶ χη-
 ματα καὶ μηχανὰς χρημύζουσαις ὀκτακροῖαις. καταρχὴ πῶ
 αὐτῶν ταῖς μὲν εἰς Ἰτύλιον ναοὶ, ταῖς δὲ εἰς Καρχηδῶνα, τῶν
 πολεμίων ἀποσάντες ἐσθλακίλιοι πρῶτον ἐξήρως αὐτῶν
 δὲ ἡγῆν ἐξ ἐντελῆ πύργατα. συμβῆναι δὲ αὐτῶν πρῶ-
 γμα γελῶν ἰσορροῖσι. φραπῶται γὰρ πῆνες (ὡς εἶποι) ἡ-
 σαυρῶν πεπεσόντες ἔλαβον συχρὰ χημύζατα. τῶ δὲ πρῶ-
 γματος ἡμορῶν Φαίρετος, ἐδόξε τοῖς ἄλλοις πᾶσι χημύζατων
 μεσὸν εἶναι τὸ τόπον, ἐπὶ τὸ ποτὲ τύχαις τῆ Καρχηδῶνι. ἀποπ-
 τημένων. ὁ δὲ Πομπήιος εἶχε χημύζα τοῖς φραπῶταις,
 ὅτι πολλὰς ἡμέρας ἡσαυρῶν ἐζητούσιν, ἀλλὰ πρῶτον γε-
 λῶν καὶ θεώμενος ὁμοῦ μυριάδας ποσάτας ὀρυσσούσαις καὶ
 φρεφούσαις τὸ πεδίον· ἕως ἀπειπόντες ἐκέλευο, αὐτοὺς ἀ-
 γειν ὅπη βούλεται τὸν Πομπήιον, ὡς δὲ κεν ἰχθυῶν τῆς ἀ-
 βελτηρίας δεδωκῶται. ἀντιπαγμένον δὲ τῷ Δομίτιον, καὶ
 χραῖδρα πῆνα πρῶτον ἐβελημένον χαλεπὴν πρῶτον καὶ
 τεραχίαι, ὁμοῦ αἶμα πνύματι πολὺ ἐσθλα δρῶν ἀμέρος
 κατεῖχεν· ὡστε ἀπογόντα τῆς ἡμέρας ἐκείνης μαχέσασθαι
 τὸν Δομίτιον ἀναζυγῶν πρῶτον χραῖδρα. Πομπήιος δὲ ποτὸν
 ἑαυτοῦ ποιούμενος τὸν κατῶν, ὁξέως ἐπῆει καὶ διέβαινε
 τὴν χραῖδρα. οἱ δὲ ἀτάκτως, καὶ θορυβούμενοι, καὶ οὐ
 πόρτες ὁμοῦ ὀμαλῶς ὑφίσταντο· καὶ τὸ πνύμα πρῶτον
 τὴν ζάλιν αὐτοῖς πρῶτον βάλλον ἐναπίαι. οὐ μὲν ἀλ-
 λα καὶ τῶς Ῥωμαῖοις ὁ χαιμὸν ἐπῆραξεν, οὐ καθορῶντας
 ἀλλήλοισ ἀκριβῶς· αὐτὸς τε Πομπήιος ἐκινδυνύουσαν ἀ-
 γνοητῆς ἀποθανεῖν, ἐρωτῶντι φραπῶτη δὲ σὺν ἡμα, βρα-
 διον ἀποκρινάμενος· ὡσαύμοι δὲ πολλῶ φόνου τοῖς πολε-
 μίοις, (λέγονται γὰρ ἀπὸ δισημείων τριχίλιοι ἀφρυ-
 γεῖν) αὐτοκράτορα τὸν Πομπήιον ἡσάσαντο· φήσαντος δὲ
 ἐκείνου μὴ δέχεσθαι τὴν τιμὴν, ἕως ὅρῶν ἐσηκε τὸ φραπῶ-
 πεδον τῶν πολεμίων. εἰ δὲ αὐτὸν ἀξιοῦσι ταύτης τῆς πρῶ-
 σηρείας, ἐκείνο χραῖδρα πρῶτον καταβαλεῖν ὠρμη-
 σαν δὲ ἴδου ὅτι τὸν χραῖδρα· καὶ Πομπήιος αὐτὸν χραῖδρα ἡ-
 γανίζετο, δεδωκῶς τὸ πρῶτον πάθος. ἀλίσκεται δὲ φρα-
 πῶ πεδον, καὶ ἀποθνήσκει Δομίτιος. τῶ δὲ πόλεω ἀμὲν δὲ
 ἴδου ὡς ἡσάσαντο, ἀμὲν δὲ κατὰ κράτος ἐλήφθησαν. εἶλε δὲ
 καὶ τῶν βασιλείων Ἰάρφα τὸν συμμαχῆσαντα Δομίτιον,
 τὴν δὲ βασιλείαν Ἰάμψα παρέδωκε. χραῖδρα δὲ τῆ τυχη,
 καὶ τῆ Ῥώμῃ τῶ φραπῶματος, εἰς τὴν Νομαδικίῳ ἐπέβαλε· καὶ πολλὰν ὁδὸν ἡμερῶν ἐλάσας, καὶ πρῶτον χρα-
 τήσας οἷς ἐπέτυχε, καὶ τὸ πρῶτον Ῥωμαῖοις δέος ἦδ' ἡ τῶν βαρβάρων ἀξερρῶν, αὐτοῖς ἰσχυρὸν καὶ φοβερὸν κατα-
 στάσας, ὁ δὲ τὰ θηρία δεινὸν ἔφη τὴν τὴν Λιβύῃ κατακίωτα τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀπειρα Ῥώμης καὶ τύχης ἀπολιτεῖν.
 ὅθεν οὐ

A qui ciues sui studiosos induxisset, alienos coegif-
 fet. Delectatus libera illius oratione & fidentia
 Pompeius hunc primum, deinde alios omnes cri-
 mine liberauit. Milites quum acciperet in itinere
 flagitia committere, gladios eorum obfignauit:
 qui signum amouisset, in eum consuluit. Dum hec
 in Sicilia gerit & administrat, senatusconsultum &
 ab Sylla accepit literas, quibus præcipiebatur
 ei in Africam vt traiceret, & Domitium acriter
 bello persequeretur. Coegerat ille longe maiorem
 manum quam non ita pridem ex Africa Marius
 in Italiam transportauerat, remque public. Roma-
 nam miscuerat totam, ex exule factus tyrannus.
 Pompeius ergo omnibus nauiter comparatis, Si-
 ciliae Memmium, qui sororem suam in matrimo-
 nio habebat, præfecit. Ipse soluit longis nauibus
 centum viginti: onerariis, quibus com meatus, te-
 la, stipendium, tormenta portauit, octingentis. Vt
 decurrit parte classis Vticam, parte Carthaginem,
 septem millia ab hostibus defecere, atqua ad eum
 transiere. Habebat ipse sub signis sex completas
 legiones. Ibi ei proditum est memoriae rem acci-
 disse ridiculam: Inciderant milites aliquot (vt
 fertur) in thesaurum, ac magna vi argenti erant
 potiti. Re vulgata locum cum alii omnes existi-
 mauerunt argenti plenum esse per superiores Pæ-
 norum clades ibi reconditi. Nihil igitur vti Pom-
 peius militibus potuit per multos dies thesauros
 scrutantibus, sed obambulauit ridens, quum con-
 templeretur tot millia in fodiendo & vertendo
 campum occupata, quoad deposita spe dixerunt
 Pompeio, duceret quo liberet, tatis se pœnarum
 dedisse stultitiæ suæ. Stabat cum infesta acie Do-
 mitius, atque conuallem prætentam habebat tran-
 situ arduam & asperam. Ibi largus cum vento im-
 ber diluculo exortus occupauit eos. Ita Domitius
 illo die non exspectans prælium vasa conclamari
 iussit. Id suum tempus Pompeius ratus, raptim a-
 gmine facto transmisit conuallem. Illi in composi-
 ti & tumultuantes neq; vna omnes neque pariter
 impressionem excepere, veritusque circumagens
 se procellam incussit illis aduersam. Turbauit au-
 tem tempestas Romanos quoque non satis inter se
 conspicientes, atque ipse non agnitus pene inter-
 iit Pompeius, quod quarenti signum militi tar-
 dius responderit. Fufis magna strage hostibus (fe-
 runtur enim ex viginti millib. effugisse solum tria
 millia) Pompeium exercitus imperatorem consa-
 lutauit. Quo negante eum honorem se agnosce-
 re, dum starent hostium erecta castra: si ea se ap-
 pellatione dignarentur, prius illa conuellenda Igi-
 tur ruunt ad vallum. Pompeius prioris casus metu
 sine galea præliatur, castra expugnantur, cadit
 Domitius, vrbes partim extemplo in deditionem
 concedunt, partim expugnantur. Capit etiam re-
 gem Iarbam Domitii fociū. cuius regnum Hiem-
 psali permittit. Vtens secunda fortuna & exerci-
 tus virtute Numidiam iniit, multorumq; dierum
 iter prouectus omnibus, qua transit, subiugatis,
 & Romani imperii timore, qui apud barbaros
 iam obliteratus erat, denuo firmato & terribili
 reddito, nec feras ait Africam incolentes igna-
 ras virtutis & felicitatis Romanæ relinquendas.

ὅθεν οὐ

Itaque in leonum & elephantorum venationem paucos insumpsit dies. omnibus (vt aiunt) quadraginta, annum tunc agens quartum & vigesimum, hostes oppressit, Africam subegit, regna regumque negotia composuit. Regresso Vticam literæ ab Sylla redduntur, imperante vt reliquum exercitum dimittat, atque vna cum legione præstoletur ibi successorem. / Ea res occultè torfit & grauitè momordit Pompeium : exercitus verò apertè fremuit, atque orante Pompeio vt in Italiam proficiscerentur, & Syllam infectati sunt, & illum negauerunt se relictuos, monueruntque ne crederet tyranno. Hos Pompeius mollire primum & lenire enifus est. Vbi nihil profecit, digressus de tribunali, in tabernaculum se lachrymabundus recepit. Illi eum corripiunt, atque in tribunali reponunt, magnaque diei pars consumpta est his commonentibus, vt maneret & imperaret, illo rogante vt obtemperarent nec mouerent seditionem : quousque instantibus his & clamore insurgentibus iurauit, si pergerent vrgerè, seipsum interfecturam, vixque sic sedati sunt. Ad Syllam primum allatum est Pompeium defecisse. Ibi iactauit ille apud amicos, esse omnino in fatis sibi, in senectute vt colluctaretur cum pueris: propterea quòd etiam Marius ei admodum adolescens plurimum negotii exhibuisset, atque in extremum adduxisset discrimen. Pòst allato vero nuntio, quum omnes mortales animaduerneret ad excipiendum benignè Pompeium & procedendum obuiam effulos, tetendit eos vincere, progressusque prodiit illi obuiam, ac complexus eum animo propensissimo, Magnum alta voce appellauit, adstantibusque hoc nomine eum iussit salutare. Alii in Africa primum ferunt ita ei fuisse ab vniuerso exercitu acclamatum, sed fuisse eam ratam appellationem, vbi fuit ab Sylla comprobata. Omnium ipse tamen nouissimus diuque pòst proconsul in Hispaniam contra Sertorium missus nominis inuidia ob consuetudinem iam abolita cœpit in epistolis & edictis se Magnum Pompeium scribere. Vnde meritò commendes & in admiratione habeas priscos Romanos, qui eiusmodi appellationibus & vocabulis non bellicas modò & militares remunerauerint palmas, verum etiam actiones & arces vrbanas. Duos populus Maximos dixit, Valerium, quòd dissidentem ab se senatum in concordiam secum reduxisset: Fabium Rutilianum, quòd locupletes nonnullos libertinæ stirpis in senatum allectos eo ordine mouisset. Inde triumphum petenti negauit Sylla : siquidem consuli vel prætori tantum eum, nemini præterea per legem permitti. Quamobrem Scipionem superiorem, qui maioribus & nobilioribus certaminibus Pœnos vicerat in Hispania, quòd nec consul esset nec prætor, non postulauisse triumphum. Quòd si Pompeius penè adhuc imberbis, qui senator propter ætatem non sit, triumphans in vrbem inuehatur, inuidiosum planè & sibi imperium & illi fore honorem. Hæc apud Pompeium Sylla allegauit, non permissurum se ostendens ei triumphum, sed si pergeret contendere, repugnaturum & intercessurum. Enimuero nihil trepidauit ideo Pompeius, verum reputandum prædicauit Syllæ, Plures solem orientè quàm occidentem adorare:

A ὅθεν ἐπὶ θήρας λεόντων καὶ ἐλεφαίντων ἡμέρας διέτριψεν οὐ πολλὰς, τῶν δὲ πάσης (ὡς φασί) πεπαιχτότατα, τὰς πολεμίας σκυεῖλες, καὶ Λιβύου ἐχθρῶτα, καὶ διήτησε τὰ τῆς βασιλείας, ἐπὶ ἀγῶν ἐκείνων τέταρτον καὶ εἰκοστὸν. ἐπὶ μετὰ τούτῳ δὲ εἰς Ἰτύκην αὐτῷ γράμματα κημίζονται Σύλλα, πρὸς τὰς ἡμέρας ἀφίεναι μὴ τῶν ἄλλων φρατείας, αὐτὸν δὲ ἐνὸς πάγκατος περιμένειν αὐτόν, τῶν δὲ ἐξ ἀδελφῶν φρατηρῶν. ὅτι τούτοις ἀδύνατος μὴ αὐτὸς ἦρχε, καὶ βαρέως ἔφερεν, ἐμφανῶς δὲ ὁ φρατὸς ἠγάπησεν καὶ δεηθέντος τῶν Πομπηίων πρὸς αὐτὸν, τὸν τε Σύλλα κημίζων ἔλεγον, καὶ κείνον οὐκ ἔφασαν πρὸς ἴσασθαι χωρὶς αὐτῶν, B ὅσδε εἰὼν πιστεύειν τὰ τυράννων. ὁ μὲν οὖν πρῶτον ὁ Πομπηίος ἐπειροῦτο πρῶτον καὶ παρηγορεῖν αὐτὸν ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε, καὶ ἔπειθ' ἀπὸ τῶν βήματος, ὅτι τῶν σκηνῶν ἀπῆει δεδαικρυμένος. οἱ δὲ συλλαζόντες αὐτὸν, αὐτὸς ὅτι τῶν βήματος κημίζονται, καὶ πολὺ μέρος τῶν ἡμέρας ἀνῆλθον, τῶν μὲν μύθειν καὶ ἄρχην κελύοντων, τῶν δὲ πειθεῖσθαι δεομένων, καὶ μὴ στασιάζειν ἀρχῆς δὲ πρὸς ἀπορροῦντων καὶ κημίζοντων, ὡμοσεν δὲ ἀμνησῆσαι αὐτὸν, εἰ βιάζοντο, καὶ μάλιστα ἐπαύσαντο οὕτω. τῶν δὲ Σύλλα πρῶτον μὴ ἦλθεν ἀγῶνας, τὸν Πομπηίον ἀφιστάμενος, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν, ὡς ἄρα περὶ τῶν μύθων αὐτῶν C ἠγορεύει γέροντι, παίδων ἀγῶνας ἀγωνίζεσθαι, ἔπειθ' ὁ καὶ Μάριον αὐτῷ νέον οὐκ ἔχοντα πλείστα πρὸς ἄλλα πρὸς ἀρχὴν, καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς πειθεῖσθαι κινδύους. πυθόμενος δὲ τῶν ἀγῶν, καὶ πρῶτος ἀνδρόποικος ἀθανάτορος δέχεσθαι καὶ παραπέμπειν τὸν Πομπηίον ὀρμημένους μετ' ἀνοιίας, ἔσπευδεν ὑπερβαλέσθαι καὶ πρὸς ἀρχὴν ἀπολύσασθαι αὐτὸν, καὶ δεξιῶσθαι αὐτὸν ὡς ἐνὶ πρῶτον, μεγάλη φωνὴ Μάριον ἠπαύσαντο, καὶ τὸς παρῶν ἔτιος ἐκέλευσε πρὸς ἀρχὴν ἀφίστασθαι. σημάζει δὲ μέγαν ὁ Μάριος. ἔτεροι δὲ φασὶν ἐν Λιβύῃ πρῶτον ἀναφώνημα τῶν τῶν φρατῶν πρῶτος ἠγείσθαι, καὶ D πρὸς τὸ λαβεῖν καὶ δυνάμειν, ὑπὸ Σύλλα βεβαιωθέν. αὐτὸς μὲν τοὺς πρῶτος ἔσπευδεν καὶ μὴ πολὺ χρόνον εἰς Ἰβηρίαν ἀνῆλθαι, οὐκ ἐπεμψθεὶς ὅτι Σερτώριον, ἠρξάτο γράφειν αὐτὸν ἐν ταῖς ἑπιτολάς, καὶ τοὺς ἀφ' ἄλλων Μάριον Πομπηίον. οὐκ ἔπειθ' ἔπειθ' ὅτι φθονὸν τένονα, σκώληκος ἠγορεύον. ὅθεν εἰκότως αὐτῶν ἀγαθὴ καὶ θαυμάσιον αἰεὶ τις τῶν πάλαι Ρωμαίων, οἱ τῶν πολεμικῶν ἀποκλήσεις καὶ πρὸς ἀνομιῶν καὶ τῶν πολεμικῶν ἡμείνων καὶ φρατῶν καὶ τορβῶσις μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν πρὸς ἀρχὴν καὶ πρὸς ἀνομιῶν. δύο γὰρ Μαξίμοι (ὁ μὲν ὅστις μεγίστος) ἀνῆλθον οὐκ ἔχοντες. Οὐαλέριον μὲν, ὅτι τῶν ἀρχῶν E λαξάσασθαι αὐτῶν τὴν σύγκλητον. Φάβιον δὲ Ροδῶλον ὅτι πλοῦσιος πινὰς ἔξ ἀπελευθέρων γεγενησῶν καὶ κημίζοντων εἰς τὴν σύγκλητον ἐξέβαλεν. οὐκ ἔπειθ' ἀφ' ἄλλων Πομπηίος αὐτέλεγε δὲ Σύλλας. ὡσαύτως γὰρ ἡ φρατῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσδε δίδωσιν ὁ νόμος. δὲ καὶ Σκίπῳ ὁ πρῶτος ἀπὸ μείζονων καὶ κρηπίδων ἀγῶνων ἐν Ἰβηρίᾳ Καρχηδονίων κημίζων, οὐκ ἔπειθ' ἀφ' ἄλλων. (ὕπατος γὰρ οὐκ ἔπειθ' ἀφ' ἄλλων) εἰ δὲ Πομπηίος ἔπειθ' ἀφ' ἄλλων κημίζων εἰσελάσθαι, ἀφ' ἄλλων εἰσελάσθαι εἰς τὴν πόλιν, ὡς βουλῆς ἀφ' ἄλλων τῶν ἡλικίδων οὐ μέτεσι, πρῶτον πασιν ὅτι φθονὸν ἔσπευδεν καὶ τὴν F ἄρχην αὐτῶν, καὶ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην. ταῦτα πρὸς Πομπηίον ὁ Σύλλας ἔλεγε, ὡς οὐκ ἔσπευδεν, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, καὶ κημίζων τῶν φιλονεκῶν ἀπειθοῦτος. ὁ δὲ Πομπηίος οὐκ ἔπειθ' ἀφ' ἄλλων, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῶν Σύλλας, ὅτι τῶν ἡλικίων ἀφ' ἄλλων πλείονες ἢ δύο μὲν πρὸς ἀνομιῶν

verum Mutinæ in Gallia per diu castra collata
 Bruti castris habuit. Interea Lepidus Romam ruit,
 & mœnibus affidens secundum consulatum po-
 stulavit magna colluie territans populum. Hanc
 formidinem allata à Pompeio literæ discussere,
 bellum sine certamine esse perpetratum. Brutus
 enim, quia vel exercitum ipse tradidit, vel transi-
 tionem ille quum faceret proditus fuit, vitam
 suam in Pompeii permisit fidem, acceptisque e-
 quitibus, qui se comitaretur, in oppidulum quod-
 dam Galliarum circumpadanae recessit. vbi postero
 die immisso per Pompeium Geminio est interfe-
 ctus. Qua de causa vehementer est laceratus Pom-
 peius. qui enim mox ab initio transitionis scripse-
 rat ad senatum, Brutum vltro ad se transgressum,
 misit denuò alteras literas quibus infectatus est in-
 teremptum. Huius, Brutus, qui cum Cassio Cæsa-
 rem occidit, filius fuit, vir patris neq; in bello gerē-
 do neq; in morte similis, vt in illius historia expli-
 cuimus. Porro Lepidus confestim Italia eiectus,
 profugit in Sardiniam, vbi morbo correptus expi-
 rauit, fractus animo, non ob res perditas, (vt autu-
 mant) sed quum esset nactus epistolium, ex quo
 stuprum vxoris comperit. Lepidi longè dissimilis
 Hispaniam tenebat Sertorius, ac Romanis terribi-
 lis impendebat. ad quem sicut extremum bellorū
 morbu hostes domestici cōfluxerant. Hic multos
 iam inferioris ordinis duces interemerat. Tunc
 verò cum Metello Pio colluctabatur, claro illo
 quidem & strenuo viro, sed qui segnius ob senium
 articulos belli vrgere, lentiusque videretur instare
 rebus, quæ torrente pernecitate rapiebantur Ser-
 torii. Qui proiecta audacia & latrocinantis potius
 more cum illo agebat, infidiisq; & circumcurfi-
 tionibus virum perfringebat certaminum athle-
 tam legitimorum atque exercitus statarii & grauis
 ducem. Eò Pompeius, quòd exercitū haberet sibi
 permillum, enitebatur vt ad opem Metello feren-
 dam mitteretur. Nec, quanuis præcepit Catulus,
 dimisit exercitum, sed hæsit in armis circa urbem,
 semper habens quid prætexeret, donec, L. Philip-
 po referente, illam prouinciam ei decreuere. Quo
 tempore aiunt rogante quodam in senatu & mi-
 rante, Pompeium an pro consule Philippus esset
 in Hispaniam missurus, Non tantum, inquit, pro
 consule, Philippus, sed pro consulibus: notans am-
 bos illius anni consules nullo numero esse. Vt Hi-
 spaniam attigit Pompeius, & vti solet, ad noui
 imperatoris famam noua spe homines crexit, ac
 quæ non arcta fide cum Sertorio coiērant gen-
 tes, motæ sunt & transiuerunt, arrogantes ser-
 mones de Pompeio Sertorius dissipauit, & per
 ludibrium ferula iactauit se & loro puerum hunc
 castigaturum, nisi anum illam formidaret, Me-
 tellum significans. Reuera tamen vehementer
 cauens, & timens Pompeium bellum gerebat
 circumspectius. Etenim Metellus (quod nemo ex-
 pectasset) admodum deliciis diffuens solutè vi-
 uebat, magnaque extiterat apud eum & repentina
 ad factum luxumque mutatio. Ita ea quoque res
 singularem Pompeio cum laude beneuolentiam
 adiungebat, quòd vitæ frugalitatem intenderet:
 in quo non magnoperè tamen elaborandum
 habuit. Siquidem sua sponte temperans erat &
 moderatus in libidinibus. Quum autem varia bel-
 li forma esset, nihil Pompeium magis pupugit
 quam quum Lauronem expugnauit Sertorius.

A ἐν δὲ Μουτίνῃ τῆς Γαλατίας αἰτεκάνθητο τῶν Βρούτων στρατὸν
 χρόνον ἐν ᾧ Λέπιδος ἐπὶ τῷ Ρώμῳ βύεις καὶ παρρησια-
 στικὸς ἐξώθη, ὑπατεία ἢ τε δεύτεραν, ὅχλω πολλῶν δεδι-
 τῶν τὸν ἐνδόν. ἔλυσε δὲ τὸ φόβον ἐπιτολὴ τῶν Πομ-
 πηίου χρηματίσας κατωρθώσας αὐτὸν μάχης τὸν πόλεμον. ὁ
 γὰρ Βρούτος, εἴτε τῶν ἀδελφῶν τῶν δυνάμειν αὐτὸς, εἴτε παρρη-
 σιαστικὸς μετὰ βουλευτικῶν ἐκείνης, ἐνεχέεισε τῶν Πομπηίου
 σῶμα, καὶ λαβὼν ἰπποκῆς παρρησιαστικῶν, ἀπεχώρησεν εἰς πο-
 λίχροντι τῶν ἑστῶν τῶν ἑστῶν ὅπου μὲν ἡμέραν μίαν ἐπιπέμ-
 ψαντος αὐτῶν τῶν Πομπηίου Γεμίνιον, ἀνέστη καὶ πολλῶν ἔχεν
 B ἀπὸ τῆς Πομπηίου αἰτίας. γερραφῶς γὰρ ὄντος ἐν δεξιῇ
 τῆ μετὰ βουλευτικῶν τῶν σύγκλητον, ὡς ἐκὼν αὐτῶν παρρησια-
 στικῶν, ἐτέρας αὐτῶν ἐπεμψὲν ἐπιτολὰς ἀνηρητικῶν ἔπι-
 δεσφῶν κατηγερούσας τῶν Βρούτων ἡ ὑὸς ὁ Καίσαρ
 σὺν Κασιῶ κατείνας, ἀνὴρ ὁμοίως τῶν πατρῶν μήτε πολέμη-
 σαις μήτε ἀποστασίων, ὡς ἐν τοῖς παλαιῶν ἐκείνης γερραφῶν. Λέ-
 πιδος μὲν οὖν ὄντος ἐκπεσὼν τῆς Ἰταλίας, ἀπέδρασεν εἰς
 Σαρδῖνιαν κακεὶ νοσήσας, ἐτελευτήσας δὲ ἀθυμίας, ἐπὶ παρρη-
 σιαστικῶν (ὡς φασιν) ἀλλὰ χρηματίσας παρρησιαστικῶν, ἔξ ἑμοι-
 χείων πινὰ τῶν γυναικῶν κατεφώρασε. Λεπίδου ὅσον ὁμοίως
 C στρατηγῶν Ἰβηρίας κατεχὼν Σερτώριος, ἐπηρωρεῖτο Ρωμαίοις
 φοβερῶς, ὡς ἔπι ἔχρατον νόσημα τῶν ἐμφυλίων πολέμων εἰς
 τῶν τῶν ἀδελφῶν σιμωρρηνικῶν, πολλοὺς μὲν ἦδη τῶν ἐλατῶν
 στρατηγῶν ἀνηρητικῶν, Μετέλλου ὅσον Ἄπαια τότε συμπεπλε-
 γμῶν, ἀδελφῶν λαμπαρῶν μὲν καὶ πολεμικῶν, δοκῶν τῶν δεξιῶν
 τεσσῶν ὑπὸ γηρας ἐπέσας τοῖς κατῶν τῶν πολέμων, καὶ ἀπο-
 λείπεσθαι τῶν χρηματίων, ἀρπαζομένων ὄντων καὶ ταχὺ τῶν
 Σερτώριος, τῶν ἀδελφῶν καὶ ληστρικῶν τῶν αὐτῶν παρρησια-
 στικῶν, καὶ ταρῶν τῶν ἐδραῶν καὶ παρρησιαστικῶν ἀδελφῶν ὁμι-
 μον ἀθλητικῶν ἀγώνων, καὶ δυναμῶς σασίμω καὶ βαρείας ἡ-
 D γεμῶνα. παρρησιαστικῶν Πομπηίου ἔχων στρατὸν ὑφ' ἑαυτοῦ,
 διεπαρῶν τῶν Μετέλλου περὶ Φιλίππου βοήθως καὶ Καίτου κε-
 λθόντος οὐ διέλυεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὅπλοις ἡ παρρησιαστικῶν πόλιν, ἀεί-
 πνας ποιέμενος παρρησιαστικῶν, ἕως ἔδωκεν αὐτῶν τῶν δεξιῶν,
 Λαλίου Φιλίππου γυναικῶν εἰπόντος. ὅτε καὶ φασιν, ὅσον πυγ-
 κλήτῶν πυθῶν πινὸς, καὶ γαυμαζόντος εἰ Πομπηίου δού-
 πατον οἶεταί δεινὸν ἐκπερὶ Φιλίππου Φιλίππου, Οὐκ ἔγωγε
 (φαίναί τῶν Φιλίππου) ἀλλ' αἰθ' ὑπάτων. ὡς ἀμφοτέρω τῶν
 τότε ὑπατεῶν τῶν ὄντων ἀξίως ὄντας. ἐπεὶ ὅσον τῆς Ἰβηρίας
 ἀφ' αὐτῶν ὁ Πομπηίου, (οἶα Φιλίππου παρρησιαστικῶν ἡγεμόνος)
 E ἐτέρας τῶν ἐλπίων ἐποίησε τοῖς ἀδελφῶν, καὶ πᾶσι μὴ πύρ-
 βεῶν τῶν Σερτώριος σιμωρρηνικῶν τῶν ἐδραῶν ἐκινεῖτο καὶ με-
 τὰ βουλευτικῶν, λήσας ὑπὸ τῶν Φιλίππου ὁ Σερτώριος καὶ τῶν Πομ-
 πηίου διέσπασε, καὶ σκώπῶν ἔλεγε ναρθητικῶν αὐτῶν δεῖσαι καὶ
 σκύπῶν ἐπὶ τῶν παῖδα τῶν τῶν, εἰ μὴ τῶν γυναικῶν ἐκείνων ἐφοβεῖ-
 το, λέγων τῶν Μετέλλου. ἔρχω μὲν τῶν φυλακῶν σφόδρα
 καὶ δεδδικῶς τῶν Πομπηίου, ἀσφαλέστερον ἐστρατήγῶν καὶ γὰρ ὁ
 Μετέλλος (ὅσον οὐκ αὐτῶν ἀνὴρ) διετέθη σφραγῶν τῶν βίβω, χρ-
 μιδῆ παρρησιαστικῶν τῶν ἡδονῶν ἐδεδικῶς καὶ μεγάλη τις εἰς ὄγκον καὶ
 πολυτελείαν ἀξίως ἐγέρνει μετὰ βουλευτικῶν παρρησιαστικῶν αὐτῶν ὡς τε
 F τῶν Πομπηίου καὶ τῶν γαυμαζόντων ἄνοιαν ἄμα τῆ δόξῃ φέ-
 ρειν, ἐπιτείνοντι τῶν ἀπέλειαν τῶν ἀξίως ἐ πολλῶν ἐπιτηδύ-
 σιας δεσπῶν. φύσει γὰρ ἡ σφραγῶν καὶ τῶν γυναικῶν ἐν ταῖς
 ἐπιτηδύσιας τῶν ὅσον πολέμου πολλὰς ἰδέας ἔχοντες, ἡνίασε
 μάλιστα τῶν Πομπηίου ἡ Λαύρωνος ἀλαστίας ὑπὸ Σερτώριος.

κυκλοδοθαι γδ αυτον οϊηθεις, και τι μεγαληρησας, αυτος
 δεξιαφης αιεφαθη περλεχιδμος κύκλω και δεξο τδπο κινειαζ
 δεδιως, επει δε κατραπιμωρα μδρλω τ πολιν αυτ παροντος.
 Ε' ρεννιον τ και Περπεναν, αυδρας ηγεμονικους τ παρος Σερτω-
 ριοι κατραπεφδρζτων και γρατηρωτων εκεινα νικησας περ
 Ουαλεινιαν, και μωρ μωρ μωρ απεκτηινεν. επαρθεις τ τη παρ-
 ζει και μεγα φρονα, επ αυτον εσπευδε Σερτωρειον, ως μη με-
 παροι τ νικης Μετελλος. περ τ Σουκρωνι ποταμω, τ ημε-
 ρας ηδη τελευτωσης, στωεβαλλον και διωαμεις, δεδιότες
 μετελθιν τ Μετελλον, ο μδρ ως μόνος, ο τ ως μόνω Διγαρω-
 νισατο. ο μδρ οω τελος αμφιδδζον εγεν ο αγων εκατερου γδ
 θάτερον κερως οικησε τ τ γρατηρων πλεον ηνεγκω Σερ-
 τωρειος: εβρεβατο γδ ο καθ αυτον εκεινος δυπηταρεις. Πομ-
 πηιος τ αυηρ μεγας ιπποτης πεζος εφωρμησε συμπεσοντων
 τ αυτην εις ο αυτο, και ημορμδων εν λαβαις, απεσκησαν αι
 πληγα τ ξιφων εις και χειρας αμφοιν εν ομοιως. εβρωθη
 μδρ γδ ο Πομπηιος μόνον, εκεινη τ απεκωψε τ χειρα. πλειο-
 νων τ στωδραμοντων επ αυτον, ηδη της εσπης γενημηνης,
 αιελπιτως διεφυγε, περ εμδμος τον ιππων τοις πολεμοις,
 φάλαρα χρυσα και χρυσοι αυζιον πολλου περικειμενον. και
 ται γδ Διγαρνεμδμοι, και περ πυτων μαχιδμοι παρος
 δλληλοις, απελειφθησαν. αμα δε ημερα παρεταζατο
 μδρ αμφοτεροι παλιν, εκβεβαουμδμοι ο νικημα. Με-
 τελλου δε παροσιοντος, αιερωρησεν ο Σερτωρειος σκεδασει τι
 πα γρατα. τοιαυται γδ ησαν αι Διγαλυσεις, και παλιν
 στωδρομη τ ην αυδρατων, ωςτε πολλακις μόνον πλδρα-
 οθαι τον Σερτωρειον, πολλακις δε αυτης επτεια μωρ ασι
 πεντεκαδεκα γραπιας, ως και χειμαρρωω δεξιαφης πιμ-
 πλδμδμον. ο δ οω Πομπηιος επει μτ πω μδχλω α-
 τωτα πα Μετελλα, και πλησιον δλληλων ησαν, εκελδ-
 σεν υφειναι και ραβδου, περαπδων ως παρ οχοντα τιμη τον
 Μετελλον. ο δε και ποδο διεκάλυσε, και ταλλα χησος λω
 αυηρ περ αυτον, οσδεν ως παατικω και παρεσουτερω νε-
 μων εαυτω πλεον, δλλα η ο σωθημα καινη γραποπεδδον-
 των εις απδρτας δεεπεμπετο παρ Μετελλου. τα πολλα
 δε χωρις εγραποπεδδοντο. διεκωπε γδ αυτοις και διση ποικί-
 λος ων ο πολέμιος, και δεινος εν βραχει πολλαχδ περ φα-
 νωαι, και μετραγαγειν ατα άλλων εις άλλους αγωνας. τελος
 δε, περ εκωπων μδρ αγρεας, ληζομδμος δε τιω χωρειν, επι-
 κρεατην δε της θαλασσης, εζεβαλεν αμφοτεροις της υφ ε-
 αυτον Ιβηριας, αιαγκαδεν και εις δλλοτειας καταφυγειν
 επαρχιας, αποεια τ ην επιτηδειων. Πομπηιος τ πα πλειστα
 τ ην ιδιων εζασηλωκως και κατραχερημδμος εις τον πολεμον,
 ηπει χηματα τιω συγκλητον, ως αφιζομδμος εις Ιταλια
 μτ τ διωαμειως, ει μη πέμποιεν. παατευων τ Λδχουλ-
 λος τότε, και Πομπηιος μδρ ων Διγαφορος, μωρ μδμος δ εαυ-
 τω τον Μιθριδαπχον πολεμον, εσπευσεν αποσαλιωαι πα
 χηματα. φοβουμδμος αυτια Πομπηια παραχειν δεομδρω
 Σερτωρειον αφειναι, και παρος Μιθριδατιω παπεαζ, λαμ-
 παρον μδρ εις δεξια, δμωρα χειρισον τ φαινομδμον αιταγω-
 νισην. εν τετω τ δησκει Σερτωρειος, και τ ην φιλων δολο-
 φονηθεις ων Περπεννας ο χουρφαμοταος επεχειρησεν εκεινα
 πα αυτα ποιειν, απο τ ην αυτην μδρ ορμωμδμος διωαμειων
 και παρασκωων, τον δε χρωμδμον αυταις ομοιως οδκ ε-
 χων λογιμον. αυτος οω ο Πομπηιος επεξελθων, και ρεμδμομδμον εν τοις παραγμασι τον Περπεναι και αμαθων,

A Quippe cinctum ratus, quum insuper esset cerra
 magniloquentia usus, semetipsum conspexit subitò
 undiq; circumuentum: atque ideo non ausus se
 mouere, oppidum illud sub oculis suis aspexit in-
 flammari. At Herennium & Perpennam viros mi-
 litares, qui ad Sertorium confugerant, huiusque
 legatos fudit circa Valentiam, occidit amplius de-
 cem millia militum. Hoc facto elatus & inflatus
 in ipsum mouit Sertorium, ne in societatem victo-
 riæ veniret Metellus. Ad Sucronem amnem præ-
 cipite iam in vesperum die signis collatis concur-
 rere, veriti ne superueniret Metellus: hic, quò so-
 lus: ille, quò cum solo dimicaret: sed prælium in-
 certa victoria diremptum est. Vtriusque enim al-
 terum cornu vicit. Inter duces tamen laus penes
 Sertorium maior fuit. Quippe hic fudit fugauitq;
 oppositum sibi cornu. In Pompeium verò vir va-
 stus equitem pedes cum imperu intulit se. Vbi
 congressi sunt & pedem contulere, ensium ictus
 in vtriusque manum defluxere, sed impari mo-
 do. Pompeius tantummodò vulnus accepit, &
 illi manum detruncavit. Quum in eum complu-
 res coirentur, suis iam terga dantibus præter
 spem euasit. Hostes equum eius comprehenderunt
 aureis phaleris & ornatu exquisito instructum.
 Dum hæc partiuntur, atq; de his digladiantur inter
 se, amiserunt è manibus Pompeium. Prima luce
 vterq; victoriæ obtinendæ causa instruxit ex inte-
 gro aciem. Verùm quia superuenit Metellus, Ser-
 torius dissipato exercitu digressus est. Ita enim di-
 labebantur milites illius confluebantq;, vt crebrò
 Sertorius palaretur solus, crebrò rursus instar tor-
 rentis repentè intumescens, centum quinquaginta
 armatorum millibus ingrueret. At Pompeius,
 vt secundum prælium Metello obuiam processit,
 atque in conspectu vtrinq; fuerunt, honoris Me-
 telli causa dignitate priori summitti fasces iussit.
 D Id prohibuit ille, præbuitque cætera moderatum
 se Pompeio, neque vllam sibi vt consulari & ætate
 maiori sumpsit prærogatiuam, nisi quòd signum,
 quum vnus in castris tenderent, toti exercitui da-
 retur à Metello. Nam castra ferè separata habe-
 bant. Dirimebat enim & distrahebat eos hostis
 anceps & mirus artifex in breui momento diuer-
 sis locis se ostendendi ab aliisque ad alia certami-
 na traducendi. Denique commeatum intercipi-
 endo, agros fœdando, mare infestum habendo, v-
 trunq; ex ipsorum in Hispania prouincia expulit,
 coëgitque necessariorum angustiis in prouincias
 refugere alienas. Pompeius, qui maximam facult-
 atum suarum partem in bellum impenderat & e-
 rogauerat, pecuniam postulauit à senatu, addens,
 ni mitterent, deportaturum se in Italiam exerci-
 tum. Id temporis consul Lucullus erat, à Pompeio
 alienus. qui ambiens bellum Mithridaticum, effe-
 cit vt ei maturè stipendium mitteretur. Timebat
 prætextum cupienti Pompeio dare Sertorium o-
 mittendi & conuertendi se in Mithridatem, illu-
 strem ad gloriam facilemque (vt apparebat) ad-
 uersarium. Interea circumuentus ab amicis Ser-
 torius interficitur. quorum sumptus Perpenna
 coryphæus illis facta exprimere aggressus est, iis-
 dem succinctus copiis & apparatu: at, quòd pari-
 ter moderaretur illis, consilium defecit eum.
 Perpennam confestim persequens Pompeius,

ἐπεκαλοῦτο τὸν Πομπήιον εἰς τὴν νῆσον, ὡς τῆς ἐκείνου μέγας οὖσαν ἀρχῆς, καὶ πρυτανόθεν ἐμπέπαιον εἰς τὸ μέγαν δὲ ἀπὸ θαλάσσης. ὁ δὲ, δδξάμυρος ἐγραφε τὰ Μετέλλω, καλοῦν τὸν πόλεμον. ἐγραφε δὲ καὶ ταῖς πόλεσι, μὴ παρῆεν Μετέλλω, καὶ στρατηγὸν ἐπέμψε τῷ ὄφ' αὐτὸν ἀρχόντων ἕνα, Λύκιον Ὀκταούιον ὅς στω εἰσελθὼν εἰς τὰ πείχη τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ μαχόμενος μετ' αὐτῶν, οὐ μόνον ἐπαρῆ καὶ βαρῶν ἀλλὰ καὶ καταγέλαστον ἐποίησεν τὸν Πομπήιον, ἀνδραγαθῶν αἰσίοις καὶ ἀγίοις τῶν ὄμα κινεῖται, καὶ ἀεικλιότα τὴν αὐτῶν δόξαν, ὡς ἀλεξίφάρμακον, ὑπὸ φόβου καὶ φιλοτιμίας τῆς παρῆς Μετέλλου. (ὁ δὲ γὰρ τὸν Ἀχιλλεῖα ποιεῖν ἀνδρὸς ἔργον, ἀλλὰ μαιευτικῶν πρυτανῶν ἐμπλήκτου καὶ σισυμῆδ' ὡς δόξαν, ἀεικλιότα τοῖς ἄλλοις καὶ ἀεικλιότα βαλλεῖν ἔκτορα, Μὴ τις κῦδος ἀερίτο βαλὼν, ὁ δὲ δούτερος ἔλθοι. Πομπήιον δὲ καὶ σώζειν ὑπομαχῶν τῶν κρινῶν πολέμων, ὅτι τὰς τὸν θρίαμβον ἀφελῆσθαι στρατηγὸν πολλὰ πεπονηχότος. οὐ μὲν ἐδέδωκεν ὁ Μετέλλος, ἀλλὰ τοῖς τε πειραταῖς δξελὼν ἐπιμνήσατο, καὶ τὸν Ὀκταούιον ἐν τῷ στρατοπέδῳ καθυβείσας καὶ λαιδερῶν ἀφικεν. ἀπαγγέλλοντος δὲ εἰς Ῥώμην παρῆς ἔχει τὸν πειρατικὸν πόλεμον, καὶ ὁρῶν ἀγόντα τὸν Πομπήιον ἐπαρῆσθαι τὰς πόλεις γράφει νόμον εἰς τὴν ἀρχὴν Μάλλιος, ὅστις Λύκιον ἀρχὴν ἔχει καὶ διωάμεως, Πομπήιον τῶν ἀεικλιότα πῶσαν, παρῆσθαι δὲ καὶ Βιθυνίαν ἢ ἔχ' Ἰλαβείων, πολεμῆν Μιθριδάτη καὶ Τιγράτη τοῖς βασιλεῦσιν, ἔχοντα καὶ τὴν ναυτικὴν διωάμην καὶ τὸ κράτος τῆς θαλάσσης, ἐφ' οἷς ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς. τὸ δὲ ἢ ἢ, ἐφ' ἐνὶ συλλήδων ἡμέρας τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ὡν γὰρ ἐδόκει μόνον ἐπαρῆσθαι μὴ ἀφικνεῖσθαι τῶν παρῆσθαι νόμων, Φρυγίας, Λυκαονίας, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Κιλικίας, τῆς αἰῶ Κολχίδος, Ἀρμενίας, αὐτὰ παρῆσθαι μετὰ στρατοπέδων καὶ διωάμεων αἷς Λύκιον κατεπολέμησε Μιθριδάτην καὶ Τιγράτην. ἀλλὰ Λύκιον μὲν ἀποστρεφόμενος τὴν δόξαν ὡν κατεργάσατο, καὶ θρίαμβου μάλλον ἢ πολέμου ἀφιδολογῶν ἀμειβόμενος ἡτῶν λόγους τοῖς ἀριστοκρατικῶν, καὶ παρ' οἰομένοις ἀδικα καὶ ἀχάριστα πάθει τὸν αὐδρα. τὴν δὲ διωάμην τῶν Πομπήιον βαρέως φέροντες, ὡς τυραννίδα καθυβείσθαι, ἰδία παρεκάλου καὶ παρεθάρρυνον αὐτοῖς ἐπιλαβεῖσθαι τῶν νόμων, καὶ μὴ παρῆσθαι τὴν ἐλευθερίαν. ἐστάντος δὲ τῶν κρινῶν, τὸν δῆμον φοβηθέντες ἐξέλιπον καὶ κατεσιώπησαν οἱ λαοί. Κάππος δὲ τῶν νόμων πολλὰ κατηγόρησας, καὶ δῆμον μηδένα πείθειν, ἐκέλευε τὴν βουλὴν ἀπὸ τῶν βήματος κεχεραγῶς πολλάκις, ὅπως ζητεῖν, ὡς παρ' οἱ παρῆσθαι καὶ κρημνὸν ὅπως καταφυγεῖσθαι ἀφασῶσι τὴν ἐλευθερίαν. ἐκυρώθη δὲ οὗτος ὁ νόμος, πάσης (ὡς λέγεται) ταῖς φυλαῖς, καὶ κύριος ἀπὸ δέδεικτο μὴ παρῶν ὁ Πομπήιος ἀπὸ τῶν κρινῶν ὁ Σύλλας ὅπλοισι καὶ πολέμῳ τῆς πόλεως κρατήσας. αὐτὸς δὲ δδξάμυρος τὰ γράμματα, καὶ πυρόμενος τὰ δεδομένα, τῶν φίλων παρῶντων καὶ στωηδουμένων, τῶν ὄφρων λέγεται στωαγαγεῖν, καὶ τὴν μηρὸν πατάξαι, καὶ εἰπεῖν,

ὡς ἀνὴρ βαρυνόμενος ἡδὴ καὶ διεχρεῖται τὸ ἀρχεῖν, φεδ' ἄνην ἴκτων ἀθλων, ὡς ἀρετὴν κρεῖττον ἢ ἕνα τῶν ἀδδξῶν ἡμέρας εἰ μὴ δὲ ποτε παύσομαι στρατῶν ὄμυρος, μὴ δὲ τὸ φόβον τῶν ὄμυρος ἐκδῆς, ἐν ἀρχῶν διατήσομαι μετ' ἡγναχῶν. ἐφ' οἷς λεγόμενοι

A caduceatoribus missis Pompeium in insulam acciuerunt ut illius prouinciae partem atq; incidentem in praescriptum a mari modum. Ille precibus eorum admittis, interdixit Metello per literas bello. Insuper scripsit ciuitatibus, ne Metello dicto essent audientes, vnumq; ex legatis suis misit L. Octauium. qui cum obsessis includens se muris, atque cum his arma socians, non modo odiosum & inuidiosum, verum ridiculum quoq; Pompeium reddidit, qui inuidia in Metellum & amulatione hominibus nefariis & impiis nomen suum accommodabat, & velut amuletum appendebat auctoritatem. Nam neque Achillem viri functum officio, dixerunt, sed adolescentuli plane stolidi & animi ad gloriam impotentis, qui abnueret aliis & veteret petere Hectorem,

Nec decus auferret belli, si vulnere quisquam inflixisset ei, ferret vero ipse secundas.

Pompeium vero etiam conseruare armis institisse hostes publicos tuerique, quo detraheret post labores exantiatos multos praetori triumphum. Haud cessit ei Metellus tamen, verum piratas expugnauit sumpsitque de iis supplicium. Octauium multis contumeliis & probris in castris affectum dimisit. Postquam bellum piraticum patratum esse, Romam est allatum, vacuumque negotiis Pompeium vrbes visere, vnus tribunorum plebis Manilius legem rogauit, qua legiones & prouincias, quas Lucullus habebat, dabat Pompeio. Addebat Bithyniam, quam Glabrio obtinebat: ut ille bellum cum Mithridate & Tigraue regibus gereret, retineretque classem & imperium maritimum, ut ab initio acceperat. Hoc erat vni semel subiicere totum imperium Romanum. Quas enim videbatur prouincias priore lege non obtinere, Phrygiam, Lycaoniam, Galatiam, Capadociam, Ciliciam, superiorem Colchidem, Armeniam, haec adiciebantur cum exercitibus & viribus quibus Mithridatem & Tigranem deuicerat Lucullus. Ceterum Luculli, qui magis rerum gestarum gloria & triumpho honore spoliabatur, quam successorem accipiebat belli, quamuis affici iniuria illum atque ingratitude putarent, minorem rationem ducebant optimates: Pompeii vero potentiam inique ferentes, tanquam exorientem dominationem, cohortabantur concitabantq; se mutuo, ut legimanum iniicerent, nec libertatem proiicerent. Instante rogationis die conciderunt populi metu animi eorum, obtuleruntque populi metu reliqui. Catulus solus legem grauiter dissuasit, atque populum increpauit, qui neminem quum permoueret, senatum monuit identidem ex rostris vociferatus, montem & rupem sicut maiores quarent, ex quo refugio libertatem tuerentur. At lex omnium tribuum (ut fama est) suffragiis est perrogata, absentisq; Pompeii permissa arbitrio sunt pene omnia quae armis & bello subacta ciuitate obtinuerat Sylla. Ille acceptis ea de re literis, nuntiatoque plebiscito, dicitur amicis adstantibus & congratulantibus frontem contraxisse, ac femur percussisse, dixisseque, quasi moleste iam ferens & pertaxus imperii suscipiendi, Heu infinita certamina: quam praestabat vnum fuisse de plebe, si nunquam finis erit bellandi, neque hac deposita inuidia, ruri cum coniuge agam. Ea quum diceret, ne per

quidem familiares ferebant diffimulantiam eius, gnari cum, qui ambitionis atque imperandi cupiditatis similitudinem cum Lucullo haberet igniculos, magis exultare. nempe cum etiam ipsa facta cito detexere. Siquidem propositis ubique edictis milites reuocauit ad se, dynastasque & reges pacatos euocauit, prouinciamque ingressus ex actis Luculli immotum reliquit nihil. Imo pœnas etiam multis remisit, præmia ademit, hoc denique summo egit studio, vt admiratoribus illius demonstraret, nullius rei esse ei auctoritatem. Quo per amicos exoptulante cum eo visum est in colloquium venire. Congressi sunt in Galatia. Vt maximorum imperatorum & maximis rebus gestis laureatos fasces lictores gerentes inter se occurrere. Sed veniebat ex regione Lucullus virenti & umbrosa, Pompeius diu per nudam & rigentem iter fecerat. Igitur contemplati Luculli lictores retorridas Pompeii laureas marcidasque plane, ex recentibus suis participantes exornauerunt & redimuerunt illius fasces. quod in omen vertere, Luculli victoriarum præmia & ornamenta Pompeium ablaturum. Erat Lucullus consulatus ordine & ætate prior, verum amplitudo duobus triumphis maior Pompeii. Verumtamen primorum congressus inuicem res alterius gestas in cœlum ferentium ac de victoriis gratulantium quam maxime ciuilibus fuit & comis. At in colloquio nulla modestia vsi vel moderatione, imo inter se vicissim inuecti sunt, hic in Luculli auaritiam, in ambitionem ille Pompeii, vt ab amicis ægre dirempti fuerint. Hinc Lucullus in Galatia diuisit pro arbitrio captum de hostibus agrum, & dona alia dedit. Pompeius paulo longius castris positus, interdixit nequis ei pareret, milites abstraxit ab eo omnes præter mille sexcentos, quos ob contumaciam sibi inutiles & Lucullo ducebat infensos. Ad hæc palam obtreptans rebus gestis eius, cum tragœdiis iactabat & umbris regis bellum à Lucullo gestum: sibi aduersus germanas & eruditas vires relictum certamen, ad scuta, gladios, equos, refugiente Mithridate. Lucullus vlciscens se, pergere Pompeium ait ad luctandum cum belli simulacris & umbra, alienis cadaueribus solitum vt ignauam auem inuolare, & reliquias laniare bellorum. Ita titulum sibi Sertorii, Lepidi, belli Spartacii ascripsisse: quum hoc Crassi decus, illud Catuli, primū esset Metelli. Vnde haud mirari se quod laudis bellorum Armeniacorum Ponticorumque succidaneum se inferret, homo in triumphum de fugitiuis quouis modo intrudere se machinatus. Inde decessit Lucullus. Pompeius totius classis stationibus, quod inter Phœniciam & Bosphorum est, mare amplexus, mouit ipse in Mithridatem. Habebat ille peditum xxx. millia in phalangem decuriatorum, equitum millia duo: verum aciem non audebat. Ac primum quum montem validum & munitum, in quo castra habuerat, quasi aridum reliquisset, eum ipsum occupauit Pompeius, atque ex fruticum indole locorumque conuexitate coniciens subesse ibi fontes, imperauit puteos passim deprimi, fuitque in castris statim aquæ affluentia, vt miraretur tam diu id Mithridatem fugisse.

A ἔδ' οἱ πρῶτοι οὐκ ἔφερον αὐτῷ τὴν εἰρωνείαν, γινώσκοντες ὅτι τῆς ἐμφύτου φιλοπείας καὶ φιλαρχίας ὑπερέκκαυσε τὴν πρὸς Λεύκωλλον ἔχων διαφορὰν, μείζονας ἔχαιρεν ἀμέλει δὲ καὶ τὰ ἔργα ταχέως αὐτὸν ἀπεκάλυψε. πρῶτον γὰρ ἐκπέποιθε διαφοράματα, τοὺς στρατιώτας δὲ κελεύειτο, καὶ μετεπέμπετο τοὺς ὑποχέτους διδάστας καὶ βασιλεῖς ὡς ἑαυτὸν ὀπιών τε τὴν χώραν, ὅθεν ἀκίνητοι εἶα τῷ ὑπὸ τῷ Λεύκωλλου γερονότων. ἀλλὰ καὶ χυθράσις διήκε πολλοῖς, καὶ δωρεὰς ἀφείλετο, καὶ πρῶτα ὅλως ἔπραξεν, ὅτι δεῖξαι τὸν αἰδρα φιλονεικῶν τοῖς θαυμάστοις ὁδοῦ οἷα κέρειον. ἐγ-
B κελουῖτος δὲ ἐκείνῃ ἀπὸ τῶν φίλων, ἔδδξε σπουδάζειν εἰς ταῦτα καὶ σπουδάζειν πρὸς τὴν Γαλατία, οἷα ὁ μέγιστος στρατηγὸν καὶ μέγιστον κατωρθώσαντα, δάφνας αἰεσαλμύρας ἔχοντες ὁμοῦ καὶ τὰς ῥάβδους οἱ ὑποχέτοι ἀπὸ τῶν ἀλλὰ Λεύκωλλος μὲν ἐκ τῶν χυθράσις καὶ κατασίων πρὸς τὴν Πομπηίου ὅτι πολλὴν ἀδεδρόν καὶ κατεφυγμένον ἴτυχε διελθούσας. ἰδόντες οὖν οἱ τῷ Λεύκωλλου ῥάβδουφοροὶ τῷ Πομπηίῳ τὰς δάφνας ἀταλμύρας καὶ μεμαραμμένας πρῶτα πασίν, ἐκ τῶν ἰδίων πρὸς φάτων ἔσων μεταδίδοντες, ἐπεκρίθησαν καὶ κα-
C τέτεφαν τὰς ἐκείνῃ ῥάβδους. ὁ σημεῖον ἔδδξε ἐπὶ τῷ Λεύκωλλῳ νικητρία καὶ τὴν δόξαν οἰσομένην ἔρχεσθαι Πομπηίου. ἡ δὲ Λεύκωλλος μὲν ἐν ὑπατείᾳ τε τάξει, καὶ καθ' ἡλικίαν παρῆναι, ὅτι τῷ Πομπηίῳ μείζον ἀξίωμα τοῖς δυοῖν θριάμβοις. ἔ μὲν ἀλλὰ τὴν πρὸς τὴν ἐν τῷ ἔνθῳ ὡς ἐνὶ μάλα πολιτικῶς καὶ φιλοφρονῶς ἐποίησαντο, μεγαλύνοντες ἀλλήλων τὰ ἔργα, καὶ σπουδάζοντες τοῖς κατωρθώμασιν. ἐν ὅ τοις λόγοις πρὸς ὅθεν ὅτι τεικῆς ὅθεν μέτερον συμβαύ-
D τεσ, ἀλλὰ καὶ λυθροῦσαντες, ὁ μὲν εἰς φυλαρχίαν τὸν Λεύκωλλον, ὁ δὲ εἰς φιλαρχίαν ἐκείνον, ὑπὸ τῶν φίλων μόλις διελύθησαν. καὶ Λεύκωλλος μὲν ἐν Γαλατία διέγραψε χώρας τῶν ἀχμαλώτων καὶ δωρεὰς ἄλλας οἷς ἐβέλετο. Πομπηίος ὁ μικρὸν ἀπωτέρω στρατοπέδουσας, ἐκώλυε πρὸς ἐξέχειν αὐτῷ, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τῶν ἀφείλετο, πλὴν χιλίων ἐξαχσίων οἷς ἐτόμιζεν ὑπὸ αὐταδείας ἀχρηστοῖς μὲν ἑαυτῷ, ὅτι Λεύκωλλῳ ὅτι διελθούσας. πρὸς ὅ τοις, ἀφασύρων τὰ ἔργα ἐμφαλῶς, ἔλεγε βραχυδίας καὶ σκιαγραφίας πεπολεμημένα βασιλικῆς τὸν Λεύκωλλον, αὐτῷ δὲ πρὸς ἀληθινῶν, καὶ σπουδασίμων τῶν ἀγῶνα λείπεσθαι δύναμιν, εἰς θυρεοῖς καὶ ἐξίφῃ καὶ ἵπποις Μιθριδάτης καταφύγιος. ἀμυνο-
E μένος ὁ Λεύκωλλος, εἰδὼν καὶ σκία πόλεμος τὸν Πομπηίου ἐφη μαχέμενον βαδίζειν, εἰσισημένον ἀλλοτείοις νεκροῖς, ὡς πρὸ ὄρνιθι πρὸν, ὅτι κατάρφῃ, καὶ λείψανα πολέμου παραίσσιν. ἔτω γὰρ αὐτὸν ὅτι ἐξέλας Σερταίω, Λεπίδῳ, τοῖς Σπαρτακίοις, τὰ μὲν Κεράσις, τὰ δὲ Μετέλλῳ, τὰ δὲ Κάλῳ κατωρθώσαντος ὅθεν ἔθαυμάζειν εἰ τῷ Ἀρμενικῶν καὶ Φοινικῶν πολέμῳ ὑποβάλλεται τὴν δόξαν, αἰθροπος ἑαυτὸν εἰς δραπέτην θριάμβον ἀμωσγέπως ἐμβαλεῖν μηχρησάμενος. ἐκ τῶν Λεύκωλλος μὲν ἀπῆρε, Πομπηίος δὲ τὰς ὅλας πρῶτον τὴν μετὰ τὴν Φοινίκης καὶ Βοσπόρου θάλασσαν ὅτι φεσυρᾶ
F ἀφασύρων, αὐτὸς ἐβάδιζεν, ὅτι Μιθριδάτῳ ἔχοντα τεισομένους πεζοῖς ἐν φάλαγγι, καὶ διελθούσας ἵπποις, μεχρησάται ὅ μὴ παρροῦντα. καὶ πρῶτον μὲν αὐτῷ κατεπερὶ ἔσας καὶ

διεμαχόν, ἐν ᾧ στρατοπέδων ἔτυχε, ὡς αὐδρον ἐκλιπόντος, αὐτὸ τῶν κατασχών ὁ Πομπηίος, καὶ τῇ φύσει τῶν βλασανόντων, καὶ τῆς συγκληνίας τῶν τόπων τεκμηριώμενος ἔχειν πηγὰς ὅθεν ὡς ἐκείνου ἐκβαλεῖν πρῶτον χυθράσις. καὶ μετὰ τὴν ὕδατος ἀφροῦ ὅτι στρατοπέδον, ὡς τε θαυμάζειν εἰ τῷ πρῶτον χυθράσις ἔτω Μιθριδάτης ἡγήροσε.

ἔπειτα περὶ τὰ πεδύσας ἐπιτελείχεν αὐτὸν ὁ δὲ πέντε
καὶ τετταράκοντα πολιορκηθεὶς ἡμέρας, ἔλαθεν ἀποδράς
μὲν τῆς ἐρρωμένης αὐτοῦ δυνάμεως, κτείνας τοὺς ἀχρηστοὺς καὶ
νοσηλοὺς. εἶτα μὲν τὸν Εὐφράτην καταλαβὼν
αὐτὸν ὁ Πομπηῖος παρεστρατοπέδωσε· καὶ δεδιὼς μὴ φθά-
ση ἀράσας τὸν Εὐφράτην, ἐκ μέσων νυκτῶν ἐπήγει ὠπλι-
σμένῳ πλὴν στρατῷ. καθ' ὃν χρόνον λέγεται τὸν Μιθριδά-
την ὄψιν ἐν ὑπνοῖσι δεῖν τὰ μέλλοντα παρεδηλοῦσαν. ἐδόκει
γὰρ οὐρα πνέουσα πλέων ὁ Ποντικὸν πέλαγος, ἦδη Βό-
σπορον καθορᾶν, καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοῖς συμπλεούσας, ὡς
αἱ πῖς ἐπὶ σωτηρίᾳ σαφεῖ καὶ βεβαίᾳ χάρον. ἀφ' ἧν δὲ ἀρα-
φαίῳα πύτων ἔρημος, ὅτι λεωτοῦ ναυαγίας ἀφ' ἧς ἐρύ-
μιος. ἐν τοιούτοις δὲ αὐτὸν ὄντα πάθει καὶ φάσμασιν ὅτις ἄντες
ἀνέστησαν οἱ φίλοι, φράζοντες ἐπιτοίαν Πομπηῖον. ἡ δ' οὖν
δὲ ἀνάγκης μαχητῶν ὑπὸ τῆς χάρακος· καὶ παραγαγόν-
τες οἱ στρατηγὸὶ πλὴν δυνάμιν ἔταξαν. ἀποδύμενος δὲ πλὴν
παρασκευῶν αὐτῶν ὁ Πομπηῖος, ὡκνεῖ καὶ σῶτος εἰς κίνδυ-
νοι ἐλθεῖν, καὶ κύκλῳ μόνον ὡς το δεῖν ἐπιλαύειν, ὅπως μὴ
φύγειν, ἡμέρας δὲ κρείττους ὄντας ὅτι χειραῖν. οἱ δὲ παρε-
σβύτατοι τῶν παζιάρχων, δεύμενοι καὶ παρασκευασθέντες
δὲ ὠρμησαν αὐτὸν. ὁ δὲ γὰρ σῶτος ἡ πύτων πασιν, ἀλλ' ἡ
σελίῳα καταφερομένη παρεῖχεν ἐπὶ τῶν σωμάτων ἰχθυῶν ἐ-
πιψιν· καὶ τὸτο μέγιστα τοῖς βασιλικαῖς ἐσφηλεν. ἐπήστησαν
μὲν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἰώτε πλὴν σελίῳα ἔχοντες. πεπιε-
σμένου δὲ τοῦ ἕως δύσεις τῆς φώτος, ἀσκήσας πλὴν σω-
μάτων ἐμπροσθεν τοῦ οὐρα, τοῖς πολεμίοις ἐπέβαλλον, καὶ
διωκόμενοι δὲ ἀφ' ἧς στωιδεῖν ἀκριβῶς. ἀλλ' ὡς ἐν
χεροῖν ἦδη γεγνηότων, τοῖς ὑποῖς ἀφέντες μέγιστον σθένος
ἐφίχοντο. τὸτο στωιδόντες οἱ Ῥωμαῖοι, μετὰ κραυγῆς ἐπέ-
δραμον, καὶ μηκέτι μῦθον πολέμιας, ἀλλ' ἐκπεπληγμέ-
νοι καὶ φύλας ἐκπαινον, ὡς τε πλὴν πλείονας μυρίων
ἀποθανεῖν, ἀλώμενοι δὲ ὁ στρατόπεδον. αὐτὸς δὲ Μιθριδάτης
ἐν ἄρχῃ μὲν ὀκτακισίοις ἵππεδοι διέκρυψε, καὶ διεξήλασε
τοῖς Ῥωμαῖοις· ταχὺ δὲ τῶν ἄλλων σκεδαθέντων, ἀπελεί-
φθη μὲν τριών. ἐν οἷς ἡ Ὑψικρατία παλλακίς, αἰεὶ μὲν ἀ-
δρῶδης πῖς οὐρα καὶ παραπλῶμος· (Ὑψικρατία γυνὴ αὐ-
τῶν ὁ βασιλεὺς ἐκάλει) τότε ὁ αἰδρὸς ἐγρῶσα Πέρσου σο-
λίῳ καὶ ἵππων, οὔτε τὰ σώματα πρὸς τὰ μήκη τῶν δρόμων
ἀπηγάρδου, οὔτε θεραπείουσα ὁ σῶμα τῆ βασιλέως καὶ
τὸν ἵππον ἐξέκαμν, ἀχρηστικὸν εἰς χροῖον Ἰνώρα χροῖον
καὶ χειμηλίῳ βασιλικῶν μεσόν. ἐξ οὗ λαβὼν ὁ Μιθριδάτης
ἐδῆ τὰς πολυτελεῖς διένειμε τοῖς στωιδραμικῶσι πρὸς αὐ-
τὸν ἐκ τῆς φυγῆς. ἔδωκε ὅτι τῶν φίλων ἐκάστω φορεῖν θα-
νάσιμον φάρμακον, ὅπως ἄκων μηδεὶς ὑποχρείος χροῖτο
τοῖς πολεμίοις. ἐντεῦθεν ὠρμητο μὲν ἐπὶ Ἀρμενίας πρὸς
Τιγρᾶν. ἐκείνου ὅτι ἀπαρροβότος, καὶ πάλαντα ἐκάτων
ὅτι κηρύξας αὐτῶν παραμειψάμενος τὰς πηγαῖς τῆς Εὐ-
φράτου, ἔλατ' ἑλθὼν Κολχίδος ἐφύγε. Πομπηῖος ὅτι εἰς Ἀρμενίας
ἐπέβαλε, τὴν νέαν Τιγρᾶν καλοῦντος αὐτὸν, (ἦδη γὰρ ἀφ' ἧς χροῖ
τῆς παρῶς) καὶ στωῖνθησε ὁ Πομπηῖος πρὸς τὴν Ἀρξίαν ποτα-
μὸν, ὅς αἰσχεῖ μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν ὁ Εὐφράτη τὸ πῶν, ἀποβρο-
μένος ὅτι πρὸς τὰς αἰατολάς, εἰς ὁ Κάσπιον ἐμβάλλει πέλα-
γος, ἐπὶ μὲν ἐν πρῶτῳ ἅμα τὰς πόλεις παραλαμβάσων-
τες, ὅτι βασιλεὺς Τιγρᾶν ἕνα γὰρ μὲν ὑπὸ Λακύνθου συντεθιμμένος, ἡμερον δὲ πῖνα ἐπ' ἔργῳ καὶ πρῶτον ἐπὶ πύτων
τὸ Πομπηῖον, ἐδέξατο μὲν εἰς τὰς βασιλικὰς φρεσῶν, ἀναλαβὼν τοῖς φίλοις καὶ συγγήμοις, αὐτὸς ὅτι ἐπορεύετο παραδώσων ἑαυτὸν.
ὡς ὅτι ἦλθεν

A Deinde munitionibus cinxit & circumvallavit eum. Ille dies quinque & quadraginta obsessus, cum firmissimis copiis, quum inutiles & egrotos occidisset, clam consciuit fugam. Mox tamen eum circa Euphratem adeptus Pompeius castra castris eius contulit: metuensq; ne anteuertret Euphratem transmittere, intempesta nocte instructas copias in hostem duxit. Quo tempore fama fert vidisse Mithridatem in somnis speciem, quæ futura ei prænuntiaret. Videbatur sibi in mari Pontico secundo nauigare vento, Bosphorumque iam prospicere & comiter vna vectos affari, ut qui certa & indubitata incolumitate gaudeat: verum repente ab omnibus se reperisse desertum, ac fragmento exiguo nauigii iactari. His occupatum motibus & imaginibus assistentes amici excitauere, Pompeium nuntiantes adesse. Pugnandum igitur necessario pro vallo erat, eductisq; copiis struxerunt duces aciem. Quos parare se vbi Pompeius animaduertit, dubitauit per tenebras discrimen prælii subire. tantum circumfundendos, ne fugerent arbitratus est, ac sub lucem exercitu suo, qui firmior erat, aggrediendos. At maiores natu ordinum duces precando & adhortando concitauerunt eum. Neque enim profus cæca nox erat, sed luna præcipitans fatis clarum corporum aspectum adhuc præbebat. quod imprimis elusit regios. Siquidem incurrentes Romani auersam habebant lunam. Luna autem in occasum decliui vmbre longe corpora præcurrentes incumbebant hostibus, qui non valebant interuallum exacte cognoscere: sed, ut si ad manus ventum esset, hastis incassum emisissis neminē attigere. Quo animaduerso Romani cum clamore inuehuntur, hostesq; consistere vltra non audentes, sed perculsos & pedem referentes cadunt. Ita longe plus decem millia cecidere, & castra capta sunt. Ipse Mithridates initio octingentorum equitum cuneo per Romanos erupit. Mox cæteris dilapsis solus relictus cum tribus est. in quibus Hypsicratia fuit pellex. quæ semper quidem virilis audaciæ fuerat, quare Hypsicratem eam rex appellauit. Tunc vero veste amicta virili Persica & equo vecta, nec corpore ex fugæ prolixitate fatiscere visa est, nec curando regis corpore & equo est fatigata, vsq; dum ad arcem Inora ventum est, vbi regia pecunia & thesauri erant cumulata. Inde sumpsit Mithridates vestes pretiosas, quas confluentibus ad ipsum ex fuga distribuit. Præterea lethale virus cuique amicorum ferendum secum dedit, nequis in manibus hostiles veniret inuitus. Inde in Armeniam ad Tigranem contendit. Quod ille quum ei interdiceret, ac centum talenta in caput eius pronuntiafferet, præteritis Euphratis fontibus intendit per Colchidem fugam. At Pompeius Armeniam accersitus à minore Tigrae ingressus est. Desciuerat iam hic à parente, Pompeioq; ad Araxem amnem occurrit. Is oritur ex iisdem quibus Euphrates locis, sed deflectens ad orientem in mare Caspium effunditur. Dum hi vna progrediuntur, vrbesque in fidem recipiunt, rex Tigranes nuper ab Lucullo obtritus, quod mitem animo ac placidum Pompeium accepisset esse, præsidium in regia accepit, atq; ipse cum amicis & necessariis ad deditionem faciendam perrexit.

ὡς ὅτι ἦλθεν

τὸν τε Κύρνον μάλισ καὶ τῷ βαβυλώως πάλιν διεπέρασαν, ἔπει
 πολὺ σαυροῖς ὑπὸ τῶν βαρβαρῶν ἀποκεχρακαμένον
 καὶ μακρὰς αὐτὸν ἐκδεχόμενης αὐτοῦ καὶ ζεγαλέας ὁδοῦ,
 μυρίους ἀσκήϊς ὑδατος ἐμπλησάμενος, ἤλαυνεν ἔπει τῶν
 πολεμίοις, καὶ κατέλαβε, πρὸς Ἀβάντι ποταμῷ τῷ τε
 Ἰαλμύρῳ, ἑξακισμυρίους πεζοῖς, καὶ διαλίους ἵπποις ἔπει
 μυρίοις, ὠπλισμένους ἃ Φαύλως καὶ δέρμασι θηρίων τοῖς
 πολλοῖς. ἠγεῖτο δ' αὐτῶν βασιλέως ἀδελφός, ὄνομα Κω-
 σίς· οὗτος, εἰς χερσὶ τῆς μάχης ἡγουμένης, ἔπει τὸ Πομπηϊὸν
 ὄρμησας αὐτὸν, ἐβόηεν ἔπει τὴν ἑθάρρα καὶ ἐπισηλῶν ἀχρη-
 νισματι, Πομπηϊὸς δ' ἐκείνον ἐκ χειρὸς διελάσας ἀνείλεν.
 εἰ ταύτη τῇ μάχῃ λέγεται καὶ Ἀμαζόνες στυγαγώνισσας
 τοῖς βαρβαροῖς, ἀπὸ τῶν πρὸ τῆς Θερμώδοντα ποταμὸν ὀ-
 ράν καταβάσαι. μὲν γὰρ τὴν μάχην σκυλῶντες οἱ Ρω-
 μαῖοι τοῖς βαρβαροῖς, πέλτας Ἀμαζονικὰς καὶ κρητόρους
 ἐρετύχων σῶμα δ' ὅσον ὠφθη γυμνακείον. νέμονται δ' τῶν
 Καυκάσου Ἰακκῶν θήκοντα πρὸς τὴν Ὑρκαμίαν θάλασσαν,
 οὐχ ὁμορροῦσαι τοῖς Ἀλκατοῖς, ἀλλὰ Γέλαι καὶ Λήγες οἰκίοντες
 ἀφ' ἐκείνου καὶ τούτοις ἔπει ἐκείνου δύο μιλίας εἰς τὸ Φοι-
 τῶσαι πρὸ τῆς Θερμώδοντα ποταμὸν ὁμιλοῦσιν, εἶτα καθ'
 αὐτὰς ἀπαλαγείσαι βιοτῶσιν. ὄρμησας δ' μὲν τὴν μά-
 χην ὁ Πομπηϊὸς ἐλάυνει ἔπει τὴν Ὑρκαμίαν καὶ Κασσίαν
 θάλασσαν, ὑπὸ πλήθους ἐρπετῶν θανασίμου ἀπετραπίη,
 πρὸς ὁδοῦ ἡμερῶν ἀποχῶν. εἰς δ' τὴν μικρὰν Ἀρμυρίαν
 αἰεζήρσας, καὶ τὴν Ἐλυμῶν καὶ Μηδῶν βασιλῆς πέμψασιν
 πρὸς τοὺς ἀντιγράψαι Φιλικῶς τὸν Πάρθον, εἰς τὴν Γορδυνη-
 νῶν ἐμβέληκτα καὶ πρὸς ἐκείνην τοῖς ὑπὸ Τηρδαίην, πέμ-
 ψας μὲν Ἀφρασίου δισαμν, ἔξ' ἄλλας, διαχθόντα μέγρι τὸν
 Ἀρβηλίπιδος. ὅσα δ' τὸν Μιθριδάτου παλλακίδων ἀνιήθη,
 ὁδοῦ μίαι ἔγω, πάσας δ' τοῖς γυνῶσι καὶ οἰκείοις ἀνέπεμπεν.
 ἦσαν γὰρ αἱ πολλαὶ, θυγατέρες καὶ γυναικες στρατηγῶν καὶ δισα-
 μν. Στρατοίχη δ' ἡ μέγιστον εἶχεν ἀξίωμα, καὶ ὁ πολυχρυσό-
 ταιον τὸ φρουρίων ἐφύλαττον, ἡ μὲν (ὡς εἶποι) ψάλτου Ἰνός,
 ὅσα δ' τυχεῖς ἄλλα, πρὸς τοῦτον δ' θυγάτηρ. οὕτω δ' ὁ θυρὸς
 εἶλε πρὸς τὸν ψήλασα τὸν Μιθριδάτην, ὡς ἐκεῖ ἡ μὲν
 ἔχων ἀνεπαύετο, τὸν πρὸς τοῦτον ἀπέπεμψε δις φρουρῶντα ὅ-
 μηδὲ πρὸς ῥήσεως τυχεῖν ὀπίκειν. ὡς μὲν τοῖς πρὸ ὄρθεον
 ἐρθεῖς εἶδεν ἐνδὸν ἐκ παμῶν μὲν ζεγυρῶν καὶ χροῶν τερα-
 πέζας, ὅχλον δ' ἡρεπείας πόλιω, θινούχους δ' καὶ παῖδας ἰμά-
 νια τῶν πολυτελέων πρὸς φέροντας αὐτῶν, καὶ πρὸς τῆς θυρας
 ἵππων ἐσῶτα κροσσημένον, ὡς πρὸ οἱ τὸ Φίλων τῶν βασιλέως,
 χλόασμόν (εἶ) δ' ἡ χροῦ καὶ παιδαὶ ἡγυμένους, ὡρμησε
 φλόην ἀφ' ἑαυτῶν. τῶν δ' ἡρεπόντων ἀπὸ λαμβανόμενων,
 καὶ λεγόντων ὅτι πλοισίου τεθνηχτος ἐναχρὸς οἶχον αὐτῶν μέγρι
 ὁ βασιλῆς δεδώρηται καὶ ταῦτα μικρὰ ἴνες ἀπαρχαὶ καὶ
 δειγμάτα τῶν δῶρων χρηματικῶν καὶ κτηματικῶν εἰσίν· οὕτω πε-
 ς θύσας μολις, καὶ τὴν πρὸς ἑαυτῶν αἰαλαβῶν, καὶ ἀναπρόδησας
 ἔπει τὸν ἵππον, ἤλαυνε ἀφ' ἑαυτῶν τῆς πόλεως, βοῶν, Ἐμὰ ταῦτα
 πρῶτα ἐστὶ. πρὸς δ' τῆς καταγελοῦσας, οὐ τοῦτο ἔλεγον εἶ-
 σαμιασο, ἀλλ' ὅτι μὴ λίθοις βολῆν τῶν ἀπὸ τῶν ἵππων, ὅφ'
 ἡδονῆς μαγόμενος. ταύτης μὲν ἡ καὶ ἡρεῖας καὶ ἀματος
 ἢ Στρατοίχη. τὰ δ' ἡ Πομπηϊῶν καὶ ὁ χροῖον παρεδίδου ὅ-
 το, καὶ δῶσα πολλὰ πρὸς ἡνεγκεν ὡν ἐκεῖνος ὅσα χροῖον
 ἱερόις καὶ λαμπρότητα τῶν θριάμβων παρέξεν ἐφαίνετο, λαβῶν μόνον, Ἰαλοῖα τὴν Στρατοίχην ἐαέλαθε
 κεκτῆσαι χροῖον. ὁμοίως δ' καὶ τῶν βασιλέως τῶν Ἰβήρων, κλίμα τε καὶ τρέπεζον καὶ θρονον, ἀπὸματα χρυσοῦ,

A Cynnumq; iterum ingenti difficultate & periculo
 transmisit. Eum magno spatio vallauerant barbari
 palis. Hic quum cum longa, arida, & aspera via ex-
 ciperet, decem millia vtrium aqua impleuit, atque
 ita in hostem duxit. Offendit ad amnem Abanta
 peditum millia sexaginta, equitū duodecim mil-
 lia in acie instructa, magna ex parte malè & feri-
 nis tergoribus armatorum, quos regis frater, Cosis
 nomine, ductabat. Hic, quum signa collata essent,
 in ipsum inuectus Pompeium, percussit iaculo la-
 ricæ eius commissuram: Pompeius illum hasta
 transfixit & occidit. In hac pugna Amazones, à
 montibus Thermodonti fluuio accubantibus
 B profectæ, auxilio venisse perhibentur barbaris.
 Quippe à prælio, dum spolia barbarorum legunt
 Romani, peltas Amazonicas cothurnosque repe-
 rere, corpus verò muliebre reperere nullum. Cau-
 casum incolunt, quæ ad mare Hyrcanum spectat,
 non conterminæ Albanis, sed interueniunt Ge-
 læ & Leges. Cum his menses binos quoque anno
 ad amnem Thermodontem congregiuntur &
 concumbunt. Inde digressæ seorsum degunt.
 Pompeius quum secundum pugnam gestiret
 Hyrcaniam & mare Caspium visere, à pernicia-
 lium serpentium vi, quum abesset trium dierum
 C itinere, deterritus diuertit in Armeniam mino-
 rem. Elymaeorum & Medorum regibus, qui lega-
 tos ad eum miserunt, benignè respicit. Parthum
 Gordyenem incurstantem, & Tigranis subditos
 vastantē, misso cum exercitu Afranio, expulit, in-
 sectatusq; est usq; ad Arbelitin. Ex omnibus Mi-
 thridatis pellicibus, quæ attractæ ad eum fuere,
 nullam attigit, omnes ad parentes & propinquos
 remisit. Nam ducum ferè & dynastarum filie
 coniugesque erant. Stratonice verò, quæ apud
 eum summa erat autoritatis opulentissimamque
 arcem seruabat, cantoris cuiusdam (viti fama est)
 non abundantis & senis fuit filia. Adeo hæc re-
 pentè psallens in conuiuio cepit Mithridatem, ut
 cum ea ilicò cubitum discederet, senemque ab-
 legeret molestè ferentem quòd ne appellasset
 quidem se benignè. Ut tamen sub diluculo exper-
 gefactus, domi conspexit aureis & argenteis po-
 culis refertas mensas, frequentem famulitij tur-
 bam, eunuchos & pueros, qui sibi exquisita pallia
 offerrent, atque in vestibulo stantem equum ex-
 ornatum, sicut regis amicis solet, derisui & ludi-
 brio se haberi ratus, efferre se ostio voluit. verum
 retinentibus eum ministris, exponentibusque di-
 uitis nuper defuncti opimam hereditatem ei à
 rege donari, atque tenues has primitias & docu-
 menta esse reliquorum bonorum & possessionum:
 ita vix tandem his fidem habens, purpu-
 ram induit, infiliensque in equum per urbem
 vectus est clamitans, Mea hæc omnia sunt.
 Ad deridentes ipsum, non hoc ait esse mi-
 rum, sed quòd gaudij impotens, obuios non
 incesseret lapidibus. His natalibus & sanguine
 fut Stratonice. Ea Pompeio & arcem tradi-
 dit, & multa munera obtulit. ex quibus ille, quæ
 ornatum templis, & triumpho existimabat præ-
 bitura splendorem, sola accepit, reliquis Strato-
 nicem se iussit oblectare. Perinde quum rex Ibe-
 rum lectum, mensam, & sellam ei, omnia aurea,

Palmieri.

οὐκ ἔλαβον ἢ τῆς ἀρετῆς καὶ παρρησίας ἢ καὶ τῆς πλείστα
 τῆς αὐτῶν ἀμνηστίας φίλων καὶ συγγενῶν ἀπέκρυψε,
 καὶ οὐκ ἔλαβον ἢ τῆς ποικιλομήτους οὐ πεφυκῶς, αὐ-
 τῶν ἢ παρρησίας οὐκ ἐπιχρῆσαι τοῦτον, ὥστε καὶ τῆς ἐκεί-
 νων πλεονεξίας καὶ βαρύντητος ἐκείνως ὑποδείξει. ὁ δὲ
 μέγιστος διωκόμενος παρ' αὐτῶν, Δημήτριος ἡγεμόν, ἀπελάσθη,
 οὐκ ἄφρων εἰς ἑλληναρχίας, ἀλλ' ἢ τῆς τύχης χρωόμενος. πε-
 ρεῖ οὐκ ἔλαβον δὲ λέγεται. Κάτων ὁ φιλόσοφος, ἐπιμύθη ὡν
 ἰεός, ἢ ἢ τῆς μεγάλων ἔχων δόξαν καὶ μέγα φρονῶν, ἀπέβαι-
 νεν εἰς Ἀντιόχειαν, οὐκ ἔντος αὐτῷ Πομπηίου βουλόμενος
 ἰστορήσαι τὴν πόλιν. αὐτὸς μὲν οὖν, ὡς αὐτὸς αἰεὶ περὶ ἐβλάδι-
 ζεν, οἱ δὲ φίλοι συγγενῶν ἰπποκρίτων χρωόμενοι. κατὰ δὲ τῆς
 τῆς πύλης ὄχλον ἀνδρῶν ἐν ἐσθῆσι λαβόντων, καὶ τῶν τῶν ὀ-
 δῶν ἔνθεν μὲν ἐφίβοις, ἔνθεν ἢ τῆς παίδων ἀφαιρέσεως,
 ἐδιδραμοῦν, οἰόμενος εἰς ἡμεῖς ἵνα καὶ θεαπέριαν ἑαυτῶν
 μηδὲν δεομένου, τῶντα ἡρέσασθαι. τῶν μὲν τοῖς φίλοις ἐκέ-
 λυσε καταβῆναι καὶ πορεύεσθαι μετ' αὐτῶν. ἡγομένης δὲ
 πλησίον ὁ πόρτα ἀφαιρέσειν ἐκείνην καὶ καθίστας, ἔχων
 σέφανον καὶ ῥάβδον, ἀπλήρωσε, πικρῶν ἡμέρων παρ' αὐτῶν
 ποδὸς Δημήτριον ἀπολεροῦσιν, καὶ τότε ἀφίξετο. τοῖς μὲν
 οὖν φίλοις τῆς Κάτωνος γέλωτος ἔλαβον. ὁ δὲ Κάτων εἰπὼν,
 Ὡς τῆς ἀθλίας πόλεως, παρήλθεν, ὡς δὲ ἕτερον ἀποκρινά-
 μενος. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τοῖς δήμοις τῶν τῆς Δημήτριον
 ἦσαν ἑπιφρόνων ἐποίησε αὐτὸς ὁ Πομπηίος, ἐπιφρόνως
 ὑπὸ αὐτῶν, καὶ μὴ δις ἐχθρῶν. λέγεται γὰρ ὅτι πολλάκις
 ἐν ταῖς ὑποδοχαῖς τῆς Πομπηίου παρρησίας καὶ δεχ-
 ομένου τοῖς δήμοις, ἐκείνος ἢ ἢ κατέκειτο ὄβριος ἔχων δι-
 ὠταν καὶ τῆς κεφαλῆς ὀμίχλον. οὐκ ἔλαβον ἢ τῆς ἰταλίου ἐπα-
 νεληλυθὼς, ἐκέκτητο τῆς Ῥώμης τῆς ἠδιστα παρρησίας, καὶ
 τῆς ἠεπτικῶν τῆς ἀλλοτρίων καὶ κῆποι πολυτελεῖς ἦσαν ὀνο-
 μαζόμενοι Δημήτριου. καὶ τοῖς Πομπηίου αὐτὸς ἀρετῆς τῆς
 τοῦ ἀριστεροῦ μετρίως καὶ ἀφελῶς ἀκίσην. ὑπερὶ τῆς Ῥώ-
 μαίης τῆς δὲ τῆς καλῶν καὶ τῆς ἐπιφρόνων αἰσῶς ἡγεῖται, ὡς αὐτὸς
 ἐφοκίοντι, παρέτεκται ἀπολαύσεως οἰκίας ἐκείνης,
 ἀρεπὶ φρόνων ἢ καὶ τῶν τῶν ὡς τῆς ἡγομένης δεσποτικῆς αὐ-
 τῆς μὲν Πομπηίου, εἰσελθόντα θαυμάζειν καὶ πικρῶν ἔλαβον
 ποδὸς Πομπηίου Μάγνος ἐδείπνῃ. τῶντα μὲν οὖν οὕτως λέ-
 γεται τῆς βασιλείας τῆς αὐτῶν τῶν Πέτρων Ἀρσινόων, παρρη-
 τερῶν μὲν ἐν τῶν τῶν λόγῳ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, τότε δὲ δει-
 σαιτος ἰσχυρῶς, καὶ γράφαιτος ὅτι πόρτα πείθεσθαι καὶ ποι-
 εῖν ἡγεμονίας, ἐκβεβαίωσασθαι βουλόμενος αὐτῶν τῶν ἀφαιρέ-
 σαι ὁ Πομπηίος, ἐγράψεν ὅτι τῶν Πέτρων οὐ πόρτα ἢ
 τοῖς πολλοῖς ἀμεμῶτων φρατεῖαν. ἀποδρασαν γὰρ ὡντο τῆς
 Μιθριδάτου δώδεκας εἰς, καὶ παρρησίας ἐκείνων ἡγεμονίας βέβαιον
 τῆς ἀφαιρέσεως αἰταγωνιστῆν, αὐτῆς ἀναζωπυροῦντα καὶ τῶν
 οὐκ ἀφαιρέσειν, ὡς ἀπηγγέλλετο ἀφαιρέσειν καὶ φαιρόμενων
 φρατῶν ἐλαύνειν ὅτι τῶν ἰταλίων. ὁ δὲ ῥάβδον οἰόμενος αὐτῶν κα-
 τὰ τῶν τῶν δυνάμειν πολεμουῦτος, ἢ τῶν σῶμα λήψασθαι
 φαιρόμενος, οὐκ ἔβουλετο τῆς ἀφαιρέσεως μετῶν ὅτι τῶν δώδεκας,
 ἐπερῶν τῆς πόλεμου παρρησίας ἐποιεῖτο, καὶ τὸν χρόνον εἰλ-
 κεν. ἢ τῆς τύχης τῶν ἀφαιρέσεως ἔλυσε. οὐκ ἔλαβον γὰρ αὐτῶν τῆς Πέ-
 τερῶν πολλῶν ὀδῶν ἀπέχρητος, ἢ ἢ τῆς ἡμερῶν ἐκείνης βε-
 βλημένου χάριτος, καὶ γυμνάζοντος ἑαυτὸν ἰπποκρίτων τῶν
 φρατῶν ποδῶν, γραμματικῶν παρρησίας λαβόντων ἐκ Πόντου χρωόμενοι διαφέλλια. ἀφαιρέσει δὲ τῶν εἰς ταῖς ἀφαι-
 ρεῖς τῶν δόξαν. (δαφίαις γὰρ αἰσῶν φρονῶν) τῶν τοῖς ἰδόντες οἱ φρατῶν συγγενῶν παρρησίας τὸν Πομπηίου.

A nec virtutis & mansuetudinis minus. quo plera-
 que amicorum & familiarium suorum velabat
 admiffa, minimè factus ad coercendos aut puni-
 endos facinorosos, verùm sese eum praebebat ad-
 euntibus, vt illoium ferrent æquo animo auari-
 tiam & acerbitem. Plurimum apud eum liber-
 tus poterat Demetrius, non insipiens cætera iu-
 uenis, sed insolenter fortuna vtens. de quo hoc
 refertur: Cato philosophus, iuuenis tum quidem,
 sed magnæ iam opinionis & animi, Antiochiam
 absente Pompeio ad visendam perrexit urbem.
 Iter perpetuo faciebat more suo pedibus: amici,
B qui comitabantur eum, vt stabantur equis. Hic
 contemplatus pro porta virorum turbam in ve-
 stibus candidis, atque ex vno latere via adutos,
 ex altero pueros discretos, stomachatus est, ratus
 honoris sui & officij causa hæc, quæ non moraba-
 tur, facta: amicos tamen ad pedes digredi, & se-
 cum iussit incedere. Quum propè venissent, oc-
 currit ijs cū corona & virga designator, qui omnia
 illa componebat, quærens de ipsis vbi Demetrium
 reliquissent, & quando esset adfuturus. Ibi Cato-
 nis amicis in risum effusis, Cato ait, O miseram ci-
 uitatem! neque alio dato responso præterijt. Sed
 tamen minus apud alios inuidiosum hunc De-
 metriū ipse efficiebat Pompeius, qui illius in se in-
 solentiam nõ ægrè ferebat. Memorant enim ope-
 riente in conuiujs atque excipiente alios Pom-
 peio, subinde illum iam accubuisse fastuosè aures
 & caput habens toga obiecta. Nondum in Italiam
 reuersus amcenissima subvrbana Romæ compa-
 rauerat. Pulcherrima gymnasia, hortique pretio-
 sissimi erant, qui Demetrii dicebantur, quum vs-
 que ad tertium triumphum Pompeius modicam
 & ciuilem domum haberet. Post populo Romæ
 eximium illud & celebratum theatrum extru-
 xit, & iuxta velut appendicem ædificauit domum
D priore splendidiorẽ, sed ne hanc quidem inui-
 diosam: vt ille, qui dominus eius post Pompeium
 fuit, eam ingressus obstupesceret & quæreret vbi-
 nam Pompeius Magnus cenasset. Atque hæc ita
 referuntur. Rex Arabia Petreæ contemptis antè
 Romanis armis, tunc magno metu percussus, di-
 cto audientem scripsit se ei fore & imperata fa-
 cturum. Quo magis autem huius consilium Pom-
 peius exploraret, mouit Petram. Quæ expeditio
 apud multitudinem castrensem non carebat re-
 prehensione: declinationem enim putabant eam
 insequendi Mithridatis, atque in illum vertenda
E arma censebant veterem hostem, qui iam bellum
 instaurabat & parabat (vt annuntiabatur) per Scy-
 thiam, & Pannoniam cum exercitu inuadere Ita-
 liam. At Pompeius pronius sibi factu existimans
 vires opprimere bellum gerentis, quàm corpus
 capere fugientis, quum non esset ei consilium ne-
 quicquam sese fatigare in persequendo illo, alias
 belli digressiones fecit & tempus duxit. At dissol-
 uit fortuna eum nodum. Quum iam non procul
 à Petra abesset, atque adeo illo die iam esset castra
 metatus, corpusque circa vallum ex equo exerce-
 ret, tabellarij accurrerunt ex Ponto lætum nun-
F tium afferentes. Id statim lancearum cuspidibus
 demonstrant, quas lauri frondibus exornant. His
 conspectis milites ad Pompeium concurrerunt.

Quum perficere vellet ille exercitationem, vociferantibus & precantibus illis desiliit ex equo, literisque acceptis progressus est. Non erat ibi suggestus, nequedum erectus fuerat castrensis, quem faciunt grandibus cespitibus excisis & accumulatis. tunc vero nimia properatione & studio congestis iumentorum clitellis tumulum excitauere. Eo postquam conscendit Pompeius, nuntiauit ijs Mithridatem decessisse: qui, quod secessisset ab ipso Pharnaces filius, manus sibi ipse intulerat. Omnia illic Pharnacem occupasse, eaque sibi & Romanis scripsisse facere. Inde exercitus haud immerito, quasi in Mithridatis corpore sexcentis extinctis hostibus, ouans conuertit se ad sacrificandum & conuiuia. Pompeius imposita factis suis & expeditionibus, quam haud ita expectauerat facilem, coronide, extemplo signa retrò ex Arabia mouit. Prouincias intermedias cursim emensus, Amisum peruenit, inuenitque multa dona à Pharnace allata, multa corpora ex familia regia, ipsum etiam Mithridatis cadauer non admodum ex facie cognitum. Nam cerebrum, qui corpus curauerant, omiserant macerare: verum agnouerunt eum excicatoribus, qui id spectaculi desiderabant. Nam ipse non sustinuit id videre Pompeius, verum auertens deorum inuidiam, Sinopen amandauit. Vestem, qua amicire solitus erat se, armorumque molem & splendorem miratus est. At gladij vaginam, que constiterat talentis quadringentis, Publius furatus venundedit Ariarathi. Cidatin Caius Mithridatis collactaneus Fausto Syllæ filio petenti occultè dedit operis mirifici. quod in presentia Pompei fecellit: at Pharnaces, quum post rescuisset, in illos qui ea auerterant, animaduertit. Ordinata & composita prouincia, tum fecit maiore pompa iter. Nanque postquam peruenit Mitylenen, ciuitatem immunitate Theophanis gratia donauit, institutumque à maioribus poetarum certamen, quod vnum habebat argumentum ipsius res gestas, spectauit. Delectatus theatro, delineauit effigiem & figuram eius, quo Romæ simile excitarer grandius & excellentius. Rhodum profectus, omnes sophistas audiuit, donauitque singulis talentum. Posidonius etiam descripsit disputationem, quam illo audiente habuit contra Hermagoram rherorem De questione generali. Par extitit Athenis aduersus philosophos Pompeij munificentia. Ciuitati ad vrbis instauracionem quinquaginta talenta largitus, sperabat omnium mortalium se in Italiam splendidissimum rediturum, desiderabatque videri domesticis desiderantibus. At Deus, cui curæ est fortunæ splendori & magnificentiæ semper aliquam admiscere mali portionem, hoc clam domi iam pridem struxerat parans ei tristiore regressum. Mutia enim eo absente gesserat se libidinose. Quandiu procul Pompeius fuit, contempsit sermonem: vbi appropinquauit Italix, ac vacua mente scilicet delata versauit, nuntium ei remisit. Quamobrem autem repudiauerit eam, neque tunc scripsit, neque postea verbo prodidit: verum causa relata est in epistolis Ciceronis. Porro rumores de Põrcio varij præcurserunt, & ingens tumultus fuit, quasi exercitum Pompeio vrbi admoturo & dominatum sibi firmaturo.

ὅτι πρῶτον μὲν ἐβούλετο τὰ γυμνάσια σκωπτεῖν, βοῶντων δὲ καὶ δεομένων, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ λαβὼν τὰ χρύμματα παρῆς. βήματος δὲ οὐκ ὄντος, ὅσπερ τῆς στρατιωτικῆς ἡμέρας φθάνοντος, (ὁ ποιοῦσιν αὐτοῖς, τῆς γῆς ἑκτομῆς βαθείας λαμβάνοντες, καὶ καταλλήλων σκωπτήντες) ὑπὸ τῆς τότε σπουδῆς καὶ παρορμίας τῶν σάλματα τῶν ὑποζυγίων συμφορήσασαι ἕως ἔξῃσαν. ὅτι τὸ τοῦ ποσειδῶνος Πομπηίου, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Μιθριδάτης τέθνηκε, φασιάσαντος Φαρνάκου τῆς ὑπὸ Διὰ χρησάμενος ἑαυτὸν τὰ δὲ ἑκάστητα παρῆματα Φαρνάκου κατεκληρώσατο, καὶ ἑαυτῶν Ῥωμαίοις γέγραφε ποιούμενος. ἐκ τούτου δὲ μὲν στρατὸμα τῆς χερῆς χρωμένον (ὡς εἰκός) ἐκθύσας καὶ σκωπτοῦσας διήχθη, ὡς ἐν τῷ Μιθριδάτου Σάματι μυθίων τεθνηκότων πολεμίων. Πομπηίος δὲ τῆς παρῆσιν αὐτῶν καὶ τῆς στρατιῆς κεφάλῳ ἐπιτεθῆκας, οὐ πόρῳ ραδίως οὕτω παρῆδοκῆσαι, ὅπως αἰεζέδωξεν ἐκ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἰαχίας ἐν μέσῳ διέξελθὼν ἐπαρχίας, εἰς Ἀμισὸν ἀφίκετο, καὶ κατέλαβε πολλὰ μὲν δῶρα. τῶν Φαρνάκου κεκομισμένα, πολλὰ δὲ Σάματα τῶν βασιλικῶν αὐτὸν δὲ τῆς Μιθριδάτης νεκρῶν, ἐκ πόρῳ γινώσκων ἀπὸ τοῦ ποσειδῶνου, (τῆς γὰρ εἰκέφαλον ἐλάσθη ἐκ τῆς τῆς θεοπύλου) ἀλλὰ τῆς οὐλαῖς ἐπεὶ ἠγώσθη οἱ δὲ οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ ἀφοσιωσάμενος δὲ νεμεσητόν, εἰς Σινώπην ἀπέπεμψε. τῆς δὲ ἐσθῆτος ἡ ἐφόρη, καὶ τῶν ὀπλων δὲ μέγιστος καὶ τὴν λαμπρότητα ἐθαύμαζε. καίτοι τῆς μὲν ξιφίσησιν πεποιημένον ἀπὸ τετρακισίων Ἰαλάντων Γόπλιος κλέψας ἐπώλησεν Ἀριαράθῃ τὴν δὲ κίταριν Γάιος ὁ τῆς Μιθριδάτης σὺν τῶν ἑδῶκε κρύφα θεήθεντι Φάσῳ τῶν Σύλλα παιδὶ, θαυμαστῆς οὖσαν ἐργασίας. ὁ τότε τῆς Πομπηίου διέλαθε, Φαρνάκου δὲ γνοῖς ὑπερον, ἐλμυρήσατο τοῖς ὑφελόμενοις διοικήσας τῆς ἑκάστη καὶ κατασησάμενος, οὕτως ἦδη πρῶτη γυναικώτερον ἐζήτητο τῆς πορείας. καὶ γὰρ εἰς Μιτυλιῶν ἀφικόμενος, τὴν τε πόλιν ἠλθῆν ἠρώσε Διὰ Θεοφάνη, καὶ τῆς ἀγῶνα τῆς πάτριον ἐθέασατο τῶν ποιητῶν, ὑποθέσιν μίση ἐχόντα τῆς ἐκείνου παρῆσιν. ἡδὲ καὶ τῶν θεάτρων, παρῆσιν χράσατο δὲ εἶδος αὐτῶν καὶ τῆς τύπον, ὡς ὅμοιον ἀποφρασόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ, μείζον δὲ καὶ σεμνότερον. ἐν δὲ Ῥώμῃ ἡρόμενος, πόρῳ τῶν μὲν ἠκροάσατο τῶν Ἰσθίων, καὶ δωρεὰν ἐκείνων Ἰαλάντων ἔδωκε. Ποσειδῶνιος δὲ καὶ τὴν ἀκρόασιν ἀνέγραψεν, ἡ ἐξενεῖν αὐτῶν παρῆς Ἐρμαρῶσαν τῆς ῥήτορα παρῆς τῆς καθ' ὅλου ζητήσεως ἀνιπαζάμενος. ἐν δὲ Ἀθῶναις, τῶν μὲν παρῆς τῆς φιλοσόφους ὅμοια τῆς Πομπηίου τῆς πόλιν δὲ ἐπιδοῖς εἰς ἐπισημῶν πενήτησιν Ἰαλάντα, λαμπρότατος δὲ θεοπύλου ἠλπίσεν ἐπιθέσασαι τῆς Ἰταλίας, καὶ πόρῳ ὀφθῆσασαι τοῖς οἰχοῖ ποδοσιν. ὅ δὲ πρῶτα παρῆς τῶν λαμπρότων καὶ μέγιστων ἀπὸ τῆς τύχης ἀγαθὰν αἰεὶ ἵνα κεραινώσιν καὶ μῶσαν ἐπιμελῆς ἐστὶ δαμονίῳ, τούτου ὑποοικυρῆι πάλα παρῆσιν ἀντι λυπηροτέρων τὴν ἐπιπόρῳδον. ἐξῆσιν γὰρ ἡ Μουκία παρῆς τὴν ἀποδημίαν αὐτῶν. καὶ πόρῳ μὲν ὡν ὁ Πομπηίος κατεφῆρῆς τῆς λόρῳ, πλησίον δὲ Ἰταλίας ἡρόμενος, καὶ χολάζοντι τῶν λογιμῶν μάλλον (ὡς εἰκός) τῆς αἰτίας ἀλάμενος, ἐπεμψεν αὐτῶν τὴν ἀφῆσιν οὐτε τότε χράσας, οὐδ' ὑπερον ἐφ' οἷς ἀφῆκεν ἐξῆσιν

πῶν. ἐν δὲ ἐπισημῶν Κικέρωνος ἡ αἰτία γέγραπται. λόρῳ δὲ πόρῳ παρῆς τῆς Πομπηίου παρῆς τεπιπῶν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ πόρῳ ὡς πόρῳ, ὡς ὅπως ἀξοντος ἐπὶ τὴν πόλιν δὲ στρατὸμα, καὶ μοναρχίας βαθείας ἐσομένης.

populum autem sibi omnia instituenti ad ipsius libidinem videt addidum, confestim institit quædã Pompeij acta rescindere. Tigranẽ captum carcere extraxit, quem secum ducebat, amicis Pompeij iudicia dictabat, quo periculum in illis faceret Pompeij potentia. Deniq; quum hic ad causam quampiam accessisset, parentem habens colluviem hominum proiectæ petulantia & dissolutionis, atque ipse loco consistens con'pecto, ita quæsiuit, Quis est imperator prot. rvus? quis vir vicum quærit? quis vno digito caput scalpit? Illi vt chorus alternos versus concinens concutiente togam illo ad singula magno clamore responderunt, Pompeius. Pungebant hæc quidem Pompeium conuitiorum insolentem atq; huiusmodi rudem pugna: sed magis mordebatur, senatui quum sentiret infestationem sui gratam esse, poenas pendentis proditi Ciceronis. Quum verò conflictus in foro esset vsque ad vulnera progressus, & Clodij fervus in turba per circumstantes prorepens cum gladio est deprehensus, hoc sumpto prætextu, formidans alioqui Clodij insolentiam & contumelias, deinceps dum tribunatu abisset, abstinuit foro, & domi continuit se, cum amicis agitans qua ratione indignationem in se senatus & optimatum restringeret. Suadenti Culleoni vt Iuliam repudiaret, atque a Cæsaris amicitia transfret ad senatum, non paruit: qui verò consuluerunt vt infestissimum Clodio & senatui charissimum ab exilio reduceret Ciceronem, his assensus est: deducensque in forum magna manu supplicem illius fratrem multo sanguine ibi iusto ac nonnullis interfectis superavit Clodium. Reuocatus lege Cicero mox placavit Pompeio senatum, defendensque legem frumentariam, de nouo imperij Romani terra marique dedit Pompeio quodammodo arbitrium. Quippe in illius nutu erant portus, emporia, frugum commercia, breui nauigantium & agricolarum negotia. At Clodius non propter annonæ angustias legem latam, sed vt lex ferretur, annonæ angustias illatas criminabatur, quo Pompeius quasi ex animi defectu marcescentes vires nouo imperio repararet & colligeret. Alij Lentuli Spintheris consulis hoc fuisse volunt commentum: qui maiore imperio adstrinxit Pompeium, vt ipse regi Ptolemæo mitteretur auxilio. Et verò etiam tulit Canidius tribunus plebis legem, vt sine exercitu Pompeius duobus licitoribus comitatus regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret. Quæ lex non videbatur displicere Pompeio: verum eam senatus honesta specie explofit, præ se ferens ei timere. Inuenti sunt autem libelli per forum, & in curia difeminati. Quibus significabatur Ptolemæum pro Spinthere dari Pompeium sibi ducem petere. Iam Timæus sine causa Ptolemæum, & nulla compulsam necessitate discessisse demonstrat, ac Theophanis suasu Pompeio quæstus occasionem & nouorum bellorum materiam parantis Ægyptum reliquisse. Cæterum hoc non ita fecit Theophanis improbitas probabile, vt incredibile nulla maligna vel illiberali suffusum Pompeij ingenium. Procuratori & administrationi præpositus frumentaria dimisit quoquoersum legatos & amicos. In Siciliam, Sardiniam, & Afucam,

A αὐτῷ πωροῦντα τὸ δῆμον ἑώρα, πρῶτα πωροῦντι καὶ πολιτοδομῶν πρὸς χάριν, οὗτος ἐπεχείρησεν τῷ Πομπηίου διατάξασθαι ἐνίας ἀναρῆν, καὶ Τηγεάνω τὸ ἀρχιμέλωτον ἀφαρπάσας εἶχε σὺν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις δίχως ἐπήγε, πείθειν ἐν ἐκείνοις τῆς Πομπηίου λαμβανῶν διωάμεως. τέλος δὲ, πωροῦντος αὐτῷ πρὸς ἕνα δίκην, ἔχων ὑφ' αὐτῷ πληθὺς ἀνδραγαθῶν ἀσπληγείας καὶ ὀλιγωρίας μετὸν, αὐτὸς μὲν εἰς ἐπιφανῆ τὸ πόν κηταρῶν, ἐρωτήματα τοιαῦτα πωροῦντος, Τίς ἐστὶν ἀνδραγαθῶν ἀκέραιος; τίς αὐτῷ ἀνδραγαθῶν; τίς ἐν δακτύλῳ κηταρῶν πλὴν κεφαλῆς; οἱ δὲ, ὡς πρὸς χάριν εἰς ἀμοιβήν.

B Βαῖα Συγκροτημένης, ἐκείνου τὸ τῆ βέννον ἀνασείοντος, ἐφ' ἑκείνῳ μέγα εὐδόντες, ἀπεκρίναντο, Πομπηίος. ἡία μὲν αὐτῷ καὶ τῷ Πομπηίῳ, ἀήθη τῶ κακῶς ἀκούειν ὄντα, καὶ μάχης τοιαύτης ἀπειροῦ ἤθετο ἢ μάλλον, ἀνδραγαθῶν πλὴν βελῶν ἐπιχαίρουσαν αὐτῷ πωροῦντος λαμβανῶν, καὶ διδόντι δίκην τῆς Κικέρωνος πωροῦντος. ἐπεὶ δὲ καὶ πληθῶν ἐν ἀνδραγαθῶν μέγα εὐδόντες, σὺν ἐκείνῳ γινέσθαι, καὶ Κλωδίου τῆς οἰκείτης πωροῦντος ἀνδραγαθῶν ἐν ὄχλῳ διατῶν πωροῦντος τῷ Πομπηίῳ ἠλέειν ἐξίφος ἔχον, τῶν ποικίλων πωροῦντος, ἀπὸ τῶ Κλωδίου πλὴν ἀσπληγείας καὶ τῆς βλασφημίας δεδῶς, ὅσα ἐπὶ πωροῦντος εἰς ἀνδραγαθῶν, ὅσον ἐκείνος ἤρχε χάριν, ἀλλ' οἱ κηταρῶν διετέλεθ' καὶ σκεπτόμενος μὲν τῶ φίλων ὅπως ἀνδραγαθῶν τῆς βουλῆς, καὶ τῶ πωροῦντος πρὸς αὐτὸν ὀργῶν. Κουλέων, μὲν αὐτῷ κηταρῶν τῶ Ιουλίας ἀφῆσαι, καὶ μεταβῆσθαι πρὸς πλὴν Κικέρωνος ἀπὸ τῶ Κασσίου Φιλίας, οὐ πωροῦντος ὅσα ἐπὶ Κικέρωνος κηταρῶν ἀξιοδοσῶν, ἀνδραγαθῶν καὶ Κλωδίου πολεμῶντων, καὶ τῆ βουλῆ πωροῦντος φιλέσθαι, ἐπέειπε καὶ πωροῦντος ἀνδραγαθῶν αὐτῷ δεόμενον σὺν χεῖρ πολλῇ, τεταρῶντων ἐν ἀνδραγαθῶν ἀνδραγαθῶν, καὶ ἰνῶν ἀνδραγαθῶντων, ἐκείνησε τῶ Κλωδίου. καὶ νόμῳ κηταρῶν ὁ Κικέρων, πλὴν τε βουλήντων οὗτος τῶ Πομπηίῳ διήλασθε, καὶ τῶ σιτικῶ νόμῳ σιωπηρῶν, ἔσπευ ἰνὴ πάλιν γῆς καὶ θαλάσσης ὅσον ἐκεκτῶντος Ρωμαῖοι, κηταρῶν ἐπὶ Πομπηίῳ. ἐπὶ αὐτῷ γὰρ ἐγένοντο λιμῶντες, ἐμπόρια, κηταρῶν διατάξασθαι ἐν λόγῳ, τῶ πλεόντων πωροῦντος, τῶ γωροῦντος. Κλωδίου δὲ ἠπῶτο μὴ γωροῦντος τὸν νόμον ὅσα τῶ σιτοδείας, ἀλλ' ὅπως ὁ νόμος γωροῦντος, γωροῦντος τῶ σιτοδείας, ὡς πρὸς ἐκ λειποθυμίας αὐτῷ μαρμαρῶντων πλὴν διωάμεν, ἀρχηγεία πάλιν ἀναζωποροῦντος καὶ ἀναλαβόντος. ἐπεὶ δὲ τῶ ἑσπῶτου Σπινθηρος ἀποφαίνοντες ἔτο σόφισμα, κηταρῶντων εἰς ἀρχῶν μείζονα Πομπηίῳ, ὅπως αὐτὸς ἐκπεμψῆ τῶ Πολεμῶντων βασιλεῖ βοθησῶν. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Κανίδιος εἰσήνεγκε δημῶντων νόμον, αὐτῷ γραπτίας Πομπηίῳ ἐξῆντα ῥα βδοῦντες δύο, διαλλάττειν Ἀλεξάνδρου τῶ βασιλεῖα. καὶ Πομπηίος μὲν ἑδόκει τῶ νόμῳ μὴ δεσχεραίνειν. ἢ δὲ σὺν κηταρῶντων ἐξέδοθεν ἀνδραγαθῶντων, σκηφαρῶντων δεδῶντων πρὸς τῶντων. ἢ δὲ γωροῦντος ἐντυχεῖν διερῶντων ῥιμῶντων κατ' ἀνδραγαθῶντων καὶ τῶντων βελῶντων, ὡς δὲ Πολεμῶντων δεομένου Πομπηίῳ αὐτῷ γρατηρῶντων τῶ Σπινθηρος δοδῶντων. Τιμαγῶντων δὲ καὶ διῶντων τῶ Πολεμῶντων ὅσα οὗσης ἀνδραγαθῶντων ἀπελθῶντων φησι, καὶ κηταρῶντων Αἴγυπτον, ἑσπῶτος Θεοφῶντων πεισθέντων, πωροῦντος Πομπηίῳ γωροῦντος καὶ γρατηρῶντων κηταρῶντων ἑσπῶντων. ἀλλὰ τῶ μὲν οὐχ οὕτως ἢ Θεοφῶντων μωροῦντων πεποίησε πιθανόν, ὡς ἀπῶντων Πομπηίου φύσις, ὅσα ἔχοντες κηταρῶντων οὐδὲ ἀνδραγαθῶντων οὕτως τῶ φιλοπῶντων. ἐπισημαίνοντες τῶ πρὸς τῶ σιτικῶντων οἰκονομία καὶ πωροῦντος, πολλαχῶντων ἀπέσπελε πωροῦντος καὶ φίλοις, αὐτὸς δὲ πλὴντων εἰς Σικελίαν καὶ Σαρδῶνα καὶ Λιβύην

πῶντων φύσις, ὅσα ἔχοντες κηταρῶντων οὐδὲ ἀνδραγαθῶντων οὕτως τῶ φιλοπῶντων. ἐπισημαίνοντες τῶ πρὸς τῶ σιτικῶντων οἰκονομία καὶ πωροῦντος, πολλαχῶντων ἀπέσπελε πωροῦντος καὶ φίλοις, αὐτὸς δὲ πλὴντων εἰς Σικελίαν καὶ Σαρδῶνα καὶ Λιβύην

ἡ δεξιζέσπον. ἀνάγκη δὲ μέλλων, πνύματος μεγάλου
 καὶ τῆς ἀλάστον ὄντος, καὶ τῆς κυβερνητικῆς ὀκνοιώτων, πρῶτος
 ἐμὸς καὶ κελύσας πλὴν ἀγκυραν αἰρεῖν, ἀνέδοξε, Πλεῖν ἀ-
 ναγκη, ἔην δὲ ἀνάγκη. τοιαύτη δὲ πόλμη καὶ παρρησία
 χροῖμος μὲν τύχης ἀγαθῆς, ἐνέπλησε οἴτου τὰ ἐμπορία,
 καὶ πλοίων πλὴν θαλάσσοιο. ὥστε καὶ τοῖς ἐκτὸς αἰθερ-
 ποῖς ἐπαρχέσται πλὴν παρρησίας ἐκείνης τῆς παρρησίας, καὶ
 ἡμέρας καθάπερ ἐκ πηγῆς ἀφθονοῦ ἐκίρρῳ εἰς πύργους.
 ἐν τῷ τῷ τῷ χρόνῳ μέγα ἦσαν οἱ Κελυκτοὶ πόλεμοι
 Καίσαρος καὶ δοκῶν πορροτάτω τῆς Ρώμης ἀπειπαι, καὶ συ-
 ηρτήσασθαι Βέλγας καὶ Σουήβοις καὶ Βρετανοῖς, ἐλάττανεν
 ὑπὸ δεινότητος ἐν μέσῳ τῶν δήμων καὶ τοῖς κυριώτατοις
 παρρησίας καταπολιθόμοιοι τῷ Πομπηίου. αὐτὸς μὲν
 γὰρ ὡς ἄμα πλὴν γραπτοκλήν διώματι παρρησίας, δὲ
 ἐπὶ τῆς βαρβαροῖς, ἀλλ' ὡς παρρησίας ἐν ἡμέραις καὶ κυριώτοις,
 τοῖς παρρησίας ἀγῶσι γυμνάσων διεπείθη, καὶ κατεπε-
 ἀξεν ἄμαχον καὶ φοβεράν. χρυσὸν δὲ καὶ ἀργυρὸν καὶ ἄλλα
 λάφυρα καὶ τῷ δήῳ πλοῦτον τῷ ἐκ πολεμίων ὑποπτον
 παρρησίας, εἰς τὴν Ρώμην ἀποπέλλων, καὶ ἀπαπειραν
 τῆς δωροδοκίας καὶ συλχορηγῶν ἀρρονομοῖς καὶ γραπτοκλήν
 καὶ ὑπατοῖς, καὶ γυμνασίῳ αὐτῶν, ἀκείνοιο πολλοῖς, ὥστε ὑπὸ
 ἑσθλότητος αὐτῶν τῶν Ἀλπειν, καὶ ἀπαχθῆσθαι ἐν Λούκῃ,
 τῶν μὲν δὲ ἀνδράν καὶ γυμνασίων ἀμιλλωμένων καὶ φε-
 ρμένων πολὺ πλῆθος ἡμέρας, Κυκλιπικῆς δὲ ἀπαχθῆσθαι, ἐν
 οἷς καὶ Πομπηίου καὶ Κράσσου, ἀνυπατάων δὲ γραπτοκλήν,
 ἐκείνῳ εἰχσοῖ ῥάβδοις, ἐπὶ τῆς Καίσαρος ἡμέρας ὀφείλωνται. τοῖς
 μὲν οὖν δήμοις ἀπὸ τῆς ἐμπλήσεως ἐλπίδων καὶ χροῖματος
 ἀπέπελλε. Κράσσῳ δὲ καὶ Πομπηίου παρρησίας αὐτῶν ἐγγύοντο
 συλχορηγῶν μετεῖναι μὲν ὑπατείας ἐκείνοις, καὶ Καίσαρος Κυ-
 λαμβαίνῃ αὐτοῖς πέμποντα τῶν γραπτοκλήν Κυρνοῖς ἐπὶ τὴν
 ψήφου· ἐπὶ δὲ αἰρεθῶσι, τῶν παρρησίας μὲν αὐτοῖς ἐπαρ-
 χῶν καὶ γρατοπέδων ἡγεμονίας, Καίσαρος δὲ καὶ οὐσας βε-
 βαροῦ εἰς δὴ πένταετία. ἐπὶ τούτοις ἐξενεχθεῖσαν εἰς τῆς
 πολλοῖς, χαλεπῶς ἔφερον οἱ παρρησίας καὶ Μαρχελίνου ἐν
 τῶν δήμων καταστάς, ἀμφοῖν ἐναντίον ἠρώτησεν εἰ μετέσιν
 ὑπατείας. ὁ καὶ τῶν πολλῶν ἀποκρίνεσθαι κελύοντων,
 παρρησίας Πομπηίου εἶπεν, ὡς τῶν μὲν δὴ μετέσιν, τῶν δὲ
 οὐκ αὐ μετέσιν. Κράσσος δὲ πολιτικώτερον οὕτω γὰρ ἔφη
 παρρησίας ὁποτέρως αὐ οἴηται τῶν κρινῶ συμοσίῳ. ἐπὶ φου-
 ροῦ δὲ Πομπηίου Μαρχελίνου, καὶ σφοδρῶς λέγειν δο-
 κωῦτος, ὁ Πομπηίου ἔφη πύργων ἀδικῶσιν (εἶ) τὸν Μαρχ-
 κελίνου, ὅς γὰρ οὐκ ἔχῃ, λόγιος μὲν δὲ ἀφῶίου δι' αὐτὸν,
 ἐμεικῆς δὲ, ἐκ πεινατικῶν ἡμερῶν. οὐ μὲν ἀλλὰ τῶν δήμων
 ἀπαχθῆσθαι τῶν παρρησίας ὑπατείας, Λόκιον Δομίτιον
 Κατῶν ἐπέσειε καὶ παρεθάρρυνε μὴ ἀπειπείν. οὐ γὰρ ὑπὸ
 ἀρχῆς, ἀλλ' ὑπὸ ἐλευθερίας (εἶ) τὸν ἀγῶνα παρρησίας τυ-
 ραννοῖς. οἱ δὲ παρρησίας Πομπηίου, φοβηθέντες τῷ τόνῳ τῶν Κά-
 τῶν, μὴ τὴν βουλὴν ἔχων ἀπασαν, ἀπαπάση καὶ με-
 παβόη τῶν δήμων τὸ ὑγῆμον, οὐκ εἶασαν εἰς ἀρροῦν κα-
 τελεῖν τῷ Δομίτιον, ἀλλ' ἐπιπέμφαντες ἐν ὀπλοῖς αὐ-
 ροῖς, ἀπέκτειναν Μέλιτον παρρησίας μὲν λυχοφῶρον, ἐβέ-
 φαντο δὲ τοῖς δήμοις. ἔσχατος δὲ Κατῶν ἀπεχάρησε, τρωχῆς δὲ
 δέξιον πῆγῳ, ἀμυνομόνος παρρησίας Δομίτιου. τοιαύτη
 δὲ οὐδὲν παρελθόντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ πάλλα χροῖμῶτερον ἔφερον δὴ παρρησίας μὲν τῷ Κατῶν δὲ δήμου γρα-
 πτοκλήν, καὶ τὴν ψήφου ἐπὶ φερόντος, Πομπηίου ἔλυσεν τὴν ἐκ κλησίας, οἰωνοῖς ἀπῶμόνος. Ἀντίαν δὲ καὶ Βα-
 τίνιον ἀπαχθῆσθαι, ἀργυρῶν τῶν φυλάς ἀπαχθῆσθαι ἐπειτα νόμοις ἀπὸ Τρεβωνίου δημόχουτος εἰσέφερον,

A ipse profectus frumentum congefilit. Soluturus ex
 portu, vento vehemente in salum incumbente, du-
 bitantibusque gubernatoribus soluere, conscendit
 primus, imperansq; vt anchoras molirentur, excla-
 mauit, Nauigare necesse est, viuere non est. Ea au-
 dacia & alacritate & secunda fortuna vsus, frumen-
 to emporia, nauibus mare compleuit: vt peregrinis
 quoque sufficeret illius affluentia apparatus, atque
 redundaret sicut ex fonte ad omnes. Interea Cæsa-
 rem bella Gallica euexere. Qui quum remotissime
 ab vrbe abesse, & Belgis, Sueuis, Britannisq; putare-
 tur implicatus, clam astutia sua medio in populo &
 B præcipuis rebus Pompeij potentiam labefactabat.
 Siquidem vires militares velut corpus induens, non
 in barbaros, verum sicut in aucupijs & venationi-
 bus, certando cum illis subigebat exercitationibus
 has, inuictasq; & tremendas reddebat. Aurum, ar-
 gentum, reliquamque prædam & opes ex tot hosti-
 bus superfluentia in urbem mittendo, labefactan-
 doque largitionibus, & præbendo ædilibus, præto-
 ribus, consulibus, atque horum coniugibus, auto-
 rabat sibi complures. Itaq; ad eum, postquam Alpes
 transmisit, Lucæ hybernantem cum ingens viro-
 rum simul & mulierum certatim confluxit agmen,
 C tum senatores, inter quos Pompeius & Crassus fue-
 re, ducenti. Conspecti fuerunt pro Cæsaris foribus
 proconsulum, & prætorum centum viginti fasces.
 Ille alios omnes spe & nummis fatiatis dimisit. Cra-
 ssus verò & Pompeius cum eo pacti sunt, illi vt con-
 sulum peterent, Cæsar ad comitia frequentes mi-
 lites suffragandi causa mitteret. Si designati essent,
 quamprimùm vt curarent prouincias & legiones
 sibi decerni, Cæsari verò suas prorogari in quin-
 quennium. Hęc vbi per vulgata fuere, tulerunt mo-
 lestè principes. Marcellinus in concione vtrunque
 coram rogauit an petituri essent consulum. Ad
 D quod à populo respondere iussi, primus Pompe-
 ius dixit, fortasse petiturum se, fortasse non petitu-
 rum: ciuilius Crassus, id facturum ait se quod è re-
 publica duceret fore. Exagitante Pompeium Mar-
 cellino, & acriter dicere viso, Pompeius omnium
 dixit iniquissimum esse Marcellinum, qui gratiam
 non haberet, quòd disertus ex muto per ipsum fa-
 ctus esset, & antè famelicus nunc quotidie vo-
 meret. At alijs à consulum petitione temperanti-
 bus, L. Domitium Cato perpulit & excitauit, ne
 flaccesceret. Neque enim de consulum, sed esse
 cum tyrannis ait de libertate certamen. Hic Pom-
 E peij factio vim Catonis timens, ne vniuerso succin-
 ctus senatu abduceret & immutaret sanam popu-
 li partem, haud permisit vt in forum descenderet
 Domitius: verum immisissis armatis præluentem
 feruum interfecit, alios in fugam vertit: nouissi-
 mus discessit Cato vulneratus, dum Domitium
 defendit, in dextero cubito. Ea via consulum
 consequuti, nihilo egerunt cætera modestius. sed
 primùm instituyente creare prætorem Catonem
 populo & suffragia ineunte, Pompeius auspicia cau-
 satus concionè dimisit, Antiam verò & Vatinium
 largitione corruptis tribus renuntiauerunt.
 Hinc legibus per Treboniũ tribunum plebis latis,

a die...
 cum...
 que...
 gani...
 dant...
 Au...
 prout...
 trum...
 & m...
 bus...
 phan...
 Jun...
 da...
 quod...
 diff...
 na...
 sm...
 ten...
 rem...
 videt...
 is...
 cunda...
 impr...
 ra...
 quia...
 non...
 uit...
 sitio...
 forte...
 cruore...
 Ex...
 quide...
 cum...
 ris...
 eni...
 tos...
 Pompe...
 cogit...
 nerare...
 peij...
 hono...
 Cz...
 uit...
 sermo...
 mag...
 ditam...
 Cras...
 ob...
 tere...
 tue...
 sus...
 tulit...
 potu...
 Vi...
 Fra...
 Adeo...
 num...
 tem...
 iam...
 tam...
 acc...

adiecerunt Cæsari (vt conuenerat) quinquennij cumulum. Crasso Syriam & bellum Parthicum decreuere, ipsi Pompeio omnem Africam, vtranque Hispaniam & quatuor legiones: quarum roganti Cæsari duas ad bellum Gallicum commodaui. At Crassus relicto magistratus munere, in prouinciam est profectus. Pompeius, quum theatrum quod extruxerat dedicaret, ludos gymnicos & mulicos, ferarumque venationes edidit, in quibus quingenti leones sunt occisi. Nouissimam elephantorum pugnam, terribilissimum spectaculum, exhibuit. Hinc admiratione & gratia collecta, ex altera parte inuidiam incurrit non minorē, quod legatis amicis exercitus & prouincias tradidisset, quum interim ipse in Italia diuersoria amœna obiret, & cum coniuge viueret: vel quia illam amabat, vel quia relinquere non sustinebat amantem. Nam ea quoque fama est, celebratusque fuit illius in vitum amor: non quod propter ætatis florem Pompeij desiderio flagraret, verum in causa videtur illius continentia fuisse vnam cognoscens vxorem: & seueritas non cum austeritate sed iucunda coniuncta conuersatione, quæ duceret imprimis mulieres: nisi meretrix damnanda Flora falsi testimonij sit. Porro in comitijs ædilitijs quia nonnulli ad manus venerunt, & circa illum non pauci fuerunt occisi, cruore resperfus mutauit vestes. Quum ingens ciceretur tumultus, & curfatio fieret domum à seruis vestes ferentibus, fortè vterum Iulia gestans conspecta toga, quæ cruore erat resperfa, defecit, & ægrè recreata est. Ex illa turbatione & motu abortijt. Vnde ne illi quidem, qui maximè improbabant coniunctionē cum Cæsare Pompeij, reprehendebant in eo vxoris amorem. At quum iterum prægnans esset, filiā enixa ex puerperij doloribus expirauit. Nec multos dies superstes partus fuit. Parauerat omnia Pompeius ad efferendam eam in Albano: verum coegit eum populus vt eam in campo Martio funeraret, magis miseratione iuuenulæ, quàm Pompeij aut Cæsaris gratia: atque ex illis ipsis maiorem honoris partem visus populus absentem tribuisse Cæsari quàm Pompeio presenti. Iam illic fluctauit ciuitas, omniaque procellarum & seditiosorum sermonum plena fuerunt, vt ea quæ antè tegebatur magis quàm coercebat illorum dominandi cupiditatem, sublata necessitudo est. Nec multo post Crassum nuntiatum apud Parthos perisse. Ita id obstaculum magnum, ne bellum ciuile committeretur, amotum fuit. Quia enim ambo eum metuebant, continebat se quouis modò alter aduersus alterum in officio. Postquam verò fortuna abtulit athletam, qui in victorem assurgere integer potuisset, iam dicere comicum hoc licuit,

*Vt alter ungit scilicet se in alterum,
Fricatq; palmas puluere.*

Adeo est exigua res fortuna ad humanum ingenium. Neque enim satiat eius cupiditatem, vbi tam vastum imperium, & spatium regionum tam laxum duorum virorum cupidinem non refrænavit. Sed quum audirent & legerent,

*Omnia sunt partita diis, sortitur honorem
Quisq; tamen proprium.*

sibi non censabant Romanum imperium duobus fore satis. Atqui Pompeius tunc in concione dixit omnia imperia prius se quam expectasset accepisse, deposuisse citius quàm esset expectatū.

A Καίσαρι μὲν (ὡς ἄν ὁμολόγητο) δὴ τότε ἐπιμύθευσεν πενταετίαν, Κράσῳ δὲ Συρίαν καὶ τὴν ἐπὶ Γάρθοις στρατείαν διδόντας· αὐτὰρ ὁ Πομπηῖος Λιβύην ἅπασαν, καὶ Ἰβηρίαν ἐκατέρωθεν, καὶ πέντε ἄλλα στρατιωτῶν, ὧν ἐπέχρησε δύο Καίσαρι δεινῆτι πρὸς τὸν ἐν Γαλατία πόλεμον. Ἄλλὰ Κράσος μὲν ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἀπαλλαγὴς τῆς ἰσπαρείας, Πομπηῖος δὲ θεάτρον ἀναδείξας, ἀγῶνας ἠγεγυμνικῶν καὶ μουσικῶν ἐπὶ τῇ κερκερώσῳ, καὶ θυρῶν ἀμιλλῶν, ἐν οἷς πεντακῆσοι λέοντες ἀνῆρέθησαν. ἐπὶ ταῖς δὲ θυμαστωταῖς καὶ ἀγαπηταῖς, αὐτὸς οὐκ ἐλάττωνα φρόνον ἔχεν, ὅτι πρὸς οὐδὲν φίλοις ὡς ἀδελφῶν τὰ στρατιωτικά καὶ τὰ ἐπαρχίας, αὐτὸς ἐν τοῖς πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἠβητησίαις, μετῶν δὴ ὅτε ἀλλαχόσε, μετὰ τῆς γυμναστικῆς διήχθη, εἴτε ἐρατὴν αὐτῆς, εἴτε ἐρατῶν οὐχ ἰσομάκων ἀπολιπέιν. καὶ γὰρ καὶ τὸ τοῦ λέγεται, καὶ ὡς ἐδόθη τὸν ἐν τῆς κέρης δὲ φίλονδρον, οὐ κατὰ ὄρα ἐπορούσης τὸ Πομπηῖον. ἀλλ' αἰῶνι ἔοικεν ἢ τε (ὡς φερεσθῆναι τὸ ἀνδρὸς εἶ), μόνον γινώσκοντος τὴν γεγαμημένην, ἢ τε σερμότης, οὐκ ἀκριβῆ ἀλλ' ὄρα ἐχρυστα τὴν ὀμιλίαν, καὶ μάλιστα γυμναστικῶν ἀγῶν, εἰ δὲ μὴ δὲ Φλώρεν ἀλδναί τὴν ἐπαρχίαν ψευδομυρτυειῶν. ἐν δὲ οὗ ἀρθενομοκῶν δὲ χαρῶν εἰς χεῖρας ἰνῶν ἐλθόντων, καὶ φονδύτων πρὸς αὐτὸν οὐκ ὀλίγων, ἀναπληθεῖς ἀίματος ἠλάξε τὰ ἰμάτια. πολλοὺ δὲ θυρῶν καὶ δρόμου πρὸς τὴν οἰκίαν ἡρομῶν τῶν κρημνιστῶν τὰ ἰμάτια περὶ τῶν, ἔτυχε μὲν ἡ κέρη κύουσα, θεασαμένη δὲ κερημεγμένη τὴν τῆβεννον, ἐξέλιπε, καὶ μάλισ ἀνῆλθεν· ἐκ δὲ τῆς τρεσῆς οὐκ εἰνὴς καὶ τὸ πάθος ἀπήμωλεσεν. ὅθεν οὐδὲ οἱ μάλιστα μεμφομένοι τὴν πρὸς Καίσαρα τὸ Πομπηῖου φιλίαν, ἢ πῶντο τὸ ἔρωτα τῆς γυμναστικῆς. αὐτὸς μὲν τοὶ κηρύσσας, καὶ τεκνύσας θῆλυ παιδίον, ἐκ τῶν ὠδίνων ἐτέλλετο, καὶ τὸ παιδίον οὐ πολλὰς ἡμέρας ἐπέζησε. παρεσκασμένου δὲ Πομπηῖου τὸ σῶμα θάψθη ἐν Ἀλβανῶν, βιασάμενος ὁ δῆμος εἰς τὸ Ἄρθον πεδίον κατεπέλεν, οἴκτα τῆς κέρης μάλλον, ἢ Πομπηῖου καὶ Καίσαρος κρημνιστῶν. αὐτῶν δὲ ἐκείνων μείζον ἐδόκη μέγας ἀπὸντι Καίσαρι νέμειν ὁ δῆμος, ἢ Πομπηῖου παρὸντι τῆς ἡμῆς. διὸ γὰρ ἐκύμηνεν ἡ πόλις, καὶ πόρτα τὰ πρὸς τὰ ἰμάτια σάλον εἶχε καὶ λόγους ἀφαστικῶν, ὡς ἡ πρὸς τὸν ὡρακαλυπτοῦσα μάλλον ἢ κατεργουσα τῶν ἀνδρῶν τὴν φιλαρχίαν οἰκειότης ἀνῆρηται. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Κράσος ἐν Γάρθοις ἀπολωλὼς ἠγγήετο καὶ τὸ καλύμα ὃν μέγα τὸ Συρπησῖν τὸν ἐμφυλίον πόλεμον, ἐκποδῶν ἐγεγῆ. δεδιότες γὰρ ἐκείνοι ἀμφοτέρω, τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀμωσγέπως ἐνέμνον διχαιοῖς. ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθεν ἡ τύχη τὸ ἐφεδρον τοῦ ἀγῶνος, διὸς ἡ εἶπεν τὸ κωμικόν, ὡς ἄτερος πρὸς τὸ ἔτερον ἰσπαλείφεται, τῷ χαμρὲ τε ἰσπακνίεται. οὕτως ἢ τύχη μικρὸν ἐστὶ πρὸς τὴν φύσιν. οὐ γὰρ ἀποκίμωπλησιν αὐτῆς τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπου τοσοῦτον βάθος ἠγεμονίας καὶ μέγας δὲ ὑρχειας δυοῖν ἀνδρῶν οὐκ ἐπέχεν, ἀλλ' ἀκούοντες καὶ ἀναγινώσκοντες ὅτι Τειχῆ δὲ πόρτα δέδασα τοῖς θεοῖς, ἕκαστος δὲ ἔμμορε ἡμῆς, ἐαυτοῖς οὐκ ἐπίμωνον ἀρκείν δυοῖν οὐδὲ τὴν Ρωμαίων στρατῶν. καὶ τοῖς Πομπηῖος εἶπε τότε δημηγυρῶν, ὅτι πᾶσαν στρατῶν ἄβου πρὸς τὸν ἢ πρὸς ἐδόκησε, καὶ κατὰ τοιοῦτο γὰρ ἢ πρὸς ἐδόκησε.

κη Δία μὲν τυρούσας εἶχεν αἰεὶ τὰς ἀγαλύσεις τῶν στρατο-
 πιδῶν. τότε ὅτ' Καίσαρα δοκῶν οὐ παρέσθαι τὴν δυνά-
 μι, ἐξήτει τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς ὀχυρὸς εἶς πρὸς αὐτὸν,
 διὸ ὅσδεν ἐρεωτέριζεν, ὅσδε ἐβούλετο δοκεῖν ἀπιπεῖν, ἀλλ'
 ὑπορῶν μᾶλλον κη καταφρονῆν. ἐπεὶ ὅτ' αἱ ἀρχαὶ οὐκ ἔ-
 γνώμην ἔωρα βραβυλομύρας δεκαζομύρω τῶν πολιτῶν,
 αἰαρχίδην ἐν τῇ πόλει παρὶς δὲ δημοκράτου. καὶ λόγος δ' ἦν ἔ-
 χροφ πολὺς ὑπὸ δικτάτωρος, ὃν πρῶτος εἰς μέσον ἐξενε-
 κεῖν ἐτόλμησε Λουκίλιος ὁ δὲ μύθος, τὰ δ' ἡμῶν παραινῶν ἐ-
 λέσθαι δικτάτωρα Πομπηίου. ἐπιλαβομένου ὅτ' Κάτωνος,
 ὅτ' μὲν ἐκινδυνώσῃ τὴν δημοκράτου ἀποβολήν. ὑπὸ ὅτ'
 Πομπηίου, πολλοὶ τῶν φίλων ἀπελοργῶντο παριόντες, ὡς
 οὐ δεομένου τῆς ἀρχῆς ἐκείνης, ὅσδε βουλομένου. Κάτωνος
 ὅτ' Πομπηίου ἐπαγέσαντος, καὶ πρὸς βραβυλομύρας τῆς δικτατορίας
 ἐπιμεληθεῖν, τότε μὲν ἀδεαθεῖς ἐπεμελήθη, καὶ κατε-
 στάθησαν ὑπάτοι Δομίτιος καὶ Μεσαλάου. ὑπερὸν ὅτ' πάλιν
 αἰαρχίας γιομύρας, καὶ πλειόων ἢ δὲ τ' αἰεὶ τῶν δικτάτωρος
 λόγῳ ἐχρόντων ἰταμότερον, φρονηθέντες οἱ αἰεὶ Κάτωνος
 μη βιασθῶσιν, ἐγνωσαν, ἀρχὴν ἡμῶν τὰ Πομπηίου πρὸς
 μύροι νόμιμον, ἀποβέβαι τῆς ἀρχῆς καὶ τυραννικῆς ἐκεί-
 νης. Καὶ Βίβλος ἐχρὸς ὦν Πομπηίου, πρῶτος ἀπεφῆνατο
 γνώμην ἐν Συγκλήτῳ, Πομπηίου μόνον ἐλέσθαι ὑπάτον. ἢ
 γὰρ ἀπαλλαγῆσθαι τῆς παρῶσης τὴν πόλιν ἀρχαίας, ἢ
 δουλεύσειν τὰ κρητῆρα. φημέντος ὅτ' Ἐραδοῦ τῶν λόγων
 ἀφ' ὅτ' εἰπόντα, Κάτων δὲ αἰεὶ, καὶ πρῶτον δόκῃσιν ὡς αἰπ-
 λέξοι, δημοκράτης σιωπῆς, εἶπε, ὅτ' πρὸς κημύρας γνώμην αὐ-
 τὸς μὲν οὐκ αἰεὶ εἰσενέκῃν, εἰσενέκῃν μὲν ὅτ' ὕψ' ἑτέρου, πείθε-
 σθαι κελόβῃν πᾶσαν μὲν ἀρχὴν μᾶλλον ἀρχαίας αἰαρχ-
 χίας, Πομπηίου ὅτ' μηδὲνα βέλπιον ἀρξέειν, ἐν τῶν ἀρχῶν τηλι-
 καύταις νομίζων. ἀφ' ἡμῶν ὅτ' τῆς βουλῆς, καὶ ψήφισμα μύρας
 ὅπως ὑπάτος ἀρετῆς ὁ Πομπηίος ἀρχομύρας. εἰ ὅτ' αὐτὸς
 συναρχομύρας δὲ κημύρας, μη γὰρ ἰν δυνὸν μη οἰν δοκίματας ἐλοι-
 τε, κατασταθεῖς οὕτως καὶ ἀποδειχθεῖς ἀφ' ἑκαστοῦ μεσοβα-
 σιλέως ὑπάτος, ἢ ἀπὸ τῶν φιλοφρονῶν τ' Κάτωνος, πολλὴν
 ὁμολογῶν γὰρ ἔχῃν, καὶ πρὸς ἀκαλῶν γίνεσθαι Συμβουλοῖν ἰδίᾳ
 τῆς ἀρχῆς. Κάτων ὅτ' γὰρ μὲν ἔχῃν αὐτὰ τ' Πομπηίου οὐκ
 ἡξίου. (ὅτ' οὐκ εἶνον γὰρ, ὡν εἶπεν ὅσδεν εἰπεῖν, ἀφ' ὅτ' τὴν πόλιν)
 ἔσθαι δὲ Συμβουλος, ἰδίᾳ πρὸς ἀκαλῶν μύρας. εἰ δὲ μὴ πα-
 ρακαλήται, δημοσίᾳ φροσῆν ὅτ' φαινόμενον. τοιοῦτος μὲν οἶν
 Κάτων ἐν πᾶσι. Πομπηίος δὲ παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐγ-
 με Κορινθίαν, θυγατέρα Μετέλλου Σκιπίωνος, οὐ παρ-
 θεῖον, ἀλλὰ χήραν ἀπολελυμένην νεωστὶ Ποπλίου τῆς
 Κραίου παιδός, ὃ σιωπῶσεν ἐκ παρηνίας ἐν Παρθοῖς τε-
 δηκῆτος. οἶν δὲ τῇ κήρῃ πολλὰ φίλτρα διχα τῶν ἀφ' ὧρας.
 καὶ γὰρ αἰεὶ γράμματα κελῶς ἠσκητο, καὶ αἰεὶ λύραν
 καὶ γεωμετρίαν. καὶ λόγων φιλοσόφων εἴητο χρησίμος ἀ-
 χροῖν. καὶ πρῶτον ὑτύπῃς ἦτος ἀιδίας καὶ πειρησίας κατα-
 ρόν, ἀ δὲ ἰεῖας πρῶτος εἰσεται γυναιξὶ τῶν τοιαῦτα μαθη-
 ματα πατῆρ δὲ καὶ γῆρους ἐνεκα καὶ δόξης ἀμειψῶτος. ἀλλ'
 ὅμῳ τῶν γάμου τοῖς μὲν οὐκ ἤρεσκε ὅτ' μὴ καθ' ἡλικίαν
 ὑπὸ γὰρ αὐτὸ σιωπῶσεν ὡσαν εἶχεν ἡ Κορινθία μᾶλλον.
 οἱ δὲ κημύρασι ὅτ' τῆς πόλεως ἠγνώτω παρεωρακέναι
 τὸ Πομπηίου, ἐν τῶν οἴσῃ ὡν ἐκείνον ἰαθῆν ἤρηται,
 καὶ μὴ πρὸς ἀδεάδων αὐτῶν. ὁ δὲ φεφανόσθαι καὶ γῆν γά-
 μοις, αὐτῶν τὴν ὑπατάσθαι ὀφείλων ἠγῆσθαι Συμφορῶν,

A Et hercule testes habebat exercituum dimissio-
 nes. Tunc verò quòd non relicturum arbitrare-
 tur Casarem exercitum, quæsiuit vrbanis Imp-
 rijis se contra illum munire. nihil præterea noua-
 uit. Neque diffidere voluit videri illi, sed despice-
 re potius eum & contemnere. At vbi magistratus
 non dispensari vidit ex sententia sua, quòd pecu-
 nia ciues corrumperentur, effecit vt ad interre-
 gnum deueniretur. Ibi mentio protinus increbuit
 dictatoris, quàm Lucilius tribunus plebis propo-
 nere princeps ausus fuit, suadens populo vt dicta-
 torem Pompeium crearet. Cui, insectante eum
B Catone, pene abrogatus est tribunatus. Multi au-
 tem Pompeij amici obtulerūt se excusantes eum,
 nec quærere illum magistratum nec velle. Quum
 illum Cato laudibus extulisset, atque ad fuscipien-
 dam curam, quo respubl. in ordinem suum resti-
 tueretur, esset adhortatus, tunc rubore inductus
 id curæ habuit. Creati cōsules Domitius & Mes-
 sala. Pòst quum iterum incurrisset interregnum,
 pluresq; iam pertinacius dictatoris mētionem in-
 ferrent, veritus Cato ne id exprimerent, delibera-
 uit legitimum aliquem magistratum Pompeio
 permittere: quo eum ab immodico illo & tyranni-
 co deflecteret. Ac bibulus Pompeij inimicus in
C senatu princeps pro sententia dixit Pompeium so-
 lum consulem designandū. Aut enim exemptum
 iri tempub. presenti confusione, aut optimo serui-
 turam. Quæ noua quum viderentur propter au-
 torem, exurrexit Cato, præbuitque expectationē,
 quasi oppugnaturus esset eam sententiam. Facto
 silentio propositam sententiam ait non fuisse se
 primum dicturum, sed pronuntiatam ab alio cen-
 sere sequendam: quemlibet magistratum præsta-
 re interregno, & Pompeio arbitrari se neminem
 in tantis procellis melius imperaturum. In eam
 sententiam pedibus est itum, & senatusconsultum
D factum vt Pompeius consul designaretur, & solus
 magistratum gereret: qui si collegam desideraret,
 allegeret, sed non antè duos menses, quem pro-
 basset. Ita creatus & renunciatus per Sulpitium in-
 terregem consul, benigne Catonem appellauit,
 magnasque gratias dixit se agere, atq; orauit eum
 vt priuatim consilio sibi adesset. Cato verò nihil
 ait esse quod Pompeius sibi gratias ageret: neque
 enim illius causa se eam sententiam, sed reipubl.
 prompsisse. Consilium suum ei seorsum non de-
 futurum, si peteret: si non peteret, publicè se, quòd
 videretur dicturum. Atque is Cato vbique fuit.
E Pompeius vrbem ingressus vxorem duxit Cor-
 neliam Metelli Scipionis filiam non virginem, sed
 viduam nuper relictam à Publio Crassi filio, cui
 collocata virgo fuerat, apud Parthos interfecto.
 E. p. etet ætatis florē multæ veneres inerant. Nam
 literis, lyra, musica, & geometria erat exculta, præ-
 ceptisque non sine fructu imbuta philosophicis.
 His accedebat morum grauitas ab omni acerbi-
 tate & curiositate aliena: quibus scilicet illæ disci-
 plinæ imbuunt iuuentiū. Pater genere & existi-
 matione nō pœnitendus. Verum tamen nō place-
 bant quibusdā intempestiuæ hæ nuptiæ. Quippe
F erat Cornelie Pōpeij filio maturius matrimoniū.
 Honesti verò viri Pompeiū existimabāt temp. de-
 posuisse ijs iactatam fortunis, quarum elegerat i-
 psum medicum, atque vni se commiserat. Quum
 interim ille coronatus sacra nuptialia faceret, qui
 illū deberet pro calamitate ducere consulatum:

ὅτι δὲ

qui, si floureret patria, non ita præter morem concessus esset. Hinc ambitus iudiciis incubuit, legesque tulit, quibus iudicia constituerentur: vbi cætera seuerè & integre dispensauit, securitatemque simul & ordinem silentiumque præsidens cū cohorte iudiciis præbuit. At socero eius Scipione causam dicente sexaginta & trecentos iudices domum accersitos orauit vt illum eriperent. Quare accusator iudices videns Scipionem ex foro prosequentes causam reliquit. Hinc denuo contraxit infamiam: multoque magis, quod laudari quum reos lege vetuisset, ipse ad laudandum Placum progressus sit. Cato, qui iudex erat, aures manibus obstruens, negauit honeste se laudationem contra legem audire. Vnde Cato, antequam sententiam ferret, reiectus est. Cæteris tamen Plancus cum macula est Pompeii damnatus. Et enim post paucis diebus Hypsæus vir consularis, qui in iudicium erat vocatus, quum expectasset Pompeium à balneo ad cenam euntem, accidit supplex genibus eius. At ille præterit hunc contumeliose, nihil eum dicens agere aliud quam quod conuiuium suum corrumpere. Hæc fuit varietas eius reprehensa. Cætera recte atque ordine omnia composuit, socerumque in reliquos quinque menses collegam sibi cooptauit. Prorogata quoque ei sunt in aliud quadrienniū prouinciæ, & annuum ducenties quadragies in stipendium attributum. Ea capta Cæsaris amici occasione postulauerunt, vt illius quoque, qui pro republ. tot certamina decertabat, aliqua haberetur ratio. Meritum enim, vt aut alterum consulatum obtineret, aut prouincia prorogaretur ei: nequis successor alius laborum eius auferret gloriam, verum ipse qui bellum patrauerat, per otium frueretur prouincia atque honoris præmia assequeretur. Exorta de his altere ratione, Pompeius quasi Cæsaris causa propter amicitiam amolens inuidiam, literas habere se Cæsaris demonstrauit, quibus petere eum successorem, & dimittere exercitum velle. Par esse tamen comitiis consularibus absentis haberi rationem. Ibi quum repugnans censeret Cato vt Cæsar priuatus & armis positus beneficium à ciuib. peteret, non contendit Pompeius, sed victum se simulauit. Quare maiorem suspicionem mouit sui in Cæsarem animi. Præterea quas illi mutuo dederat legiones, belli Parthici prætextu repetitū misit. Ille verò quanuis sciret quam obrem repeteret milites, remisit tamen liberaliter donatos. Hinc Pompeius ancipiti morbo Neapoli conflictatus conualuit. Neapolitani autem Praxagora pro incolumitate eius sacrificauerunt. Quos sequentibus vicinis, eaque re totam peruagante Italiâ, ciuitates tam parua quam magna ferias per multos dies egere. Obuiam vndique procedentes nullus capiebat locus, sed via, vici, portus epulantibus & sacra facientibus erant referti. Multi etiam coronati cū facibus excipiebant eum, atque in deducendo floribus conspergebant. Ac fuit illa deductio & illud iter spectaculum pulcherrimum splendidissimumque: quod tamen ex præcipuis, vnde ortum bellum est, vna fuit causa. Spiritus enim illum incessante tantum, vt superarent cum gratulationis magnitudine rerum ipsarum reputationem:

Α Οὐκ αὖ οὕτω τῶν δεινότητων δὴ τυχούσης τῆς πατρίδος, ἐπεὶ δὲ ταῖς δίκαις τῆς δωροδοκίας καὶ δικασμάτων ὄπισθας, καὶ νόμοις γράψας καθ' οὓς ἀκρίβως ἐγίνοντο, τὰ μὲν ἄλλα σιμῶδες ἐβράβευε καὶ καθαράς ἀσφάλειαν ἅμα καὶ ἐσθίον καὶ ἡσυχίαν, αὐτὸς παρέχετο θηρῶν καὶ ὀπλων, τοῖς δικαστηρίοις παρέχων Σκιπίωνος δὲ τὸ πεντηεὶς κεινοῦ μῆκος, μεταπεμψάμενος οἷα δὲ τοῖς ἐξέχοντα καὶ τοῖς τριακισίοις δίκαις, εὐέτυχε βοηθεῖν ὃν κατήγερος ἀπέστη τῆς δίκης, ἰδὼν τὸν Σκιπίωνα παρεμπόδιον ἐξ ἀγροῦς ὑπὸ τῆς δίκης. πάλιν οὖν ἤκουε κακῶς ἐπὶ μάλλον, ὅτι λύσας νόμῳ τοῖς γινόμενοις κατὰ τὸ κρινομένων ἐπαίνοισι, αὐτὸς εἰσήλθε Γλαβίων ἐπαγεσάμενος καὶ Κάτων (εὐτυχὲ γὰρ κρίνων) ὄπισθ' ἄμετρος τὰ ὅσα ταῖς χερσίν, ὅσα ἔφη καλῶς ἔχον αὐτῶν τῶν νόμων ἀκρίβως ἐπαίων. ὅθεν ὁ μὲν Κάτων ἀπεβλήθη παρὰ τὸ φέρειν τὴν ψήφον· ἐάλω δὲ τῆς ἀλλοίης ὁ Γλαβίων, σὺν ἀγῶνι τῶν Πομπηίων. καὶ γὰρ ὀλίγαις ἡμέραις, Ὑψαῖος, ἀνὴρ ὑπατικός, δίκην ἐβίβη, καὶ τῶν φυλάξας τὸν Πομπηίων ἐπὶ δεῖπνον ἀπέσποντα, λελευμένον, ἵκετ' ὡς τῆς γυνάτων λαβόμενος· ὁ δὲ παρήλθεν ὑπεροπτικῶς εἰπὼν Διφθέρην δὲ δεῖπνον αὐτῶν, ἄλλο δὲ μηδὲν ὑπερβαίνειν· οὕτως οὖν ἀπίστος εἶναι δοκῶν, ἀπίστος εἶχε. τὰ δ' ἄλλα καλῶς ἀπύρτα κατέστησεν εἰς τάξιν, καὶ προσέειπε σὺν ἀρχόντα τὸν πεντηεὶς εἰς τοῖς ὑπολοίτοις πέντε μιλίας. ἔφη δὲ αὐτῶν τῶν ἐπαρχίας ἔχον εἰς ἄλλω τετραετία, καὶ χίλια τάλαντα λαμβάνειν καθ' ἕκαστον σιατόν, ἀφ' οὗ ἄνδρ' ἕνα καὶ διοικήσῃ δὲ στρατιωτικῶν οἷα Καίσαρος φίλοι ταύτῃ δευχίω λαβόντες, ἡξιοῦν πινάγημασιν καὶ Καίσαρος λόγῳ, ἀγωνιστοῦ ποσούτοις ἀγῶνας ὑπὸ τῆς ηγεμονίας ἢ γὰρ ὑπατείας ἀξίον εἶναι τυχεῖν ἐτέρας, ἢ πρὸς λαβὴν τῆς στρατείας χρονον, ἐν ᾧ τῆς πεπονημένων ὅσα ἄλλοις ἐπελθόντων ἀφαιρήσεται τὴν δόξαν, ἀλλ' αὐτὸς ἀρξῆ καὶ πηρήσεται καθ' ἡσυχίαν ὁ κατηγεσάμενος. οὕτως δὲ κατὰ πύτων ἀμίλλης, ὡς δὴ παρατούμενος ὑπὸ τῶν Καίσαρος ἐπὶ θύοια τ' ἐβόων ὁ Πομπηίος, ἔφη γράμματα Καίσαρος ἔχον βουλευόμενος λαβεῖν Διφθέρην, καὶ πάντα σιατῆς στρατείας ὑπατείας μῆτοι καὶ μὴ παρόντι καλῶς ἔχον ἀπὸ τῆς αὐτῶν δόξης. πρὸς ταῦτα σισαμένων τῶν κατὰ Κάτων, καὶ κελυθόντων, ἰδιώτῃ γυρόμενον καὶ τὰ ὅπλα καταθέμενον, εἰσεκαθάει τὸ τῶν πολιτῶν ἀγαθόν, ὅσα δὲ εἰσάσας ἀλλ' οἷα ἡγήσασθαι ὁ Πομπηίος, ὑποπίσιν μὲν μάλλον ὡς ἐφ' ὅσον καὶ Καίσαρος. ἐπεμψε δὲ καὶ τῶν δυνάμει ἀπαιτῶν ἀξέχρησεν αὐτῶν τὰ Παρθικὰ ποιούμενος πρὸς φασιν ὃν καὶ ὡς εἰδὼς ἐφ' οὓς ἀπὸ τῆς τοῖς στρατιώταις, ἀπέπεμψε καλῶς δωρησάμενος. ἐκ τούτου δὲ Πομπηίος ἐν Νεαπόλει νοσήσας ὄπισθ' ἀσφαλῶς ἀνέριωσε. Πραξαγόρου δὲ πείσαντος τοῖς Νεαπολίταις, ἔθυσαν ὑπὸ αὐτῶν σωτήρια. μιμουμένων δὲ τούτοις τῶν πρὸς οὐρανόν, καὶ τὸ πρῶτον οὕτω κατεϊόντος τὴν ἰταλίαν πᾶσαν, καὶ μικρὰ καὶ μεγάλη πόλις ἐφ' ἡμέρας πολλὰς εὐόραζε. τοῖς δὲ ἀπὸ ταύτης πρὸς ἀχρόθεν ὁδοὶς ἐχόρῃ τόπος, ἀλλὰ ὁδοὶ τε κατεπιμπλαυτο, καὶ κωμῶν καὶ λιμνῶν, βιωχουμένων καὶ θυόντων, πολλοὶ δὲ καὶ σεφασσοροῦντες ὑπὸ λαμπάδων ἐδέχοντο καὶ παρ' ἐμπετον ἀποβολοῦμενοι· ὥστε τὴν κομιδὴν αὐτῶν καὶ πορείαν, θεά-

μα κάλλιστον εἶναι καὶ λαμπροτάτην. ὁδοῦ δὲ μῆτος τούτου λέγεται τῆς ἀπὸ γασσάμενων τὸν πόλεμον αἰτῶν ἐλατῶν ἡμέρας. φερόμενα γὰρ εἰσήλθεν ὑπερβαίνειν ἅμα τῶν μεγάλῃ τῆς χάρας τοῖς ἀπὸ τῶν πρῶτων λογισμῶν

καὶ τὴν εἰς ἀσφαλὲς αἰεὶ τὰ Διτυχήματα καὶ τὰς παρὰ
 ζεῖς αὐτῶν δὴ μὲν Διλαβείαι παρὰ μένος, εἰς ἀκράτον ἐξέ-
 πτεσε θράσος καὶ παρὰ φρόνησιν τῆς Καίσαρος δυνάμεως ὡς
 οὔτε ὀπλῶν ἐπ' αὐτὸν, οὔτε ἑνὸς ἐργάδου παρὰ ματείας
 δευσιμῶνος, ἀλλὰ πολὺ ῥάδιον καθαίρησαν ἢ παρὰ πρηνῆ
 ἔησε τὸν ἄνδρα. παρὰ τῶν οὗτοι, Ἀππίος ἀφίκετο χερμίζων
 ἐκ Γαλατίας ἡ ἐχρησε Γομπήιος Καίσαρι στρατῶν· καὶ
 πολλὰ μὲν ἐξεφλάσειε τὰς ἐκεῖ παρὰ ζεῖς, καὶ λόγους ἐξέ-
 φερε βλασφημίας παρὰ Καίσαρος, αὐτὸν δὲ Γομπήιον ἀπεί-
 ρως ἔχθη ἔλεγε τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ δόξης, ἐπέροις ὁ-
 πλοῖς παρὰ Καίσαρα φεραγνύμενον, ὃν αὐτοῖς καταπράσσει
 τοῖς ἐκείνου στρατῶμασιν ὅτῳ παρὰ τὸν ὀφθῆ· τοσοῦτον καὶ
 μίσην παρὰ Καίσαρα, καὶ πόθου παρὰ Γομπήιον ἐνυπάρ-
 χειν αὐτοῖς. οὕτω δὲ οὗ ὁ Γομπήιος ἐπήρθη, καὶ τοιαύτης
 καὶ τοσαύτης ὀλιγωρίας, ἀφ' ἧς ἄρρην, ἐγλήτε μετὸς, ὡς-
 τε καὶ τῶν δεδιότων τὸν πόλεμον κατεγέλα, καὶ τοῖς λέγον-
 τας, ἀνέλαμψεν Καίσαρ ἐπὶ τὴν πόλιν, οὐχ ὅρα δυνάμεις
 αἷς αὐτὸν ἀμυνούτων, μειδιών τὰ παρὰ ὄψιν καὶ ἀφ' ἑ-
 χυμῶνος, ἀμελεῖν ἐκέλευσεν. Ὅπου γὰρ αὐτῶν (ἔφη) τῆς Ἰτα-
 λίας ἐγὼ κρούσω τὰ ποδὶ τῶν γυῶ, ἀναδύσονται καὶ περὶ καὶ
 καὶ ἰππικαὶ δυνάμεις. ἦδη δὲ καὶ Καίσαρ ἐπεφύετο τοῖς
 παρὰ μασιν ἐρρωμένους, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐπιμακρὸν τῆς
 Ἰταλίας ἀπαίρων, εἰς δὲ τὴν πόλιν αἰεὶ τοῖς στρατῶν ἀ-
 ποσέλλων ἀρχαίρεσιάζοντας, χερμῶσι δὲ πολλοῖς ὑπο-
 χουράν καὶ ἀφ' ἑφείρων ἀρχόντας· ὧν καὶ Γαδλός, ἡ ὁ ὕπα-
 τος, ἐπὶ χιλίοις καὶ πεντακισίοις στρατῶν μετὰ βαλλομένων
 καὶ Κουείων ὁ δὴ μὲν ἄρχος, ἀμνηχάφω πλήθῃ δανείων ἐλθ-
 ῆρωθεῖς ὑπὸ αὐτῶν καὶ Μάρκος Ἀντωνίος, ἀφ' ἑφίλια
 Κουείωνος, ὧν ἐφείλετο μετέχων. ἐλέγη μὲν οὗ ὅτι τῶν ἀ-
 φηγμένων πῆς ἀπὸ Καίσαρος ταξιαρχῶν ἕως ὡς παρὰ τὸ βου-
 λυθῆτιον, καὶ πυθόμενος ὡς οὐ δίδωσιν ἢ βουλήν Καίσαρι χρο-
 νον τῆς ἀρχῆς, εἶπεν, ἐπιχρούων τῆ χερμῶν ἐξίφος, Ἀλλὰ τῆ-
 πο δώσθ. καὶ τὰ παρὰ τὸ μῆμα καὶ τὰ παρὰ τὸ ἀσπιδάζοντα
 ταῦτα εἶχε τὸ ἀφ' ἑφίλια· αἱ μὲν τοῖς Κουείωνος ἀξιώσεως καὶ
 παρακλήσεως ὑπὸ Καίσαρος, ἐφ' ἑφίλιον το δημόδικώτεραι. διὴν
 γὰρ ἡξίου θάτερον, ἢ καὶ Πομπήιον ἀπαρτεῖν, ἢ μὴ δὲ Καί-
 σαρος ἀφ' ἑφίλια τὸ στρατωπικόν. ἢ γὰρ ἰδιώτας ἡμωμένους,
 ἐπὶ τοῖς δικάσις, ἢ μὴ οὐκ ἀντιπάλοις ἐφ' οἷς ἔχουσι ἀφ' ἑ-
 μήσθ. ὅτῳ τὸν ἑτερον ἀσθενῆ ποιῶν, ἡ φοβεῖται δυνάμειν δι-
 κλασιάζει. παρὰ ταῦτα Μαρκελλοῦ τῶ ὑπὸ αὐτοῦ, λησῆν
 ἀποκαλοῦντος τὸ Καίσαρα, καὶ τῆ φήσεται πολέμοι κε-
 λδύοντος, εἰ μὴ κατὰ φήσεται τὰ ὀπλα, Κουείων ὁ μὲν ἰσχυρο-
 μετ' Ἀντωνίου καὶ Γείωνος ἐξελέγξαι τὸ σὺλκλητον. ἐκέλευσε
 γὰρ μετὰ τῶν πῆς Καίσαρος μόνον τὰ ὀπλα κατὰ φήσεται κε-
 λδύοντας, Πομπήιον δὲ ἀρχῆν καὶ μετέσθαι οἱ πλείους. αὐτῆς
 δὲ μετὰ τῶν κελδύοντος ὅσοις ἀμφοτέρους ἀφ' ἑφίλια τὰ ὀ-
 πλα κατὰ φήσεται, καὶ μηδέτερον ἀρχῆν, Πομπήιον μὲν εἶχουσι
 καὶ δύο μόνον, Κουείων δὲ πῆτες οἱ λοιποὶ παρὰ φήσεται.
 καὶ κείνος μὲν ὡς νενικηκώς, λαμπερὸς ὑπὸ χερμῶν εἰς τὸν
 δῆμον ἐξήλατο, κρότω καὶ βολαῖς σφαιρῶν καὶ ἀθῶν δε-
 ξαμῶν αὐτόν. ὅτῳ τῆ βουλήν Πομπήιος οὐ παρῆν, (οἱ
 γὰρ ἀρχόντες, στρατοπέδων εἰς τὴν πόλιν οὐκ εἰσίσαι) Μάρ-
 κελλος δὲ ἀναστὰς, οὐκ ἔφη λόγων ἀκροάσεται κατὰ φήσεται, ἀλλ'
 γματὰ βαδίζειν, καὶ αὐτὸς ἐκπέμψειν τὸν ἀντιφάσεται ἀφ' ἑφίλια
 τῆς παρὰ φήσεται. ἐκ τούτου τὰς ἐφ' ἑφίλια ὡς
 ἐπὶ πῆν μετεβάλλοντο. Μάρκελλος δὲ παρὰ Πομπήιον δὲ ἀφ' ἑφίλια
 ἐβάδιζε τῆς βουλῆς ἐπομῶν, καὶ κατὰ φήσεται ἀναπίος,

A abieetaque, quæ omnes eius successus & facta in-
 tutum collocauerat, cautione, nimiam sumpsit
 audaciam & contemptum Cæsaris virium: quasi
 neque armis in eum neque grauiore mole opus
 esset habiturus: sed longè facilius eum quàm e-
 uexisset deiecturus. Ad hæc ex Gallia regressus
 Appius est cum legionibus, quas commodatò de-
 derat Cæsari: multumque res illic gestas eleua-
 uit, & Cæsari detraxit. Pompeium dicebat vires
 suas & auctoritatem ignorare, qui armis aliis se
 contra Cæsarem sepiret, quum suis ipsum legioni-
 bus esset confecturus, vt primùm venisset in ea-
 rum conspectum. Tanto eas odio in Cæsarem &
 Pompeii desiderio teneri. Vsq̄ adeo autem in-
 flatus animo Pompeius fuit, eoq; securitatis eua-
 sit ex confidentia, vt etiam timentes bellum ride-
 ret: atque illos qui dicebant, si moueret Cæsar ad
 urbem, non videre se copias quibus illi resisterent,
 arridens vultu remisso iussit bono animo esse: V-
 bi enim Italiæ, inquit, ego pede tellurem pulsaue-
 ro, copiæ peditum & equitum prodibunt. Iam
 Cæsar quoque acrius rei incumbebat, neque lon-
 gè deinceps abducebat se ab Italia. In urbem mi-
 lites assidue mittebat ad comitia, multos ex magi-
 stratibus nummis sibi parabat & redimebat: in-
 quibus consul fuit Paulus, qui ad partes eius tre-
 centies sexagies h-s precio desciuit: & Curio tri-
 bunus plebis immenso ære alieno ab eo liberatus
 sum; q; M. Antonius ob Curionis amicitiam ius-
 dem obstrictus nominibus. Compertum est v-
 num ex missis à Cæsare centurionibus pro curia
 stantem, quum audiret negari à senatu Cæsari
 prouinciæ prorogationem, gladium manu con-
 cussisse ac dixisse, Atqui hic dabit. Ac quæ age-
 bantur & parabantur, eò spectabant. Ac Curionis
 petitiones & postulata pro Cæsare plausibilia
 apparebant. Quippe alterutrum postulabat, vt
 aut à Pompeio quoque repeterent, aut ne aufer-
 rent Cæsari exercitum. Aut enim, si priuati facti
 essent, in officio: aut si manerent pares, in sua v-
 trunque sorte conquieturum, qui alterum debili-
 taret, eum quam metuat potentiam geminare.
 Sub his consule Marcello Cæsarem latronem ap-
 pellante, &, ni arma posuisset, hostem declaran-
 dum censente, Curio tamen cum Antonio & Pi-
 sone institit vt senatus rem disquireret. Nam dis-
 cessionem facere iussit eos qui censabant vt disce-
 deret ab armis Cæsar & imperiũ retineret Pom-
 peius, atque in eam partem plerique discessere.
E Iterum quum iuberet discessionem fieri, quibus
 ambos placeret arma deponere, & neutrum cum
 imperio esse, Pompeio duo & viginti duntaxat,
 Curioni omnes reliqui accessere. Ibi ille tan-
 quam victor elatus gaudio profiliit in cõcionem,
 plausuque illic & floribus in eum congestis exce-
 ptus est. Non intererat senatui Pompeias. Quip-
 pe exercitibus qui præsunt, non ingrediuntur vr-
 bem. Marcellus exiliens negauit verba se in cu-
 ria auditurum: sed quum decem legiones videat
 Alpesiam superantes progredi, se quoque missu-
 rum qui pro patria illis se obiciat. Mox vestes sic-
F ut publico luctu mutauere. Marcellus autem me-
 dio foro ad Pompeium sequente senatu perrexit,

atq; apud eum consistens, Iubeo tibi Pompeie, inquit, patriæ succurrere, atque uti paratis copiis & conscribere alias. Eadem dixit Lentulus alter cōsulum designatorum. Instituyente delectum habere Pompeio, alii ad nomina non respondebant, alii infrequentes conueniebant segniter, complures reconciliationem clamabant. Recitauit enim in concione inuito senatu Antonius epistolam quandam, quæ Cæsaris blanda ad populum postulata continebat. Petebat ut prouinciis ambo relictis & exercitibus dimissis, in potestate populi essent, & factorum redderent rationes. Lētulus iam consul senatum non habebat. Cicero ex Cilicia modo reuersus de reditu in gratiam tractabat, ut cederet Cæsar Gallia, dimitteret omnem reliquum exercitum, retentisq; duabus legionibus & Illyrico, secundum consulatum expectaret. Fremente Pompeio inducti sunt Cæsaris amici, alterā legionem ut relinqueret Cæsar. Quum aduersaretur Lentulus, & Cato denuo offendere elusum Pompeium clamaret, nō habuit reconciliatio exitum. Interea Cæsarem nuntiatum est Ariminum magnam Italix urbem occupasse, atq; plane cum omnibus copiis Romam contendere. Id verū non erat. Neq; enim cum pluribus quam equitib. trecentis & peditum quinq; millibus progrediebatur. Reliquas copias, quæ erant trans Alpes, non expectauerat: quo subito percussos & nec expectantes obrueret potius q̄ daret eis ad instruendos se ad bellum spatium. Nam ut ad Rubiconem venit, qui terminus erat prouinciæ quam obtinebat, substitit cunctatusq; est, reputans secum cepti magnitudinem. Deinde, sicut qui in vastam altitudinem præcipitant se ex abrupto loco, conuiens mente atque obtegens oculos ad periculum, quum hoc tantum ad præsentem verbis Græcis exclamasset, *Αὐτὸν κῦρος, id est, Iacta esto alea*, traiecit exercitum. Ut primū rumor accidit, atque ciuitatem tumultus cum stupore, metusq; ut nunquam ante occupauit, patres concurrerunt confestim ad Pompeium, eodem conuenerunt magistratus. Quærente Tullo de exercitu & copiis, ubi cum cūctatione quadam titubans dixit Pompeius, paratos habere se illos qui à Cæsare venerant: arbitrari etiam illos qui dudum conscripti fuerant, breui coacturum ad triginta millia. Ibi Tullus quum exclamasset, *Elusisti nos Pompeie, legatos censuit ad Cæsarem mittendos.* Fauonius, vir alioqui non malus, peruicacia autem & lingue procacitate crebro putans libertatem æmulari, se Catonis, dixit Pompeio ut terram pulsaret pede ad euocandas quas promiserat copias. Tulit ille importunitatem hanc leniter. Quum verò subiicit illi Cato ea quæ ab initio prædixerat ei de Cæsare, respondit plus diuinasse Catonem, se fecisse amicus. Censuit autem Cato imperatorem Pompeium cum libera potestate creandum, adiciens eorundem esse magna facere mala & comprimere. Mox in Siciliam profectus est: quod eam prouinciam esset sortitus, sicut cæterorum quisque in eam quæ sibi euenerat. Quum esset Italia pene omnis crecta, res erat perplexa. Nam illi qui extra urbem erant, fuga deferebantur vndeque in urbem. Qui urbem colebant,

A Κελύω σε (εἶπεν) ὦ Πομπήϊε, βοηθεῖν τῇ πατρίδι καὶ χεῖρα δαί τῆς παρεσθῆσιν ἀνδράσι δυνάμεις, καὶ καὶ ἀλόγην ἐπέρας. Ἐὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα καὶ Λέντλος ἔλεγε, τῶν ἀποδέδωμένων εἰς δὲ μέλλον ἰσχυρῶν ἀπερῶν. Ἐξ ἀμύμου ὃ τῷ Πομπήϊου καταλέγειν, οἱ μὲν οὐχ ἰσχυροὶ, ὀλίγοι δὲ γλίχρως καὶ ἀπερῶν σιωπῆσαι, οἱ δὲ πλείους ἀγαλῶσφς ἐβόων. καὶ γὰρ ἀνεγνωλὸν Κάισαρ ἐπιστολῶν Ἀντωνίου ἐν τῷ δήμῳ, βιασάμενος τὴν βουλὴν, ἔχουσαι ἐπαγωγῆς ὄχλῳ ἀρχαῖος. ἤξιον γὰρ ἀμφοτέρωσιν ἐκδάντας τῶν ἐπαρχῶν, καὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεις ἀφέντας, ἐπὶ τῷ δήμῳ ἰσχυροὶ, καὶ τῶν περὶ ἀρχαῖων ἀρχῶν ἰσχυροὶ. οἱ δὲ τῶν Λέντλων ἰσχυροὶ ἦδη, βουλῶν οὐ σιωπῆσαι ἀρπῆσιν ἐκ Κιλικίας ἀφηγμένους Κικέρων, ἔπερῶν ἀγαλῶσφς, ὅπως Κάισαρ ἐξ ἑθῶν Γαλατίας, καὶ τῶν ἄλλων στρατείαι ἀφείδασαι, ἐπὶ δυοὶ τὰ γμάσι καὶ τῶν Ἰλλυρικῶν τῶν δούτερων ἰσχυροὶ ἀφηνή Πομπήϊον ὃ δὲ ἀγαλῶσφς ἰσχυροὶ, ἐπὶ ἀποδοῦσιν οἱ Κάισαρ φίλοι πατέρα ἀφέντας. Λέντλος δὲ ἀντικρῶσας, καὶ Κάτωνος αὐτῶν ἀμύμου τὸν Πομπήϊον ἐξ ἀπατάμενον βοῶντος, ἐκ ἔχον αἱ ἀγαλῶσφς πέρας. ἐν τῷ τῷ ἀπὸ τῆς Κασίας εἰμίνοι πάλιν μετὰ τῶν Ἰταλίας κατὰ φῶσ, καὶ βαδίζων ἀντικρῶσφς τῶν Ρώμῳ μὲν πάσης τῆς δυνάμειος. τῶν δὲ τῶν ἀγαλῶσφς ἐβόων δὲ οὐ πλείους ἔχον ἰσχυροὶ ἀγαλῶσφς, καὶ πεντακισχίλιων ὀπλιτῶν τῶν ἄλλων δυνάμει ἐπέκεινα τῶν ἄλλων ἔσασαι ἔπερῶν, ἐμπεσῆν ἀφηνή τετραρχαμένοι καὶ μὴ περῶν ἀγαλῶσφς βυλῶσφς μάλλον, ἢ χεῖρον δούσ, ἐκ τῶν ἀγαλῶσφς μάχασαι. καὶ γὰρ ἐπὶ τὸν Ρώμῳ κῶνα ποταμὸν ἐλθῶν, ὅσ ἀφέντας αὐτῶν τῶν ἀγαλῶσφς ἐπαρχῶν, ἔση σιωπῆ, καὶ διέμνησεν, αὐτὸς ἀγαλῶσφς ἐαυτὸν συλλογῆσφς ὃ μέγιστος τῶν πολυμήματος. εἶτα ὡσφς οἱ περῶν βαλῶσφς ἀφέντας ἀγαλῶσφς ἀποκρημῆσφς ἐαυτοῖς, μύσας τῶν λογισμῶ, καὶ τῶν ἀγαλῶσφς ἀγαλῶσφς περῶν δὲ ἀφηνή, καὶ ποσφτον μόνον Ἐλλείσφς ἰσχυροὶ τῶν περῶσφς ἀγαλῶσφς, Ἀνερίσφς κῦρος, διεβίβασε τὸν στρατὸν. ὡσφς ὡσφς τῶν φήμῳ περῶσφς περῶσφς, καὶ κατὰ τῶν Ρώμῳ μὲν ἐκ πλῆξφς ἰσχυροὶ καὶ φόβος οἷος ἔπερῶσφς περῶσφς, ἀφηνή ἢ βυλῶσφς περῶσφς τὸν Πομπήϊον σιωπῆσφς, καὶ παρῆσφς αἱ ἀγαλῶσφς πυρῶσφς τῶν Τύλλος ἀφηνή στρατείας καὶ δυνάμειος, καὶ τῶν Πομπήϊος μετὰ τῶν μνησφς ἀγαλῶσφς εἰσφς ὅτι τῶν Κάισαρ ἰσχυροὶ ἐβόμῳσφς ἔχφς, νομίζφς δὲ τῶν κατελειμῶσφς περῶσφς ἐν τῶν σιωπῆσφς, τῶν μνησφς οἷος, ὃ μὲν Τύλλος ἀγαλῶσφς, Ἐξπατῆσφς ἡμῶσφς ὡ Πομπήϊε, σιωπῆσφς ὡσφς Κάισαρ περῶσφς ἀγαλῶσφς. Φαάνιος δὲ τῶν, ἀφηνή τῶν ἀγαλῶσφς οὐ ποιησφς, αὐτὰ δὲ ἀγαλῶσφς πολλῶσφς τῶν Κάτωνος οἱ ἀγαλῶσφς ἀπομῆσφς παρῆσφς, ἐκέλευε τῶν Πομπήϊον τῶν ποδὲ τῶν τῶν γῶσφς, ἀφηνή τῶν δυνάμειος ἀγαλῶσφς ἀγαλῶσφς. ὃ δὲ τῶν ἀγαλῶσφς τῶν ἀγαλῶσφς περῶσφς τῶν δὲ Κάτωνος ἀπομῆσφς ὡσφς ἐν τῶν ἀφηνή Κάισαρ αὐτῶν περῶσφς, ἀπεκρίνατο μαρτυρῶσφς μὲν εἶφς τῶν Κάτωνι λεγῶσφς, φιλικῶσφς δὲ ὡσφς αὐτῶν περῶσφς. Κάτων δὲ σιωπῆσφς ἀφηνή στρατηγὸν ἀντικρῶσφς, Πομπήϊον, ἐπειπὸν ὅτι τῶν αὐτῶν ἐστὶ, καὶ ποιῶσφς ἀγαλῶσφς καὶ τῶν παύσφς. ἔσφς μὲν οὖν ἀφηνή ἐξήλθεν εἰς Σικελίαν. ἔλαχε γὰρ

αὐτῶν τῶν ἐπαρχῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἔχφς ὡσφς ἐκ τῶν τῶν Ἰταλίας ἀγαλῶσφς ἀφηνή ἀφηνή, ἀπορῶσφς εἶχε ὃ γινόμενον. οἱ μὲν γὰρ ἐξ ἑθῶν περῶσφς ἀγαλῶσφς φυγῆσφς ἀγαλῶσφς, εἰς τῶν Ρώμῳ ἐπέπλησφς, οἱ δὲ τῶν Ρώμῳ οἰκισῶσφς,

erat omnino incomparabilis. Siquidem naues erant ei bello aptae quingentae, liburnicarum & speculatoriarum immensus numerus. Equitum Romanorum & Italicorum flos ad septem millia, genere, opibus, & animis praestantes. Peditatum collectitium & tyronem exercebat ad Berceam sedes non segnis, sed sicut iuuenis exercitationes obibat. Magnum enim erat ad animos excitandos momentum, Pompeium Magnum videre annos duodefexaginta natum in armis certantem peditem, inde in equo rursus, ac gladium citato equo facile stringentem, iterumque condentem expedite, in iaculando non artem modo, sed lacertos etiam ostendemem spatio quod multi iuuenes non excedebat. Iam conferebat se ad eum reges gentium dynastaeque. Principum Romanorum numerus qui cum eo erat, speciem senatus praebat. Accessit ad eum & Labienus relicto Caesare, qui eum amicitia coniunctus fuerat & in Gallia militauerat. Brutus ite filius Bruti eius qui necatus in Gallia fuerat, magni vir animi, qui ante eam diem Pompeium ut patris sui interfectorem non appellauerat vel salutauerat, tunc vero ut libertatis Romanae defensor est sequutus. Cicero, licet diuersa scripserat & deliberauerat, erubuit tamen non censer in numero eorum qui pro patria se in periculum demiserat. Venit in Macedonia & Tigius Sextius, aetate vir exacta, & altero crure claudus: quem caeteris ridetibus & illudentibus simulatque conspexit eum Pompeius, assurrexit & occurrit ei pro magno testimonio habens, quod vel aetate & viribus impotentes secum malent discrimen adire quam securitatem amplecti. Postquam vero coacto senatu decreuerunt ex Caetoniae sententia ne quis ciuis Romanus nisi in acie occideretur, neque oppidum pacatum populo Romano diriperetur, tum multo maiorem fauorem Pompeii partes habuere. Etenim quibus nihil negotii cum bello erat, quod longe essent positi, aut negligenter ob imbecillitatem, studio certe assentiebatur ei, verbisque se pro iusta causa associabant, diis hominibusque hostem arbitrantibus eum qui victoriam non optaret Pompeio. Caesar praebuit ite se in victoria benignum, qui captis in Hispania & deuictis Pompeii legionibus dimisit duces, militibusque usus est. Hic Alpi. denuo traiectis Brundisium circa solstitium brumale venit, transmissoque pelago Oricum peruasit per hostium stationes. Iubiū Pompeii familiarem, quem in potestate habebat secum, destinauit ad eum: ut ambo congressi die tertio omnes exercitus dimitterent, reconciliataque amicitia & dato iureiurando redirent in Italiam. Eas Pompeius nouas insidias putauit esse. Itaque raptim descendit ad mare: praefidia & loca occupauit, ubi sedes admodum munitas pedestres copiae haberent, naualiaque & portus opportuni essent per mare commeantibus: ut omnis esset ventus Pompeio secundus, commeatumque vel milites vel stipendium adueheret. Caesar difficultatibus terra marisque circumuentus quarebat necessario pugnam, ad orientemque munimenta atque assidue lacessens eum, leuibus certaminibus plerumque victor & superior fuit: semel pene fuit oppressus, & exercitum amisit. Quo tempore Pompeius, qui egregia pugna omnes pepulerat, interfecerat duo millia,

καὶ πρυτανεύσας ἀντιπαύοντες. (ἦσαν γὰρ αἱ μάχαι πεντακῆσαι, λιβυρίδων ἢ καὶ κατασκόπων ὑπερβάλλων θρημβός) ἰππεὺς ἢ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν ὁ αἰθουῶ, ἐπιλακίχλιοι, ἡμέσαι καὶ πλεῖστα καὶ φρονήμασι διαφείροντες. τὴν δὲ πεζὴν σύμμικτον ἔσασ, καὶ μὲν τῆς δεξιᾶς, ἐγύμναζεν ἐν Βερεῖα καὶ θήλυτος, ὅσα θρημβός, ἀλλ' ὡς περ ἀκμάζοντι χρωμῆτος αὐτῶν παρὲς τὰ γυμνάσια. μεγάλη γὰρ ὑπόρρητος ὁ θάρρῆν, τοῖς ὀρασι Πομπηίου Μάγνον, ἐξήκοντα μὲν ἔτη δυνῆν λείποντα γενημηδίων, ἐν ἧ τῶν ὀπλοῖς ἀμιλλώμενον πεζόν, εἶπα ἰπποτικῶν αὐτῆς, ἐλκόμενον τε ὁ ξίφος ἀπεσφραγμένως θέοντι τὰ ἰπποτικῶν καὶ κατακλείοντα πάλιν δι' ἡγερέας ἐν ἧ τῶν ἀκροντισμοῖς οὐ μόνον ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ βίβλυον ἐπιδιδυμμένον εἰς μῆχος ὁ πολλοὶ τῶν νέων ἔχοντες ὑπερβόλον. ἐπεφοίτων ἢ καὶ βασιλεῖς ἐπὶ τὴν καὶ διωκόμενοι, καὶ τῶν ἀπὸ Ῥώμης ἡγεμονικῶν θρημβός ἡ ὀντελῶς βυλῆς παρὲς αὐτόν. ἦλθε ἢ καὶ Λαβειῶν ἀπολιτικῶν Καίσαρος, φίλος γεροντός, καὶ σωμασφραγιδόμενος ἐν Γαλατία καὶ Βερότος, υἱὸς ὧν Βρόττι τῶ παρὲς Γαλατικῶν σφραγίτης, ἀνὴρ μεγαλόφρων, καὶ μηδέποτε Πομπηίου παροστικῶν μηδὲ ἀσπασόμενος παρὲς τὸν, ὡς φοιτῶν τοῦ παρὲς, τότε ἢ, ὡς ἐλθὼν ἐπιπύει τῶ Ῥώμην, ὑπερβόλον ἐαυτόν. Κικέρων ἢ, καὶ περ ἀλλὰ γεγραφώς καὶ βεβεβημένος, ὁμοσκατηδέσμη μὴ ἡμέρα τῶ παροστικῶν θρημβός τῆς πατρῆδος. ἦλθε δὲ καὶ Τίδιος Σέξπιος, ἐξατόγητος ἀνὴρ, θάρτερον πεπρωμένος σκέλος, εἰς Μακεδονίαν ὄν, τῶ ἄλλων γῆντων καὶ χλωάζοντων, ὁ Πομπηίου ἰδῶν ἐξαιετή καὶ παροστικῶν ἐδραμε μέγα νομίζων μὲν τῶν ἐπὶ, καὶ τοῖς παρὲς ἡλικίαν καὶ διωκόμενοι ἀρεμῶν τῶ μετ' αὐτῶν κινδύων ἀπὸ τῆς ἀσφαλείας, ἐπεὶ δὲ βυλῆς θρημβός, καὶ γῶμιν Καίσαρος εἰπόντος, ἐπιπύει τὸ μηδένα Ῥωμαίων αἰδῶν ὑπερβόλον αἰατρεῖν, μηδὲ διαρπάξιν πόλιν ὑπερβόλον Ῥωμαίους, ἐπιμύλλον ἢ Πομπηίου μερῶν ἡγαπήθη. καὶ γὰρ οἷς μηδὲν ἡ παροστικῶν τῶ πολέμου, πόρρω κατοιχοῦσιν, ἢ δι' ἀδύνατον ἀμύμενοις, τὰ γε βεβηδῶν σὺλκατεπύητο, καὶ τὰ λόγῳ σωμασφραγίτης ὑπερβόλον τῶ δικαίων, ἡγερόμενοι τοῖς ἐπὶ καὶ ἀδύνατοις ἐπύει, ὡς καὶ ἡδονῶν ἐπὶ ἰκῶν Πομπηίου. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Καίσαρ δι' ἡγερόμενα παρὲς τὸν εἶναι τὸν καροστικῶν ὅς καὶ τῶ ἐν Ἰβηρία τῶ Πομπηίου διωκόμενοι ἐλῶν, καὶ καταπολεμήσας, ἀφῆκε τοῖς φρατῆρῶν, τοῖς δὲ φρατῆρῶν ἐπύει. καὶ πάλιν ὑπερβόλον τῶ Ἀλπεῖς, καὶ ἐξεδραμῶν τῶ Ἰταλίαν, εἰς Βρεντέσιον ἦκεν, ἐν ἧ ἔσπῳ ἡδὲ τῶ χλωμῶν ὄντος καὶ διαφάσας ὁ πύειτος, αὐτὸς μὲν εἰς Ὀρεῖον παρὲς βαλεῖν, Ἰβηρίον δὲ τὸν Πομπηίου φίλον ἀχμάλωτον ἔχον σὺν εἶναι, παρὲς Πομπηίου ἀπέσειλε, παροστικῶν, εἰς ἐν σωμασφραγίτης ἀμφοτέρω, ἡμέρα τετῆ πρώτη διαλύσας τῶ φρατῆρῶν, καὶ θρημβός φίλους καὶ ὁμοσκατῶν, ἐπαελεθῆν εἰς Ἰταλίαν. τῶ Πομπηίου αὐτῆς ἐνεδρανήθητο, καὶ καταβάς ὅσῳ ἐπὶ ἡγερόμενα, κατέλαβε χλωμῶν καὶ τόποις ἐδρασε τῶ πεζοῖς φρατοπέδους ὑπερβόλον καὶ ἐπύει, καὶ ναύλοχα, καὶ κατὰρῶν ἐπιπύει τοῖς ἐπιπύει τῶ διαφάσας ὡς τε πρώτη πρῆν αἰεμον Πομπηίου σίτην ἡ φρατῆρῶν ἡ χλωμῶν καὶ κίοντα. Καίσαρ δὲ δις χλωμῶν καὶ γῶ ὁμοσκατῶν καὶ ἡγερόμενα παροστικῶν, ἐξ ἀνάγκης φιλομαχῆν, καὶ παροστικῶν τοῖς ἐρῶμασι, καὶ παροστικῶν

καλούμενον ἐξείσοτε, τῶ μὲν πλεῖστα νικῶν καὶ καροστικῶν τοῖς ἀκροβολισμοῖς. ἀπαξ δὲ μικροῦ σωμασφραγίτης καὶ τῶ φρατῆρῶν ἀποβαλεῖν, τῶ Πομπηίου λαμπαρῶν ἀγωνισαμένου μεχρῶ ἔσπῳ ἀπὸ τῶν, καὶ φῶν δις χλωμῶν,

βιάσαιθαι ἢ καὶ στυφασαίνῃ μὴ δυνήσεντος, ἢ φοβηθέντος. ὡς τε εἰπεῖν Καίσαρα πρὸς τοὺς φίλους, ὅτι σήμερον αὐτὸν ἢ νικῶσιν ἢ τῶν πολεμίων ἢ, εἰ τὸν νικῶντα εἶχον. ὅτι τούτω μέγα Φοβήσασθαι οἱ Πομπηῖοι, ἀλλὰ μάχης ἐσπουδον κρινέσθαι. Πομπηῖος ὅτι οἱ μὲν ἐξω βασιλευσὶ καὶ στρατηγῶσι καὶ πόλεσιν, ὡς νενικηκώς ἐγραφε, τὸν δὲ τῆς μάχης κίνδυνον ὠρρώδει, ὡς χροῖα καὶ ταῖς ἀποδείαις καταπολεμήσθαι νομίζων ἀνδρας ἀμαχοὺς μὲν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, καὶ στυφισμένους νικῶν μετ' ἀλλήλων πολὺν ἢ δὴ χροῖον. πρὸς δὲ τὴν ἄλλην στρατίαν, καὶ πλανίας, καὶ μεταβάσεις, καὶ πᾶσιν ὀρῶσας, καὶ τῶν οἰκουμένης, ἀπαγορεύοντας ὑπὸ γήρωσ, καὶ ἀλλὰ τῶν ταῖς χερσὶν ἐμψυῖαι τάχιστα καὶ συμπλακίωσιν σπουδῶντας. ἢ μὲν ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀμφοτέρωθεν παρῆγε πείθων τοὺς παρ' αὐτὸν ἀρεμῖν οἱ Πομπηῖοι. ἐπεὶ δὲ μὲν τὴν μάχην οἱ Καίσαρ ὑπὸ τῆς ἀποδείαι ἀνασας ἐβάδιζε δι' Ἀθαμῶν εἰς Θεσσαλίαν, σὺκέτι κατεκτόν ἢ τὸ Φοβήματα τῆς ἀνδρῶν, ἀλλὰ Φύγην Καίσαρα βοῶντες, οἱ μὲν ἀκλουθεῖν καὶ διώκειν ἐκέλευον, οἱ δὲ, ἀφ' ἑαίνειν εἰς Ἰταλίαν. οἱ δὲ πρὸς πόντους εἰς Ρώμην καὶ φίλους ἐπεμύον, οἰκίας πρὸς καταληφομένους ἐγὼ ἀγροῦς, ὡς αὐτὰ μελιόντες δόχας ἐπὶ λοντῶν ἢ πολλοὶ πρὸς Κορινθίων ἐπλεοὶ εἰς Λέσβον, διαγυλιζόμενοι πρὸς ἔχον τὸν πόλεμον ἐκεῖ γὰρ αὐτῶν ὑποεξέπεμψεν οἱ Πομπηῖοι. ἀφ' ἑαίνειν εἰς Βελγίαν, Ἀφροῖος μὲν ἀπεφαίνετο γινώσκων, ἔχεσθαι τῆς Ἰταλίας, (ταύτην γὰρ εἶ) τὸν πόλεμον ὁ μέγιστον ἀθλόν) πρὸς πῆναι ὅτι οἱ καταλύσιν δι' οὗς Σικελίαν, Σαρδῶνα, Κύρνον, Ἰβηρίαν, Γαλατίας ἀπασαι. ἢς τε δὴ πλείστος ὁ λόγος Πομπηῖου πατρὸς ὀρεγούσης χεῖρας ἐγίνετο, οὐ καλῶς ἔχον πειραῶν πρὸς πηλακίζομεν, καὶ δουλεύουσαι οἰκίαις καὶ κλάξι τυράνων. αὐτὸς δὲ Πομπηῖος οὐτὶ πρὸς δοῦσαι ἢ γὰρ καλὸν αὐτῶν, δουτέραν φυγῶν φύγην Καίσαρα, καὶ διώκεισθαι, τῆς τῆς διώκειν διδούσης, οὐτε ὅστιον ἐκαταλιπεῖν Σικιτώνια, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν Ἐλλάδα καὶ Θεσσαλίαν ἀνδρας ὑπαδικούς, δι' οὗς ὑπὸ Καίσαρι ἠρησμένοις μὲν χροῖα καὶ δυνάμεων μεγάλων. τῆς δὲ Ρώμης μάλιστα κίνδυνον τῆς ἀπατάτω πολεμῶντων παρ' αὐτῆς, ὅπως ἀπαθήσασθαι οὐσα καὶ ἀνήκτος πειραῶν τὸν καταλύσιν, ταῦτα ψηφισάμενος ἐδίωκε Καίσαρα, μάχης μὲν ἐγνωκώς ἀπέχεσθαι, πολιορκεῖν ὅτι καὶ τελεῖν ταῖς ἀποδείαις, ἐγίνετο ἐπακλουθεῖν. καὶ γὰρ ἄλλως ταῦτα συμπερῆν ἢ γὰρ, καὶ λόγος τῆς εἰς αὐτὸν ἦκεν ἐπὶ τοῖς ἰππέσι Φροῖδος, ὡς καὶ πᾶσι βεβαμένους

E Καίσαρα, συγκαταλύειν κακίον αὐτὸν. ἐγὼ δὲ φασί, ἀλλὰ ποδο καὶ Κάτωι μηδὲν ἄξιον σπουδῆς χροῖασθαι Πομπηῖον. ἀλλὰ καὶ πρὸς οὐδὲν ὅτι Καίσαρα, πρὸς θαλάσσην καταλιπεῖν ὅτι τῆς ἀποδείαις, φοβηθέντα μὴ Καίσαρος ἀμαρῆντος, ἀμαρῆση κακίον δι' οὗς ἀποδείαι τὴν δόχην. οὕτω δὲ πρὸς ἀκλουθεῖν ἀπέεμα τῆς πολεμῶν, ἐπὶ αἰτίας ἢ καὶ καταβοήσασθαι, ὡς οὐ Καίσαρα καταστρατηγῶν, ἀλλὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν βουλήν, ὅπως ἀλλὰ πρὸς δόχην, καὶ μηδὲ ποτε παύσασθαι τῆς ἀξιοῦσι τῆς οἰκουμένης δόχην χροῖα καὶ πρὸς ταῖς καὶ δουροφῶν. Δομίτιος δὲ αὐτὸν ἀεὶ ὁ Αἰνόςκαρος Ἀγαμέμνονα καλῶν, καὶ βασιλέα βασιλέων, ὅτι φθονον ἐποίησεν καὶ Φαόνιος οὐχ ἦτον ἢ ἀπὸ τῆς παρρησιαζομένων ἀχαιῶν, ἐπὶ τῶν σκώπῃν, Ἀνδρῶν (βοῶν) ὅτι τῆς ἐσται ὅτι Τουσκλαίω σὺ καὶ μετὰ λαβῆν. Λύκιος δὲ Ἀφροῖος,

A instare vnaq; cum fugientibus in castra eorum irumpere non valuit aut timuit. Vnde dixit apud amicos Caesar, victoriam fuisse eo die penes hoste futuram, si vincere sciisset. Ea re sublato properauere Pompeiani acie decernere. At Pompeius quanuis ad absentes reges, duces, & ciuitates vt victor scriberet, aleam trepidauit tamen pugnae, temporis longinquitate ac difficultatibus necessariorum oppressurum se ratus inuidios armis viros, ac diu iam vna vincere assuetos: qui ad alia militiae munera, ad vagandum, transferenda castra, fossas ducendas, munimenta excitanda praesentio fatigantes manus quamprimum conferere & confligere properabant. Pompeius vero ante suadendo adduxerat suos vt quiescerent. Verum vt secundum pugnam illam rerum necessariorum angustiis Caesar compulsus contendit per Athamiam in Thessaliam, haud poterant iam ultra illorum spiritus fraxari, sed fugere vociferantes Caesarem, alii persequendum & instandum, alii censuerunt transmittendum in Italiam, alii ministros necessariosque Romanam miserunt, ad propinqua foro aedificia quasi mox honores petituri, occupanda. Multi ad Corneliā Lesbum nauigauerunt gratulatum debellatum esse. Eo enim Pompeius clam extra tumultum miserat illam. Porro senatu coactocensuit Afranius apprehendendam Italiam. Hoc enim belli maximum praemium esse: cuius potestibus mox accessuram. Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Hispaniam, Galliam omnem: denique, cuius prima esset ratio porrigentem Pompeio manus ex tam propinquo turpe esse patriam pati ludibrio haberi seruireque tyrannorum mancipiis & adulatoribus. Caeterum ipse Pompeius neque vel ad gloriam sibi putabat honestum, quum fortuna praebere ei insequendi facultatem, iterum fugere Caesarem, vt se ille infectaretur: neque fas deserere Scipionem & dispersos per Graeciam & Thessaliam consulares, qui mox in potestate Caesaris cum argento & magnis copiis futuri erant. Vrbi maxime se consulere, si de ea certent quam remotissime, quo experet & exors malorum expectet victorem. His decretis, Caesarem insequitur, pugna certum habens abstinere, tantum circumsedere eum & rerum necessariorum atterere angustiis prope adherens. Etenim cum haec alias existimauit conducere, tum sermo quidam ad eum est allatus, qui iactabatur inter equites, vt primum fudissent Caesarem, mox hunc quoque in ordinem cogendum. Nonnulli ferunt a Pompeio ideo quoque nulla in re adhibitum grauiore Catonem, sed quum Caesarem consecraretur, impedimentis eum apud mare praefecisse, vt vereretur ne sublato Caesare abdicare se quoque ilico cogeret imperio. Dum ita Caesare sensim subsequitur, impetuerunt eum criminibus & obtrationibus, non Caesarem ipsis artibus, sed patriam & senatum circumveniri, quo semper cum imperio sit, neque vnquam desistat illis qui deberent orbem terrarum regere, pro affectis & satellitibus vti. Domitius Anobarba cum perpetuo Agamemnonem appellas & regem regum, inuidiam

F ei conflabat. Nec minus erant Fauonii importuna cauilla quam aliorum libere emissae intempestiuarum voces. Quirites, clamabat ille, toto hoc anno non vescimini sicub, Tusculanis. L. Afranius,

qui exercitus Hispanienses amiserat, proditiōnis nota adspersus, quū Pompeium tunc detrectantē cerneret certamen, demirari se dicebat accusatores suos, cur non ad dimicandum cum prouinciarum mercatore procederent. His & huiuscemodi multis dictis virum impotentem gloriæ & ruboris erga amicos impulerunt Pompeium, vt relictis cōfiliis optimis suis, ipsorum obsecundaret spei & motibus: quod nec nauigii gubernatorem, nedū tot gentium & tantarum copiarum conueniebat summum imperatorem admittere. At hic qui cōmendabat eos qui nunquam indulgerent cupiditatibus agrorum, medicos ipse parti exercitus ægre concessit, veritus ad salutem eius acerbus esse. Qui enim sanos illos dicas homines, quorum partim consulatus & præturas in castris deambulantes ambirent: Lentulo, Domitio, Scipioni de sacerdotio Cæsaris rixæ, contentiones, & præfationes essent, quasi Armenius Tigranes aut Nabætorum rex collata ipsis castra haberet, non autem Cæsar ille & legiones, quæ mille vrbes expugnauerant, gentes subegerant amplius trecentas, cum Germanis & Gallis inuicti pugnis innumera bilibus conflixerant, hominum decies centena millia ceperant, totidem signis collatis fusos occiderant. Attamen instantes & tumultuantes, postquam in campos Pharsalicos est descēsum, coegerunt Pompeium vt cōcilium aduocaret. Ibi Labienus præfectus equitum exurgens princeps iuravit, nisi profligatis hostib. non excessurū se prælio. Idem omnes iurauerunt. Nocte visū Pompeio est in somnis theatrum ingresso sibi populum plaudere, templumq; se Veneris victricis multis spoliis exornare. Hæc visio partim ex exit cum, partim sollicitauit non nihil metuentem ne Cæsaris familia Venærem contingenti accederet ab se decus & claritas: atq; exciuerunt eum Panici quidam terrores ex somno. Quarta vigilia supra Cæsaris castra, vbi omnia quæta erant, ingens effulsit lumen. Ex eo fax accensa flammea in Pompeii est castra delata. Ipse se Cæsar hoc, dum excubias circumiret, ait vidisse. Primo diluculo quum castra mouere ante lucem statuisset, decedentibus tentoria militibus, iumenta q; & seruitia præmittentibus accurrentes exploratores nuntiauerunt in castris hostium se multa arma vidisse huc illuc ferri, motumq; & tumultum ibi hominum esse ad pugnam accingentium se. Mox alii adfuerunt qui referrent primā aciem iam instructam. Ibi Cæsar, quum dixisset adesse expectatam diem, qua cum viris essent non cum fame & inopia dimicaturi, iussit confestim sagum purpureum pro prætorio proponi. Id enim apud Romanos est signum pugnæ. Quo conspecto iubilantes milites omiſſis tentoriis ad arma concurrere, instruentibusque aciem ordinum ductoribus iuit quisque in chothi modum sine tumultu perire & silentio in ordinem suum. Fuit in dextro cornu Pompeius Antonio oppositus: in media acie socerum suum Scipionem contra L. Albinum locauerat. sinistrum L. Domitius tenuit. id firmavit equitum multitudine. Eò enim traducti omnes fuere, quo Cæsare impellerent & conciderent legionē decimam,

ὅτῳ ἐν Ἰθρηρία διατάμεις ἀποβαλὼν, οὐ αἰτία παρὰ δόξας γερωνός, τότε ἢ τὸν Πομπηίου ὄρων φυγῆ μαχρῶτα, θαυμάζειν ἔλεγε τοὺς κατήγηροὺς αὐτῶν, πῶς παρὸς τὸν ἔμπορον τῶν ἐπαρχῶν οὐ μάχοντα παρελθόντες. ταῦτα καὶ τὰ λοιπὰ πολλὰ λέγοντες, αἰδρα δόξης ἤτιονα καὶ τῆς παρὰ τοὺς φίλους αἰδοῦς τὸν Πομπηίου ὄξεβιάσαστο ταῖς ἐαυτῶν ἐλπίσι καὶ ὁρμαῖς ἐπαχθουθῆσαι, παρεμδρον ταῖς ὄρεσις λογισμοῖς ὅσῳ ὁδὸν πλοίου κυβερνήτη, μήτηρ ἑσούτων ἐδῶν καὶ διωάμεων ἀνδραπέτει εἰρατηγῶ, παθεῖν ἢ παροῦσιν. ὁ δὲ τῶν μὲν ἰατρῶν πῶς μηδέποτε χρεῖζομένοις ταῖς ἐπιθυμίαις ἐπήνεσεν, αὐτὸς ἢ τῶν νοσοῦντων τῆς στρατηγίας ἐνέδωκε, δείσας ὅτι σωτηρία λυπηρῶς ἰμείσασθαι. πῶς γὰρ αὐτὸς φησὶν ὑγιαίνειν ἐκείνοις τοὺς αἰδρας ὡς οἱ μὲν ἑσάτειας ἤδη καὶ στρατηγίας ἐν τῶν στρατοπέδῳ παρῆνοσοῦντες ἐμῶντο; Σπινθῆρ ἢ καὶ Δομίτιω καὶ Σκιπίωνι παρὲ τῆς Κασσαργς ὁχερωσιώνης ἐειδες ἦσαν καὶ φιλονεικίαι καὶ δειξίωσις, ὡς παρ' αὐτοῖς Τηραίου τῶ Α' ρηδρίου τῶ στρατοπέδουτος, ἢ τῶ Ναβατάων βασιλέως ἄλλ' οὐ Κασσαργς ἐκείνου, καὶ τῆς διωάμεως, ἢ χιλίας μὲν ἠρήκει πόλεις καὶ κρείτος, ἐδῶν ἢ πλείονα τελαχρῶσιων ἑσῆκτο Ἐερμῶσις ἢ καὶ Γαλάταις μεμαχημῶσις ἀήτητος ὅσας ἐκ αὐτῶν ὄρεθμῆσαι μάχας, ἐκατὸν μυριάδας ἀχμαλώτων ἔλαβεν, ἐκατὸν ἢ ἀπέκτεινε τε ἐφ' ἀμῶσις ἐκ τῶν παρὰ τῶν ἑσῆκτος. ἀλλ' ὁμοῦς ἐγκείμενοι καὶ θυροσοῦντες, ἐπεὶ κατέβησαν εἰς τὸ Φαρσαλίον πεδῖον, ἑσῆκασαν βουλιῶν παρεθεῖναι τὸ Πομπηίου, ἐν ἢ Λαβιένος ὁ τῶν ἰππέων ὄρων, παρὸς αἰσας, ὡμοσε μὴ ἀναχωρήσειν ἐκ τῆς μάχης, εἰ μὴ βέβαιον τοὺς πολεμίοις. τὰ ἢ αὐτῶν καὶ πῶντες ὡμοσαν ἢ τῆς ἢ νυκτὸς ἐδοξε καὶ τοὺς ἑσῆκτος Πομπηίου, ἐπὶ τὸ ἑσῆκτος εἰσιόντος αὐτῶν, κερταῖν τὸν δῆμον, αὐτὸς ἢ χρομῆν ἰερεῖ Α' φροδίτης νικηφόρου πολλοῖς λαφύροις. καὶ τὰ μὲν ἐθαύρει, καὶ ἢ ἑσῆκτος ἑσῆκτος αὐτὸν ἢ ὄφισ, δεδιδίχτα μὴ τῶν ἑσῆκτος Κασσαργς εἰς Α' φροδίτην ἀνήκοντι δόξα καὶ λαμπαρῆσις ἀπ' αὐτῶν ἑσῆκτος. καὶ πῶν κίτινες θόρυβοι ἀφ' αὐτῶν ὄρεθμῆσαι αὐτὸν. ἐσῆκτος δὲ φυλακῆς ἑσῆκτος τῶ Κασσαργς ἐσῆκτος πεδῖον πολλῶν ἑσῆκτος ἀγρόσις, ἐξέλαμψε μέγα φῶς, ἐκ τῶ τῶν λαμπαρῆσις ἀφθεῖσα φλογεῖδης ἐπὶ Πομπηίου κατέσκηψε. καὶ τῶ τῶ ἰδεῖν φησι Κασσαργς, αὐτὸς ἐπὶ τῶν ἑσῆκτος φυλακῆς. ἀμῶσις δὲ ἡμέρα μέλλοντος αὐτῶν παρὸς ὄρεθμῆσαι ἀναζυγῆσαι, καὶ τῶ ἑσῆκτος σκίνας τῶν ἐσῆκτος τῶν καθαροῦσις, καὶ παρὰ πεμπόντων ἑσῆκτος καὶ ἑσῆκτος, ἦσαν οἱ σκεπτοί, φροζόντες ὄπλα πολλὰ καὶ ὄρεθμῆσαι ἐν τῶν ἑσῆκτος τῶν πολεμίων ἀφφροδῆσαι, καὶ κίνησιν ἐπὶ. καὶ θόρυβον ἀνδρῶν ἐπὶ μάχῃ ἐξείοντων. μὲν δὲ τῶν ἑσῆκτος ἐπερεῖ παρῆσαι εἰς τῶν ἑσῆκτος καλῆσαι τοὺς παρὸς λέγοντες. ὁ μὲν οὖν Κασσαργς, εἰ πῶν τῶν παρὰ δὲ κωμῶν ἦκειν ἡμέραν ἐν ἢ παρὸς ἀνδρας, οὐ παρὸς λιμὸν ὁδὸν πενίαν μαχρῶτα, καὶ τῶ ἑσῆκτος παρὸ τῆς σκίνας ἐκέλευε παρῆσαι τὸν φοινικῶν χιτῶνα. τῶ γὰρ μάχης Ρωμῶσις ὄρεθμῆσαι σύμβολον. οἱ ἢ ἐσῆκτος τῶν ἑσῆκτος, μὲν βοῆς καὶ χροῖς τῶν σκίνας ἀφέντες, ἐφέροντο παρὸς τὰ ὄπλα. καὶ τῶ τῶ ἑσῆκτος ἀγρότων εἰς ἑσῆκτος τῶν ἑσῆκτος, ὡς παρ' ὄρεθμῆσαι, ἀνδ' ἑσῆκτος μεμελετημῶσις εἰς τῶν ἑσῆκτος, ὡς παρ' ὄρεθμῆσαι. Πομπηίου ἢ ὁ μὲν δειξίον αὐτὸς ἑσῆκτος, ἐμελλεν ἀπίσασθαι παρὸς Ἀντώνιον ὅτι ἢ τῶν μέσῳ Σκιπίωνα τὸν περθεῖν, ἀντέταξε Καλβίω Λακίω ὅτι ἢ δῶνον μὲν εἶχε μὲν Λακίος Δομίτιος, ἐρῶσθαι ἢ τῶν πλήθῃ τῶ ἑσῆκτος ἐσῆκτος γὰρ ὄλιγρον δειν ἀπῆντες ἐρῶσθαι, ὡς Κασσαργς βιασῶντες, καὶ ὁ δέκατον τῶν ἀφφροδῆσαι.

οὐ πλείους ἢ ὁ λόγος ὡς μαχμωτάτου, καὶ Καῖσαρ ἐν ἐ-
 κείνῳ ἀπέμνησεν εἰώθει μάχεσθαι. καλῶν δὲ πεφραγμέ-
 νων ἵππων ἑσάμηνη τῶν πολεμίων δὲ θῶνυμον, καὶ φειθεῖς
 τὴν λαμπρότητα τῶ ὀπλισμοῦ, μετεπέμψατο παύρας
 ἐξ ἑπτά τῶν ὀπλισμάτων, καὶ κατέστησεν ὅππασιν τὴν δεκά-
 ταν, κελύσσας ἵππων ἀγῶν, ἀδῆλοις τοῖς πολεμίοις ὄντας
 ὅταν ἵπποσφαιρῶσιν οἱ ἵπποι, ἀλλὰ τῶν πορομάχων ἐκ-
 δραμόντας, μὴ ποροέσθαι τοῖς ἵπποις, ὡς πορ εἰώθασιν οἱ κρέ-
 πτοι, ἀπεύδοντες ὅτι τὰς ξιφθακίας, ἀλλὰ παμείναι, σιω-
 πῶσιν τὰς ὀμμάς καὶ παύρας τῶν πολεμίων. οὐ γὰρ με-
 νείν τοῖς κελύσσας τοῖς καὶ ἀδῆλοις πυρρῆκτας ἀλλὰ τὸν ὠ-
 ρασμῶν, ὅσδε ἀντιβλέπειν πορ τὸν σίδηρον ἐν ὀφθαλ-
 μοῖς γινόμενον. ἐν τοῖς μὲν οὖν ὁ Καῖσαρ ἦν. ὁ δὲ Πομ-
 πηῖος ἀφ' ἵππου τὴν πορ τὰς ἐπισημασίων, ὡς εἴωρα τοῖς
 μὲν ἀντιπαλοῖς μὲν ἵππων τὸν κελύσσας ἐν τῶν πορ μέ-
 νοῖτας, τῆς δὲ ὑφ' αὐτῶν φρακίας δὲ πλείστον οὐκ ἀτεμοῦν,
 ἀλλὰ κυμαίνον ἀπειρία καὶ πορ οὐδὲν, ἐδείξε μὴ ἀγα-
 πασθῆναι πορ τὰς ἐπισημασίων ἐν τῶν μάχης. καὶ πορ φελεμα
 τοῖς πορ τὰς ἐπισημασίων ἐδώκεν, ἐς ἃς ἐν πορ οὐδὲν καὶ μένοντας
 τῶν πορ τὰς ἐπισημασίων, δὲ πορ τὰς ἐπισημασίων. ὁ δὲ Καῖσαρ ἀπῆλθεν
 φρατῆγμα τῶν. τῶν τε γὰρ πληθῶν τὸν δὲ ἐπισημασίων τὸ
 νον ἀμαυράσας, καὶ τὴν μάλιστα τοῖς πολλοῖς ἐν τῶν συμ-
 φερεσθαι τοῖς πολεμίοις πληροῦσαν ἐθουσιασμοῦ καὶ πορ
 ρας ἀντεξορμῶσιν, ἀμα κραυγῆ καὶ δρόμῳ τὸν θυμὸν αἰξου-
 σασ, ἀφελόντας, πῆξας καὶ κατὰ φύσιν τοῖς ἀνδρας. ἦσαν δὲ οἱ
 μὲν μὲν Καῖσαρος, διχάλιοι πορ δισμυεῖοι. οἱ δὲ μὲν
 Πομπηῖου, βραχεῖ πλείονες ἢ διπλάσιοι τούτων. ἦδη δὲ σιω-
 πῶσιν διδόμενον πορ ἀμφοτέρων, καὶ τὸ σάλπιγξ πορ
 χορμῆς ἐκελευσθαι πορ τὴν σύσασιν, τῶν μὲν πολλῶν
 ἐσχοπέτω ἐκαστος κατ' αὐτὸν, ὀλίγοι δὲ Ρωμαίων οἱ βέλυστοι,
 καὶ πινές Ἑλλήνων παρὸντες ἐξω τῆς μάχης, ὡς ἐχθρῶν ὁ
 δεινόν, ἐλογίζοντο τὴν πλεονεξία καὶ φιλονεικίας, ὅπου φέρου-
 σα τὴν ἡγεμονίαν ἐξέστηκεν. ὅπλα γὰρ συρτήκτα, καὶ τῶν
 ἀδελφαί, καὶ κρινὰ σημεῖα, καὶ μίας πόλεως διασφραξία πορ
 σαύτη καὶ δύναμις, αὐτὴ πορ εἰς αὐτὴν σιωπῶσιν. ὅτι
 δὲ κινυμένῳ τὴν αἰσθητικῶν φύσιν, ὡς ἐν πάσῃ ἡγεμονίῃ
 τυφλὸν ὅτι καὶ μὲν ὁδὸς. ἡ μὲν γὰρ ἦδη κατ' ἵππων καὶ
 ζοῖσιν ἀρχὴν καὶ ἀπολαύειν τῶν κατεργασμένων δὲ πλείστον
 καὶ κρέπτοι τῶν, γῆς καὶ θαλάσσης ὑπόχρον. ἡ δὲ π
 Ἑσπῶν καὶ θριάμβων ἐρωπ βουλομένοισι χαρίζεσθαι, καὶ
 διψῶντας ἐμπίπλασθαι Παρθικῶν πολεμίων ἢ Γερμανι-
 κῶν. πολὺ δὲ καὶ Σκυθία λειπόμνην ἔργον, καὶ Ἰνδοί. καὶ πορ
 φασιν οὐκ ἀδόξος ὅτι τὰ τῆς πλεονεξίας, ἡμερῶσιν τὰ
 βαρβαρικῶν. τῆς δὲ αὐτῆς Σκυθῶν ἵππος, ἢ πορ δὲ μάττα
 Παρθῶν, ἢ πλοδοτος Ἰνδῶν ἐπέχε μυστιάδας ἐπὶ τὰ Ρω-
 μαίων ἐν ὀπλοῖς ἐπορ χόμενας, Πομπηῖου καὶ Καῖσαρος
 ἡγευμένων, ὧν ὄνομα πολὺ πορ τῶν ἡγευσαν ἢ δὲ Ρω-
 μαίων; οὕτως ἀμικῶ καὶ πορ κίττα καὶ πορ δὲ φάλα νι-
 κῶντες ἐπῆλθον, τότε δὲ ἀλλήλοισι μαχόμενοι σιωπῶσιν,
 ὅσδε τὴν δόξαν αὐτῶν δι' ἡ τῆς πατρῆδος ἠφείδω οἰκτεί-
 ραντες, ἀχρῆς τὴν ἡμέρας ἐκείνης ἀνικητῶν πορ σαυροῦλο-
 μῶν. ἡ μὲν γὰρ ἡγεμονίῃ συρτήκτα καὶ τὰ Ἰουλίας φίλτα, καὶ
 γάμος ἐκείνος, ὅσδε ἡ ἀπατηλὰ καὶ ὑποπτα κρινωῖας ὅτι
 χρεία σιωπῶσιν ὀμρδύματα, φιλίας δὲ ἀληθῆς οὐ μετέχευ. ὡς δὲ οὖν τε Φαρσάλιον πεδίον ἀνδρῶν
 καὶ ἵππων καὶ ὀπλων ἀνεπέπλησο, καὶ μάχης ἦρθη παρ' ἀμφοτέρων σημεῖα, πορ τῶν ἐν τῆς Καῖσαρος φά-
 λαγῶν δὲ ἐδραμε Γαῖος Κροσῶτατος ἀνδρῶν ἐκαστὸν εἶχσι λοχαγῶν, μεγάλῳ ἀποδιδούς ὑπόχρον Καῖσαρι.

A qua habebatur longè fortissima, in qua consiste-
 re Cæsar, quum dimicaret, solebat. Animaduer-
 tens Cæsar tanto septum equitatu sinistrum ho-
 stium cornu, metuensque armorum splendorem,
 sex cohortes ex secunda acie detrahit, ac ponè de-
 cumanos collocavit, præcepitque quieti ut consi-
 sterent, ne perciperet eos hostis: ubi inueherent e-
 quites, per principia procurrerent, nec pila emit-
 terent, ut solent fortissimi ad gladios stringendos
 properantes, verum superiora peteret, hostiumq;
 oculos & faciem ferirent conuulnerentq;, haud
 substituros cum fuce suo pulchellos istos & flori-
 dos saltatores, neque facturos ut contra appetens
 oculos ferrum intuerentur. Dum hæc agit Cæsar,
 Pompeius ex equo aciem contemplatus, ut hostes
 vidit consistentes & signum in ordinibus suis ex-
 pectantes, contra suos maxima ex parte non tran-
 quillos, sed imperitia fluctuantes tumultuantef-
 que, timuit ne mox commisso prælio profus dif-
 traheretur. Itaque imperat antesignanis ut in pro-
 cinctu atque in vestigio starent, atque sic excipe-
 rent hostem. Id consilium reprehendit Cæsar.
 Quippe cum ictuum ostendit ex incursum vehemen-
 tiam remississe, ac dum infestum aufert impetum,
 qui imprimis milites in concurrente cum hosti-
 bus ardore & alacritate implet, cum clamoreq; &
 cursu incitat, languore & teporem indaxisse suis.
 Cæsar sub signis viginti duo millia habebat, Pom-
 peius paulo amplius altero tanto. Signo pugna v-
 trinque dato, incipientibusque concinere tubis,
 quisque ex vulgo ea quæ ad se pertinebant volue-
 bat. Pauci Romani ex optimatibus & Græci non-
 nulli præsentis extra aciem, ubi ante oculos fuit
 discrimen, expendebant ambitio & concertatio
 quò deduxisset imperium. Arma cognata, acies
 germanæ, communia signa, vniusc; civitatis flos
 tantus & vires secum collidebantur, demonstran-
 tes naturam humanam, ubi commota est, quàm
 cœca sit & furiosa. Nam regere si cupiissent &
 frui partis, quod indole optimum præstantissi-
 mumq; erat terra mariq;, id habebant pacatum.
 Quòd si quid trophæorum & triumphorum desi-
 derio concedere voluissent, bella Parthica & Ger-
 manica satiare vel sitientes valuissent. Supererat
 etiam ingens Scythia opus & India, & prætextus
 ad hæc haud inhonestus immodicæ cupiditatis,
 velle domare barbaros. Quis enim aut Scytharum
 equus, aut quæ sagitta Parthorum, aut Indorum
 opes septuaginta millium Romanorû militum suf-
 tinuissent Pompeio & Cæsare ducibus impres-
 sionem, quorum prius nomen audierant quàm
 Romanorum? Adeo horridas, versutas, & feras na-
 tiones victoriis suis peragravit. Hi signis tunc cõ-
 currerunt, nec gloriæ suæ, cuius causa vexabât pa-
 triam, rationem habentes, qui dicti ad eam diem
 inuicti fuerant. Nam illa inita affinitas, Iulix il-
 lecebræ, atque illæ nuptiæ, insidiosa ab initio fue-
 rant & suspecta necessitudinis utilitatis gratia cõ-
 tractæ pignora, nec germanæ amicitix confor-
 tium habuerunt. Ut igitur campi Pharsalici viris,
 armis, equis completi sunt, & signa vtrinque
 concinuerunt, primus ex Cæsaris acie procurrrens
 C. Craffinus, qui centum viginti militum mani-
 pulum ducebat, pollicitus est Cæsari magnificè:

Nam primum progrediens Cæsar castris aspexit, appellansq; rogavit quid spei de pugna haberet? Ille porrecta dextera exclamavit, Præclaram victoriam Cæsar reportabis: me autem hodie aut vivum aut mortuum laudabis. Horum dictorum memor erupit, multisque eum sequentibus in medios incurrit hostes. Satim gladiis res geri cœpta. Ibi multis interfectis instantem & per antesignanos perrumpentem excipiens quidam gladio per os traiecit, ut mucro transfixus emineret sub occipite. Occiso Craſtino hac parte pugnabatur æquo Marte. Dexterum cornu Pompeius tardius induxit, circumſpectansq; alterum, & equitum pugnam expectans morabatur. Iam illi ad cingendum Cæsarem & equites eius paucos, qui in fronte erant locati, in peditum aciem coniciendos porrigebant alas. Ibi signo à Cæsare dato recepit se equitatus, & cohortes subsidiariæ aduersus circuitionem locatæ tria millia hostibus occurrerunt, obiectentesq; se equis, vti præceptum erat, erectis pilis ora eorum foderunt. Illi ut omnis pugnae rudes, & qui talem neq; expectauerant, neq; præmeditati fuerant, abiecto animo non sustinuerunt oculos suos & ora cædi, sed auersi oculosque manibus integentes turpiter in fugam se effudere. Iuliani fugientibus omissis pedites sunt adorti, qua maxime nudatum equitatu cornu circumdari & cingi poterat. His ex latere eos inuadentibus, simulque decima legione in frontem incurrente pedem retulere atq; cessere: quum cernerent, qua re circumuenturos se sperauerant hostes, eam in se recidere. Quibus pulsus, ut vidit puluerem Pompeius & fugam coniecit equitatus, quo animo fuerit difficile est dictu: sed dementi maxime similis & attonito mente, neque Magnum se Pompeium esse cogitans, neminemque alloquutus, recepit se sensim in castra, in quem bene quadrabant hi versus,

*At pater in curru residens sublimis eburno
Iuppiter, Aiaci terrorem inflixit: at ille
Attonitus scutum septeno tergoe vincitum
Ex acie timidus fugiens in terga reflexit.*

Ita prætorium ingressus tacitus sedit, dum magna manus tergis fugientium inherens vno agmine in castra irrupere, Tunc vna hac voce missa, Etiam in castra præterea nihil loquutus, surrexit, sumptisq; veste præsentis fortunæ conueniente, clam castris excessit. Terga dederunt & cæteræ legiones eius. Magna cædes tentoria custodientium & seruitiorum edita. Militum sex millia tantum cecidisse ait Asinius Pollio, qui eo in prælio à partibus fuit Cæsaris. Captis castris amentiam & leuitatem hostium contemplati sunt. Siquidem tabernacula erant myrto omnia redimita & stragulis pictis exornata: instructæ poculis mensæ & crateres vini expositi, paratusque & cultus sacrificantium & festos dies agentium potius quam ad prælium se armantium. Ita spe occæcati inanisque pleni fiducia ad pugnam processerant. At Pompeius, paulum extra vallum progressus, equum dimisit. Paucis eum comitantibus vbi nemo est insequutus, abiuit sedato gradu voluens cogitationes quales versare verisimile est, virum annos quatuor & F

τριγιντα omnes vincere & superare assuetum, διεφθαρμένοι, και γέμοντες δυνάμει θράσους, ὅτι τὸν πόλεμον ἐχώρουν. Πομπήιος δὲ, μικρὸν ἔξω τῆς χερσὸς παρελθὼν, τὸν μὲν ἵππον ἀφῆκεν, ὀλίγων δὲ χερμίδη παρὶ αὐτὸν ὄντων, ὡς ὁσδεῖς ἐδίωκεν, ἀπήλθε καὶ ἡσυχίαν, ἐν ἀλογισμοῖς ὢν, οἷος εἰχὸς λαμβανέιν ἀφῆκεν ἔτη τέσσαρα καὶ τετράκοντα νικᾶν καὶ κρατεῖν ἀπώρων εἰησιμένον,

A παρῶτον γὰρ αὐτὸν ἔξω τῆς χερσὸς εἶδε, καὶ παρεστραφένσας, ἤρετο πῶς φρονίη παρὶ τῆς μάχης. ὁ δὲ τὴν δόξαν πορευόμενος ἀνέβη, Νικήσεις λαμπαρῶς, ὡς Καῖσαρ· ἐμὲ δ' ἢ ζῶντα τῆμερον ἢ νεκρὸν ἐπαμύσει. Τούτων τῶν λόγων μεμνημένος, ἐξώρμησε καὶ συνεπεσάσατο πολλοὺς, καὶ παρεβάλετο μέσσοις τοῖς πολεμίοις. ἤμοιόνου δ' ἔσθ' ἀγῶνος δ' ἔθ' ἐξίφεσι, καὶ πολλῶν φοιδομένων, βιαζόμενον παρῶτον καὶ ἀφῆκεν τὸν ἵππον, ὡς τε τὴν αἰχμὴν παρῶτον ἐπαρῶτον καὶ τὸν ἵππον. πεσόντος δὲ τῆς Κραστίνου, καὶ τῆτο μὲν ἰσθόρου ποσὴν ἢ μάχην· ὁ δὲ δόξαν ὁ Πομπήιος ἔσθ' ἀγῶνος ἐπήλθε, ἀλλὰ παρῶτων ὅτι τῆτα τεσσα, καὶ ὁ τῶν ἵππων ἀναμένων ἔργον ἐνδιδέσειεν. ἢ δὲ δὲ σκείνοι τοῖς οὐλαμοῖς αἴτηρον, ὡς κυκλωσόμενοι τὸν Καῖσαρα, καὶ τοῖς παρεστραφένσοις ἵπποις ὀλίγους ὄντας ἐμβαλόντες εἰς τὴν φάλαγγα. Καῖσαρος δ' ὀσμειῶν ἀρεῖος, οἱ μὲν ἵπποις ἐξανεχώρησαν, αἱ δὲ ὅτι τῆτα γμείνα ἀπειρα παρῶ τὴν κύκλωσιν ἐκδραμούσαι, τειχίλοι ἀνδρες, ὑποσπάζοντες τοῖς πολεμίοις, καὶ παρῶτα μενοι καὶ ἵππων ὡς ἐδίωκον, ἐψηλοῖς ἐχρῶντο τοῖς ὑσῶσι, ἐφείροτο τῶν παρῶτων. οἱ δ' ἀπὲ μάχης πάσης ἀφῆρον,

C τοιαύτῳ δὲ μηδὲ παροδοκῆσαντες μηδὲ παρομαθόντες, σὺν ἐτόλμων ὁσδε ἰσθόρου τῆς πληγῆς ἐν ὀμμασι καὶ σὺμασινοῦσας, ἀλλ' ἀποσφρόμοι καὶ παρῶτομοι τῶν ὀψέων τῆς χερσὸς, ἀκλεῶς ἐξάποντο. φθόντων δ' ἔσθ' ἀγῶνος, ἀμελήσαντες οἱ Καῖσαρος ἐχώρηον ὅτι τοῖς πεζοῖς, ἢ μάλισα τῶν ἵππων ὁ κέρως ἐφίλωμόνον παρῶτομῶν ἐδίωκεν καὶ κύκλωσιν. ἀμα δ' ἔσθ' ἀγῶνος ἐκ πλαγίου παροσπείοντων, καὶ ἔσθ' ἔσθ' ἀγῶνος παρῶ τῆς χερσὸς, ἔσθ' ἔσθ' ἀγῶνος, ὁσδε σὺμῆσαν, ὁρῶντες ἐν ὀκυκλώσει τοῖς πολεμίοις ἢ λπίζον αὐτῆς τῆτο παρῶτος. Παρῶτων δ' ἔσθ' ἀγῶνος, ὡς κατείδε τὸν χυνοτόνον ὁ Πομπήιος, καὶ ὁ παρὶ τοῖς ἵπποις πάθος εἶχεν, ὡ μὲν ἐχρῶσατο λογιμῶ χαλεπὸν εἶπῶν, μάλισα δ' ὀμοιος παρῶ φρονί καὶ παρῶ πληγῆ τῆ ἀγῶνος, καὶ μηδ' ὅτι Μάγνος ὅτι Πομπήιος ἐνοοῖωτι· μηδὲνα παροσπῶν, ἀπήλθε βαδίζων εἰς τὸν χερσὸς, παρῶ τοῖς ἐπέσι παρῶτων σκείνοις,

D Ζῶς δ' πατὴρ Αἰάνθ' ὑψίζυγος ἐν φόβον ὤρσε·
Στῆ δ' ἀφῶν, ὅτι δὲ τῆτα χερσὸς βάλεν ἐπὶ ἀβόφον,
Τρέσσε δὲ παρῶ τῆτας ἀφ' ὀμίλῃ.

τοιοῦτος εἰς τὴν σκίω μὲν παρελθὼν, ἀφῆκεν κατῆστο, μέγχις οὐ τοῖς φθόνου πολλοὶ δὲ ὄντες σὺμῆσαν· τὸ δὲ δὲ φωνῶν μίαν ἀφῆκεν τῶν, Οὐκ ἔμῳ καὶ ὅτι τῆ παρεμβολῆς, ἄλλο δ' μηδὲν εἶπῶν, ἀγῶνος, καὶ λαβὼν ἐσθῆτα τῆ παρῶτος τύχη παρῶτουσαν, ὑποεξῆλθεν. ἐφυγε δ' καὶ τὰ λειπὰ ταγματῶν, καὶ φόνος ἐσθῆτα παρῶ τῆτα πολὺς ἐγῆμετο σκίνοφυλάκων καὶ θεραπόντων. φραγῶτας δὲ, μόνους δὲ ἀκίχλιους φησὶ πεπεῖν Ἀσίνιος Πολίων, μεμαχημένος ἐκείνῳ τῆ μάχῃ μὲν Καῖσαρος. ἀγῶντες δὲ ὁ φραγῶτα πεδον, ἐθεῶντο τὴν ἀνοια καὶ χυροφότητα τῶν πολεμίων. πᾶσα γὰρ σκίω μυσίνας κατῆσθη, καὶ φραγῶτας ἀθιναῖς ἡσυχίῃ, καὶ φραγῶτας ἐκπαμάτων μεσῶς· καὶ κρατῆρες οἴνου παρῶ κεινῶ· καὶ παρῶ σκίω καὶ χέρως ἰσθόρου καὶ παρῶ μείζοντων μάλλον, ἢ παρῶ μάχῃ ἐξοπλιζόμενων, ἔσθ' ἀγῶνος ἐλπίσι

παρῶ τῆς χερσὸς εἶδε, καὶ παρεστραφένσας, ἤρετο πῶς φρονίη παρὶ τῆς μάχης. ὁ δὲ τὴν δόξαν πορευόμενος ἀνέβη, Νικήσεις λαμπαρῶς, ὡς Καῖσαρ· ἐμὲ δ' ἢ ζῶντα τῆμερον ἢ νεκρὸν ἐπαμύσει. Τούτων τῶν λόγων μεμνημένος, ἐξώρμησε καὶ συνεπεσάσατο πολλοὺς, καὶ παρεβάλετο μέσσοις τοῖς πολεμίοις. ἤμοιόνου δ' ἔσθ' ἀγῶνος δ' ἔθ' ἐξίφεσι, καὶ πολλῶν φοιδομένων, βιαζόμενον παρῶτον καὶ ἀφῆκεν τὸν ἵππον, ὡς τε τὴν αἰχμὴν παρῶτον ἐπαρῶτον καὶ τὸν ἵππον. πεσόντος δὲ τῆς Κραστίνου, καὶ τῆτο μὲν ἰσθόρου ποσὴν ἢ μάχην· ὁ δὲ δόξαν ὁ Πομπήιος ἔσθ' ἀγῶνος ἐπήλθε, ἀλλὰ παρῶτων ὅτι τῆτα τεσσα, καὶ ὁ τῶν ἵππων ἀναμένων ἔργον ἐνδιδέσειεν. ἢ δὲ δὲ σκείνοι τοῖς οὐλαμοῖς αἴτηρον, ὡς κυκλωσόμενοι τὸν Καῖσαρα, καὶ τοῖς παρεστραφένσοις ἵπποις ὀλίγους ὄντας ἐμβαλόντες εἰς τὴν φάλαγγα. Καῖσαρος δ' ὀσμειῶν ἀρεῖος, οἱ μὲν ἵπποις ἐξανεχώρησαν, αἱ δὲ ὅτι τῆτα γμείνα ἀπειρα παρῶ τὴν κύκλωσιν ἐκδραμούσαι, τειχίλοι ἀνδρες, ὑποσπάζοντες τοῖς πολεμίοις, καὶ παρῶτα μενοι καὶ ἵππων ὡς ἐδίωκον, ἐψηλοῖς ἐχρῶντο τοῖς ὑσῶσι, ἐφείροτο τῶν παρῶτων. οἱ δ' ἀπὲ μάχης πάσης ἀφῆρον,

ήτης ἢ καὶ φυγῆς τότε παρῶν ἐν γῆρα λαμβάνοντα πεί-
 ραν· ἐπιούριον ἢ ἐξ ὅσων ἀγώνων καὶ πολέμων νύξημιδίου
 ἀποβαλὼν ὥρα μιᾷ δόξαν καὶ διώαμιν, ἢ παρῶ μικροῦ ἑ-
 σούτοις ὀπλοῖς καὶ ἵπποις καὶ σόλοις δδρυφοροῦμιδος, ἀπὸ-
 χεται μικρὸς οὕτω γεροντὸς καὶ σιωπῶντα μῦθος, ὥστε λα-
 τάνειν ζήλου ἕως τοῖς πολεμίοις. Ὁ δὲ μετὰ μῦθος δὲ Λά-
 ριασπυ, ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὰ Τέμπε, καὶ βαλὼν ἑαυτὸν ἐπὶ
 σῶμα δεδιφικῶς, ἔπιπε τῷ ποταμοῦ, καὶ πάλιν ἀναστὰς ἐβά-
 διζε δὲ τῷ Τεμπῶν, ἀχρεὶς οὐ κατήλθεν ἐπὶ τὴν θάλατ-
 ταν. Ἐκείνῃ τῆς νυκτὸς ὁ λοιπὸν ἀναπαυσάμενος ἐν κελυ-
 βίῳ ἐνὶ σαγλίῳ, καὶ παρῶ τὸν ὄρθρον ἐπιβάς ποταμοῦ
 πλοίου· καὶ τῷ ἐπομένῳ τοῖς ἐλθόντες ἀναβαλὼν, τοῖς ἢ
 θεράποντας ἀπεινά παρῶ Κασαρεα κελύσας, καὶ μὴ δε-
 διέναι· παρῶ γὰρ χρομῶμιδος, εἶδεν ὄμμα γένη φορητῶν
 ἀναγέσθαι μέλλουσαι, ἢς ἐσαυκλήρει Ρωμῆος αἰὴρ, οὐ πῶν
 Γομπήϊα σιωπῆς, γινώσκων ἢ τὴν ὄψιν αὐτῆ· Γετίκιος ἔ-
 κελίτο· τῷ σιωπῶντα μῦθος τῆς παρῶ χρομῆς νυκτὸς ἰδεῖν
 καὶ τοῖς ὑπνοῖς Γομπήϊον, οὐχ ὄν ἐώρακε πολλάκις, ἀλλὰ
 παρῶν καὶ κατηφῆ, παρῶ δὲ χρομῶμιδος αὐτῶ· καὶ ταῦτα
 τοῖς συμπλοῖσιν ἐτύχθη διηγεῖται μῦθος· ὡς δὲ φιλεῖ παρῶ
 παρῶ μῦθος τῆς χρομῆς λόγον ἔχειν ἀπὸ παρῶ χρομῆς ἀ-
 γοντας. Ἐξάφνης δὲ τῷ τῷ τῷ ἐφρασε κατηφῶν, ὅτι πλοῖον
 ποτάμιον ἀπὸ τῆς γῆς ἐρέσεται, καὶ καὶ παρῶ μῦθος πῶν ἀ-
 δεσποῖ τὰ ἰμάτια καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγρσι παρῶ αὐτῶ. ἐπι-
 σὰς οὖν Γετίκιος, ὄντος ἔγνω τὸν Γομπήϊον ὅτι ὄναρ εἶδε· καὶ
 πλῆξάμενος τῷ κεφαλῶν, ἐκέλευσε τοῖς ναύταις ὁ ἐφόλ-
 χιον παρῶ βαλεῖν, καὶ τὴν δόξαν ἀξέτεινε, καὶ παρῶ κελί-
 τὸν Γομπήϊον· ἢ δὲ συμφροντῶν τῷ ἰματι τὴν τύχην καὶ
 μετὰ βολῶν τῷ αὐτῶ. ὄθεν οὐτε παρῶ κελίτῶν ἀναμείνας, οὐ-
 τε λόγον, ἀλλὰ ἀναβαλὼν ὅσους ἐκέλευσε μετῶ αὐτῶ, (Λέν-
 τυλαῖ ἢ ἦσαν ἀμφοτέρω, καὶ Φαώνιος) ἀνήρτη καὶ μικρὸν
 ὑπερὶ ἰδόντες ἀπὸ γῆς ἀμιλλώμιδος Διόταρον τῷ βασιλέα
 ἀναλαμβάνουσι. ἐπεὶ ἢ παρῶ μῦθος δειπνοῦ, καὶ παρῶ σκευά-
 σεν ὄναρ κελίτῶν ἐκ τῷ παρῶ μῦθος, ἰδὼν ὁ Φαώνιος οἰκετῶν ἀ-
 πορία τὸν Γομπήϊον ἀρχοῦμιδος αὐτὸν ἀπολοῦναι, παρῶ δὲ δρα-
 με καὶ παρῶ κελίτῶν καὶ σιωπῶντα μῦθος. καὶ ὁ λοιπὸν ἐκ τούτου
 παρῶ κελίτῶν καὶ παρῶ κελίτῶν, ὅσα δεσπῶντα δόλοι, μέχρσι νί-
 φως ποδῶν, καὶ δειπνοῦ παρῶ κελίτῶν διετέλεσεν. ὡς τὴν
 ἐλθόντες ἰδέσθαι τῆς ὑπογῆς ἐκείνης θεασάμενος πῶν
 καὶ ὁ ἀφελὲς καὶ ἀπλασον, εἰπεῖν, Φεῦ τοῖσι χρομῆσι ὡς
 ἀπὸ κελίτῶν. οὕτω ἢ παρῶ κελίτῶν ἐπὶ Ἀμφιπόλεως, ἐ-
 κείθεν εἰς Μιτυληνῶν ἐπέρε, οὕτω βουλόμιδος Κορινθίαν
 ἀναλαβεῖν καὶ τὸν ἦον. ἐπεὶ ἢ παρῶ κελίτῶν τῆ νήσῳ κατῶ ἀγία-
 λόν, ἐπεμψεν εἰς πόλιν ἀγέλον, ἔχων ἢ Κορινθία παρῶ δό-
 κη, τοῖς παρῶ κελίτῶν ἀπαγελλομένοις καὶ χρομῆσι, ἐλ-
 πίτουσα τῷ πολέμου κε κελίτῶν παρῶ Δυρράχον, ἐπὶ λοι-
 πὸν ἔργον εἶ) Γομπήϊα τὴν Κασαρεα δίαξιν. ἐν τούτοις οὐ-
 σαν αὐτὴν καὶ βαλὼν ὄναρ κελίτῶν, ἀπαύσασθαι μὴ οὐχ ὑπ-
 ἐμεινε, τὰ δὲ πλείστα καὶ μέγιστα τῷ κακῶν τοῖς δάκρσι μάλ-
 λον ἢ τῷ φωνῆ φρασῶς, παρῶ κελίτῶν, εἰ βούλεται πῶς
 Γομπήϊον ἰδεῖν ἐπὶ νεῶς μιᾶς καὶ ἀλλοτείας. ἢ ἢ ἀκούσασθαι
 παρῶ κελίτῶν μὴ αὐτὴν χαμῶζε, καὶ πολὺν χρομῆς ἐκφρων
 καὶ ἀναυδὸς ἔκειτο· μόλις δὲ πῶς ἐμφρων χρομῆς, καὶ σιωπῶντα μῦθος τὸν κατῶν ὄναρ κελίτῶν καὶ δάκρῶν, ἐξέ-
 δεσμε δὲ τῆς πόλεως ἐπὶ θάλατταν. ἀπὸ τῆς αὐτῶς ἢ τῷ Γομπήϊου, καὶ δὲ ἀμείνου τῶς ἀγκάλας αὐτῶν, ὄναρ κελί-
 τῶν καὶ παρῶ κελίτῶν, ὄναρ κελίτῶν (εἰπεῖν) αἰετ, ἢ τῆς οἷς τύχης ἔργον, ἀλλὰ τῆς ἐμῆς, παρῶ κελίτῶν ἐνὶ σκάφει,

A cladem autem & fugam tum primū in senectute
 sentientem, atq; agitantem secum ex quā mul-
 tis collectam certaminibus & bellis abieciſſet vna
 hora gloria & opes: per quas paulo antē tam mul-
 tis armis, equis, classibus stipatus discedit, nunc vſ-
 que adeo humilis & adstrictus, vt hostes lateat i-
 pſum inuestigantes. Præterita Larissa vt venit in
 Tempe, siti pressus abiecit se in os & bibit ex flu-
 mine. Inde surgens Tempe peragravit, dum per-
 uenit ad mare. Ibi quod nocti supererat in tugi-
 riolo piscatorio quieuit. Circa diluculum nauem
 fluuiatilē conscendit, acceptisq; comitibus qui li-
 beræ conditionis erant, seruisq; ad Cæsarem absq;
 timore ire iussis, quum terram legeret, nauem cō-
 spexit prægrandem onerariam, quæ vela factura
 erat. Nauclerum habebat ciuem Romanum, cui
 non magnus vsus interceſſerat cum Pompeio, sed
 nouerat eū de facie, Petitium nomine. Huic fortē
 proxima nocte in somniis oblatus Pompeius fue-
 rat, non qualem cōtemplatus erat frequenter, ve-
 rūm abiectus & mœstus secum colloquens. Vt so-
 lent tantis de rebus homines otiosi confabulari,
 hæc narrabat tum vectoribus. Ibi repente nauta
 quidam videre ait se nauem fluuiatilē remis à ter-
 go agi, hominesq; nōnullos vestibus signum dan-
 tes ac manus ad ipsos porrigentes. Petitiuſ inten-
 tis oculis, mox agnouit Pompeium, qualem in so-
 mnis viderat, afflictoque capite nautis iussit cym-
 bam admittere, dextramq; porrexit & appellauit
 Pompeium, perspiciens ex habitu fortunæ eius
 conuersionem. Vnde nullis expectatis precibus
 vel oratione, sed receptis cum eo omnibus quos
 voluit (ambo Lentuli erant & Fauonius) in altum
 est prouectus. Mox regem Deiotarum videntes
 ex terra ad ipsos properantem, cum quoque acce-
 pere. Quum tempus cœnæ instaret, parasset autē
 ex præsentibus copiis nauclerus, cernens Pom-
 peium Fauonius seruorum penuria semetipſum
 lauans, accurrit abluitq; & vnxit eum: nec de-
 stitit deinceps curare & inseruire eī, vt dominis
 serui, vsq; ad pedum lauationē & cœnam paran-
 dam. Vnde quum cerneret quidam illius ministe-
 rii simplicem & minimē fucatum candorem, ait,
Papa decent vt omnia egregios viros!
 Ita prouectus Amphipolim, inde Mitylenē tranſ-
 misit, vt ibi Corneliam & filium acciperet. Post-
 quam ad littus insulæ applicuit, nuntium misit
 in oppidum, non pro expectatione Cornelie,
 quæ ex nuntiis & scriptis ad gratiam ex decreto
 ad Dyrrhachium bello vnā sperabat reliquum
 esse Cæsaris consecrationem. Ea in mente illam
 offendens nuntius non sustinuit eam salutare, ve-
 rūm pleraque ac maxima mala lacrymis magis
 quā voce exprimens, monet eam vt maturet,
 modò aspicere Pompeium in vna & aliena nauī
 velit. Quibus nuntiatis illa abiecit se in terram,
 diuque de mentis statu dimota & muta iacuit.
 Vix tandem recepta mente, intelligens non esse
 lamentationum & lacrymarum tempus ad mare
 media vrbe decurrit. Procedete ei obuiam Pom-
 peio, exanimatamque atque in ipſum se reiicien-
 tem complexo, Video te, inquit, iactari, vir, non
 pro tua fortuna, sed mea, vna huc eiectum scapha,

qui ante Corneliae nuptias quingentis nauibus hoc A mari es prouectus. Quid me videre uoluisti, nec duræ reliquisti sorti, quæ tanta te quoque obrui calamitate? Quam sim mulier fortunata, si ante nuptiam Publii, cui uirgo nupseram, apud Parthos eadem exirassem: ac sapiens, si eo defuncto uitam, ut institueram, profudissem? Atqui seruata sum ut essem & Magno Pompeio cladi. Sic fatam perhibent Corneliã, ac Pompeium respondisse, Tu uerò unam nosti Cornelia fortunam secundam, quæ tibi quoque forsitan imposuit, quod solito diutius me sit comitata. Cæterum hæc nobis, qui nati homines sumus, sunt ferenda, iterumque B periclitanda fors. Neque enim abiicienda spes est illa recuperandi ei, huc qui ex illis recidit. Tum illa afferri ex oppido res suas iussit, euocauitque ancillas. Mitylenæis Pompeium salutantibus & inuitantibus. in oppidum abnuuit, atque monuit illos uictori ut parerent, bonoque essent animo. nam clementem & benignum Cæsarem esse. Tum ad Cratippum philosophum conuersus (ille enim ex urbe ad eum uisendum descenderat) conquestus est, & cum eo disputauit non nihil de prouidentia. Assensus Cratippus est, traduxitque eum ad spem meliorem, ne acerbus uel importunus foret repugnando. Nam quæsiuisset tandem Pompeius de prouidentia aliquid. Ille demonstrasset propter peruersam rem publicam rebus principatu unius opus esse. Quæsiisset præterea, Qui & quo Pompeio signo credamus, si Cæsarem uicisses, rectius te quam illum fortuna uisurum fuisse? Verum res diuinæ suo ordini relinquendæ. Accepta coniuge & amicis, nauigauit sequens portus necessarios, ubi aquare & accipere poterat necessaria. Primum oppidum inuit Attaliam Pamphylia. Ibi ei nonnullæ naues ex Cilicia occurrere, militesque contracti ad eum sunt, atque rursus sexaginta ordinis senatorii ad eum conuenere. Quum acciperet classem adhuc saluam esse, & Catonem magna uis militum ex fuga collectam in Africam traiecisse, conquestus est semetipso, increpitans quod adactus pedestribus copiis configere, & firmioribus citra controuersiam uiribus. nusquam usus esset, nec classe cinxisset se: ubi si terra cespitasset, ilico ad manum par haberet maritimum robur & vires tam ingentes. Neque enim fuit peccatum Pompeii maius, neque consilium callidius Cæsaris, quam quod tam procul ab subsidio nautico prælium retraxerit. Verum quia ex præsentibus facultatibus mouere aliquid & tentare necesse habebat, legatos misit ad urbes. ab aliis circumuectus ipse argentum postulabat & naues complebat. Sed quia uelocitatem & celeritatem extimescebat hostis, ne superueniens ante apparatus opprimeret se, circumspiciebat in præsentia confugium & receptum. Prouinciam deliberans nullam se tueri uidebat posse. Ex regnis Parthicis censuit potentissimum tum ad ipsos excipiendos in præsentia & tegendos infirmos, tum ad confirmandos iterum & magnis uiribus stipandos. Alii in Africam & ad Iubam animum conuertebant. Verum Theophani Lesbio insanum uidebatur, Ægypto, F quæ trium dierum iter abesset, relicta, & Ptolemaeo ætate adulto, atque amicitia causa & beneficiorum apud patrem collocatorum ei obstricto,

τὸν πρὸς τῆς Κορινθίας γάμον πενταχθσίας ναυσὶ ταύταις «
 πρὸς ἀπὸ πλοῦσα τὴν θάλασσαν. τί με ἠλθεῖς ἰδεῖν, καὶ οὐκ «
 ἀπέλιπες τὰ βαρῆ δαίμονι, τὴν καὶ σε δυστυχίας ἀναπλή- «
 σασαν ἑσαύτης; ὡς δυστυχὴς μὲν αἰὶν ἡμῶν ζωὴ, πρὸς τῆς «
 Πρόπλιον ἐν Γάρθοις ἀκρούσαι τὸν παρθένιον ἀνδρα κείμηνον «
 ἀποθανούσαι σάφρων δὲ, μετ' ἐκείνον (ὡς πρὸς ὄρμησα) τὸν «
 ἐμῶν τῆς παρεμύθη βίον. ἐσωζόμενον δὲ ἄρα καὶ Γομπηίω «
 Μάγνῳ συμφορὰν ἡμέτεραν. ταῦτα εἰπὼν τῆ Κορινθίαν λέ- «
 γουσι. τὸν δὲ Γομπηίον ἀποκρίνασθαι, Μίαν ἄρα, Κορινθία, «
 τύχῳ ἡδὲς τὴν ἀμείνονα, ἢ καὶ πείσως ἐξηπάτησεν, ὅτι μοι «
 χρόνον πλείονα τῆς σιωπῆς παρέμεινεν. ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ «
 φέρειν, ἡρόδοτος αἰθερῶν, καὶ τῆς τύχης ἐπιπερατέον. ἔ- «
 γὼ ἀνέλπιστον ἐκ τέτων ἀναλαβὴν ἐκείνα, τὸν δὲ ἐκείνων «
 ἐν τέτοις ἡρόδοτος. ἢ μὲν οὖν ζωὴ μετεπέμπετο χεῖμα- «
 τα καὶ θεράποντας ἐκ πόλεως. τῆ δὲ Μιτυλιναίων τῆ Γομ- «
 πηίον ἀσπασαμένων, καὶ πρὸς ἀκαλοῦτων εἰσὶν εἰς τὴν «
 πόλιν, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ κακείνοισ ἐκέλευσε τὰ κρατῆσι «
 πείθεσθαι καὶ παρρησίαν ἀγνώμονα γὰρ εἶναι Κασσαρεὶ καὶ χεῖρον «
 αὐτὸς δὲ πρὸς Κασσάπῳ βασιλεύοντι τῆ φιλόσοφον (κατέ- «
 βη γὰρ ἐκ τῆς πόλεως ὁ φόρμος αὐτὸν) ἐμέμψατο καὶ σιωπη- «
 πόρησι βραχέα πρὸς τῆς παρεμύθου, ὑποκατακλινομένης τῆς «
 Κασσάπῳ, καὶ πρὸς ἀγνοίας αὐτὸν ὅτι τῆς ἀμείνονας ἐλπί- «
 δας, ὅπως μὴ λυπηρὸς μηδὲ ἀχρεὺς ἀνπλέγων εἴη. ἐπεὶ δὲ «
 μὲν ἐρέσθαι τὸν Γομπηίον ἢ πρὸς τῆς παρεμύθου, τὸν δὲ ἀπο- «
 φαίμεσθαι ὅτι τοῖς παρεμύθου ἢ ἡ μοναρχίας ἐδὲ ἀπὸ «
 κακῆ πολιτείας. ἐρέσθαι δὲ, Γὰρ οὐ Γομπηίε, καὶ τὴν τεκμη- «
 εῖω πεισθῆναι ὅτι βῆ ποναὶ οὐ τῆ τύχῃ Κασσαρεὶ ἐχρήσω «
 κρητῆσας ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐατέον ὡς πρὸς ἐχθρὰ τῆ θεῶν. ἀνα- «
 λαβὼν δὲ τῆ ζωῆ καὶ τοῖς φίλοις, ἐκομίζετο, παρεσίχων «
 ὄρμοις ἀναλαβὴς ὑδῶρ ἢ ἀγροῦν ἔχοισιν. εἰς δὲ πόλιν εἰσῆλθε «
 D πρὸς τὴν Ἀπάλειαν τῆς Παμφυλίας. ἐν ταῦτα δὲ αὐτὰ καὶ «
 τελερῆς πνὲς ἀπύκτισται ἐκ Κιλικίας, καὶ γραπῶν συνε- «
 λέγοντο, καὶ τῆ συκλητικῶν πάλιν ἐξήκοντα πρὸς αὐτὸν ἦσαν. «
 ἀκρούων δὲ καὶ τῆ ναυτικῆν ἐπὶ σιωπῆσθαι, καὶ Κάτωνα πολ- «
 λοις στρατιώτας ἀνφληφῶσα πρὸς αὐτὸν εἰς Λιβύω, ὠδύρετο «
 πρὸς τοῖς φίλοις, καταμεμφομένης ἑαυτὸν ἐκβιασθέντα «
 πρὸς συμβαλῆν, τῆ δὲ κρείττονι ἀδελείως διδάμει πρὸς «
 μηδὲν ἀποκρίσασθαι. μηδὲ πρὸς ὀρμίσαι τῆ ναυτικῆν, ὅπως καὶ «
 γὰρ σφαλῆς, ἀγροῦν ἀν εἶχεν ἀντίπαλον ἐκ θαλάσσης παρε- «
 σῶσαι ἀλλήλων καὶ διδάμει ἑσαύτῳ. ὁ δὲ γὰρ ἀμύθημα «
 E Γομπηίε μείζον, ὁ δὲ δεινότερον γραπῆγμα Κασσαρεὶ, ἢ δὲ «
 τὴν μάχῳ οὕτω μακρῶν ἀποσπασαῖ τῆς ναυτικῆς βοη- «
 θείας, ἔμην δὲ ἐκ τῆς παρῶντων κινεῖν καὶ πρὸς τῆ ἀναγ- «
 καζόμενος, ὅτι τῆς πόλεως παρέπεμπε τῆς δὲ αὐτὸς πρὸς «
 πλέων, ἢ τῆ χεῖματῳ, καὶ ναὺς ἐπλήρη. τὴν δὲ ὄξυτητῳ τῆ «
 πολεμίας καὶ τῆ πάρος δεδοικῆς, μὴ πρὸς ἀναρπάσῃ τῆ παρα- «
 σκῆς αὐτὸν ἐπελθῶν, ἐσχέπει καταφυγῆν ὅτι τῆ παρῶντι «
 καὶ ἀναρῶρησιν. ἐπαρχία μὲν οὖν ὁ δὲ δὲ μία φυλαξίμος ἐφαί- «
 νετο βαλδύορμοις αὐτοῖς. τῆ δὲ βασιλεύων αὐτὸς μὲν ἀπέφαινε «
 τὴν Γάρθῳ ἰχθυωτάτῳ ἔσαι ἐν τε τῆ παρῶντι δέξασθαι «
 καὶ πρὸς ἀλλῶν σφῶς ἀδελφῆς ὄντας, αὐτῆς τε ῥώσῃ καὶ «
 πρὸς ἐμψαμῆ πλείσῃς διδάμειως. τῆ δὲ ἄλλων, οἱ μὲν «
 εἰς Λιβύω καὶ Ἴθάκῳ ἔβηπον τὴν γῶμῳ. Θεοφάνῃ δὲ τῆ «
 Λεσβῳ μαρῆν ἐδόκει τειῶν ἡμερῶν πλοῦ ἀπέχουσαν

Αἴγυπτον ἀπολιπόντας, καὶ Πτολεμαῖον ἡλικίας μὲν ἀντίπαδα, φιλίας δὲ καὶ χείροτος πατρῶος ὑποχρεῶν,

Γάρτοις ὑποβαλεῖν ἑαυτὸν ἀπιστοτάτῳ ἄνθρωπῳ, καὶ Ρωμαίων
 μὴ ἀνδρῶν, κηδεῖν ἡγεμονίᾳ, τὰ δὲ ὑπερβαλεῖν, παρὰ τὸν
 εἶδη τῶν ἄλλων μὴ θέλειν, μηδὲ πειράσασθαι τῆς ἐκείνου με-
 τειότητος. Ἀρσάκῳ δὲ ποιείσθαι κέρειον ἑαυτῷ, τὸν μὲν δὲ
 Κρέσσου διωκθῆναι ζῶντος. καὶ γυναικὰ νέαν, οἴκῳ τῆς Σκι-
 πίωνος, εἰς βαρβαροῦς κημίσειν, ὑβρίσασθαι ἀκλασίου τῆς Ἰξ-
 σίαν μετρωῦτας. ἢ καὶ μὴ παθεῖν, δόξῃ δὲ παθεῖν, δεινὸν ὅτι
 τοῖς ποιήσαι διωκθῆναι ἡγεμονίᾳ. τὸ μόνον (ὡς φασιν)
 ἀπέβλεψε τὸ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ὁδοῦ Γομπηίου. εἰ δὲ τις ἐπὶ
 Γομπηίου λογισμὸς, οὗ ἐχὶ δαίμων ἐκείνῳ ὑφηγεῖτο τὸ ὄδον. B
 ὡς δὲ οὖν εἴκη φθῆναι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀναρθεῖς ἀπὸ Κύ-
 πρου Σελευκίδι τειρήσει τὴν γυναικῶν, (τὴν δὲ ἄλλων οἰκίῳ
 οἱ μακρῶν ὁμοίως ναυσίν, οἷον ἐν ὀλίγῳ ἅμα συμπάρε-
 πλεον) ὁ μὲν πέλαγος διεσφάσεν ἀσφαλῶς. πυθόμυρος δὲ
 τὴν Πτολεμαῖον ἐν Γηλοσίῳ καὶ θῆκε τὴν φράσιν πολέμου
 ἑαυτῶν ἀδελφῶν, ἐκεῖ κατέχευε, ὡς ἐπέμψας τὴν φράσιν
 ταῖς βασιλεῖς καὶ δευτέρου. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος ἰὼν κημι-
 δῆτος, ὁ δὲ πρῶτον διέπαινε τὰ πρῶτα Γομπηίου, ἢ θεοῖσι
 βασιλεῖς τὴν δεινότητα. ἐδῶκε τὸν μέγιστον οἷς ἐκείνος ἐβόλετο,
 καὶ λέγειν ἐκέλευσεν ἰὼν ἐχὶ γυναικῶν ἑκάστου. ἰὼ οὖν δεινόν,
 ὡς Πτολεμαῖου Μάγνου βεβλήσασθαι Γομπηίου τὸν Διουδοχόν, καὶ
 Θεόδοτον τὸν Χίον, ὅτι μισθῶ ῥητορικῶν λόγων διδάσκαλον
 ἀνείλημμένον, καὶ τὸν Αἴγυπτιον Ἀχιλλῆα κορυφαίον τῶν ἡ-
 σασα ἑκατεμῶν καὶ ἡλιωῖς τοῖς ἄλλοις οὐπισυμβουλοῖ. καὶ
 τοῖς δικαστηρίου φῆκεν Πτολεμαῖος ἐπὶ ἀκυρῶν πρῶτον τὴν
 χάσας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀπέβλεψε, ὃν Καίσαρ σωτηρίας χά-
 ειρ ὅσον ἰὼν ἀξίον ὀφείλειν. τὸ μὲν οὖν ἄλλων ἑσθῆτον αἰ γυναικῶν
 δέσπονται. ὅσον οἱ μὲν ἀπελαύον ἐκέλευσεν, οἷον κατέχευε καὶ δέ-
 χεσθαι τὸν ἄνδρα. Θεόδοτος δὲ, δεινότητά ῥητορικῶν ὅτι
 δεινότητος, ὅσον ἑσθῆτον ἀπέβλεψε ἀσφαλῶς, ἀλλὰ δόξα μέ-
 νους μὲν, ἔξῃ καὶ ἑσθῆτον πολέμιον, καὶ δευτέρου Πτολεμαῖον ἀ-
 πωσαμένους, καὶ Πτολεμαῖου τῆς ἐκβολῆς ὑποαιτίους ἑσθῆτον,
 καὶ Καίσαρ τῆς διώξεως. κράτιστον οὖν εἶδη μετὰ περὶ ἑσθῆτον
 νοῦς ἀελεῖν τὸν ἄνδρα. καὶ γὰρ ἐκείνῳ ῥητορικῶν, καὶ τῶν οὐ
 φρονησῆσαι. ὡς ἐπεὶ περὶ τῶν ἀμειδέστων (ὡς φασιν) ὅτι νε-
 κρὸς οὐ δάκρυ. ταῦτα κυρωσάμενοι, ἐπὶ Ἀχιλλῆα ποιῶνται τὴν
 φράσιν. ὁ δὲ Σεπτιμίον πρὸς πάλαι γεροντότα Πτολεμαῖου
 ξίαρχον τῶν ἑσθῆτον, καὶ Σάλβιον ἑσθῆτον ἐκαστὸν τῶν ἀρχῶν, καὶ
 βεῖς ἢ τέσσαρας ὑποκρίτας, ἀπῆρθε πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ναύ.
 ἔτυχον δὲ πρῶτον εἰς αὐτῶν οἱ δοκιμάτατοι τῶν συμπλεόντων
 ἐμβεβηκότες, ὅπως εἰδεῖν τὸ πρῶτον ἄνδρα. ὡς οὖν εἰδόν οὐ
 βασιλικῶν ὅσον λαμπρῶν, ὅσον τῶν Θεοφάνους ἐλπίσιν E
 ὁμοίαν ὑποδοχῆν, ἀλλ' ὅτι μίαν ἀλιάδου ὡς πλείονας ὀ-
 λίγους ἀφῆκε, ὑπεῖδον τὸ ὀλιγωρεῖν. καὶ τὸν Πτολεμαῖον
 παρήνοιον εἰς πέλαγος ἀνακρέσασθαι τὴν ναυῶν, ἕως ἔξω βέλοισ
 εἰσίν. ἐν τούτῳ δὲ πελαγῶν τῆς ἀλιάδος, φθασσας ὁ Σεπτι-
 μιος ἔξανεσθαι, καὶ Ρωμαῖσι τὸν Πτολεμαῖον ἀντοκράτορα ὡς
 ἠγρόβλεπεν. ὁ δὲ Ἀχιλλῆας, ἀσπασάμυρος αὐτὸν ἑσθῆτον,
 παρεκάλει μετελθεῖν εἰς τὴν ἀλιάδα. τῆς ἑσθῆτον γὰρ πολὺ,
 καὶ βάθος ὅσον ἔχον πλοῖμον τειρήσει τὴν θάλατταν ὑπο-
 ψαμμον ἕσασθαι. ἅμα δὲ καὶ ἦτες πῆρες ἐσθῆτον τῶν βασιλικῶν F
 πληροῦν, καὶ τὴν ἀγίαλον ὀπλίται κατεῖχον. ὡς τὸ ἀφυ-
 κλα καὶ μετὰ βαλλομένοις ἐφάνετο, καὶ πρῶτον δὲ διδόναι
 τοῖς φοιβεῖσι τὴν ἀπῆσαν αὐτῶν τῆς ἀδικίας ἀπὸ λογίαν.
 consilium, videret posse. Accedebat, quod percussoribus diffidentiam ipsam praebituri essent iniuriae colorem.

A Parthis se subiicere infidissima genti, & quum vi-
 ri Romani focer quondam sui nollet secundarius
 esse & primus aliorum, neq; moderationem expe-
 riri illius, arbitrio se permittere Arsacis, qui ne in
 Crasso quidē potuisset ius habere viuentē, & mu-
 lierem iuuenem ex Scipionis familia ad barbaros,
 qui licentiam dirigant libidine & lasciuia, depor-
 tare, quē vt nullam iniuriam accipiat, attamen pu-
 tari accepisse, quum in manu fuerit eorum qui fa-
 cere possent, indignum esse. Vnum hoc (vti ferūt)
 ab itinere versus Euphratem auertit eum, siquod
 tamen Pompeii consilium & non fatum hac eum
 duxit via. Vt igitur ea sententia obtinuit, fugien-
 dum esse in Aegyptum, conscensa Seleucide trire-
 mi ex Cypro cum vxore soluit. Alii, pars in nau-
 bus longis, alii in onerariis eum comitati sunt. Pe-
 lagus tūtō transmisit. Quum autem Ptolemaeum
 accepisset Pelusii cum exercitu federe & bellū ge-
 rere cum sorore sua, eō decurrit. Praemittit certū,
 qui aduentum suum regi supplicibus verbis nun-
 tior. Erat admodum adolescens Ptolemaeus: qui in
 regni procuratione erat Pothinus, consiliū coegit
 eorum qui summam obtinebāt autoritatem. Plu-
 rimum autem poterant, quos ille volebat. Hic ius-
 fit vt suam quisq; expromeret sententiam. Iam e-
 rat miserum de Pompeio Magno consultare Po-
 thinum eunuchum, Theodotum Chium merce-
 narium rheroricorū magistrum ascitum, & Aegy-
 ptium Achillam. Hi enim inter cubicularios &
 nutritios alios erant principes consilii. Istius de-
 cretum confessus Pompeius in ancoris procul à
 terra stans operiebatur, quem incolumitatis gra-
 tiam Caesari indignum erat debere. Aliorum eate-
 nus discrepauerunt sententiae, quatenus hi reici-
 endum, alii vocandum & recipiendum censebāt.
 D At Theodotus facundiam & declamandi osten-
 tans facultatem, neutrum esse ostendit explica-
 tum, sed si recepissent eum, hostem Caesarem ipsos
 habituros & Pompeium dominū: si abegissent,
 in culpa futuros apud Pompeium, quod ipsum re-
 pulerint, apud Caesarem, quod non sint persequu-
 ti. Optimum ergo factu esse, vt aecitum interfi-
 ciant. Siquidem & illi rem gratam facturos, neq;
 hunc formidaturos. Adiecisse aiunt arridentem,
 mortuum non mordere. Postquam in eam sen-
 tentiam itum est, rem exequendam delegauerunt
 Achillae. Hic Septimium quendam, qui ordinem
 quondam duxerat sub Pompeio, Saluumq; alte-
 rum centurionem, praeterea tres vel quatuor mi-
 nistros assumpsit, atq; ita ad nauem Pompeii pro-
 uectus est. Fortē omnes primores eorū qui Pom-
 peium comitabantur conscenderant ad eum, vt,
 quid ageretur conspicerent. Vt videre non re-
 gium nec splendidū, nec Theophanis congruen-
 tem spei receptum, sed nauis vna pascatoria pau-
 cos homines venire, suspectum eum contemptum
 habuerunt, monueruntq; Pompeium, dum extra
 telorum iactum essent, retrorsum vt in salum age-
 ret nauem. Interea appropinquante nauicula
 prior assurrexit Septimius, ac Latine Pompeium
 imperatorem appellauit. Achillas verbis Graecis
 salute data, hortatus est eum vt in nauiculam suā
 transfiret, vadosum praedicans mare esse, nec tri-
 remis patiens, quod breuia fabulosa haberet. Si-
 mul naues aliquot regiae cōpleri conspiciebantur,
 & littus tenebant armati, vt nec elabi se, si mutaret

Salutata ergo Cornelia, quæ exitum eius iam ante A deplorabat, duos centuriones, ex libertis vnum Philippum, & seruum Scynem nomine præ se in nauiculam iussit descendere. Porrigēte dexteram ei ex nauicula Achilla, ad vxorem & filium conuersus Sophoclis iambica pronuntiauit,

*Quisquis domum elat am tyranni accesserit,
Fit illius seruus, licet liber venit.*

His postremū quū suos esset affatus, ingressus est. Satis amplo interuallo inter terram & triremē vbi nemo eorum, qui in nauicula erant, hilariter est Pompeium alloquutus, intuitus Septimiū, Ecquid te, inquit, ego commilitonem quondam meum agnosco? Ille tantum capite annuit, non est affatus nec benignitatem ei ostendit vllam. Quum iterū iam immobiles filerent, tenens Pompeius in paruo libello conscriptam ab se Græcam orationem, qua vti apud Ptolemæum statuerat, eam cœpit legere. Postquam terræ appropinquauerunt, Cornelia cū amicis ex naui anxia speculabatur euentum, cœpitq; sustollere animos, q; ad descensionem multos ex regiis cerneret honoris & recipiendi eius gratia concurrentes. Ibi Pompeiū, qui Philippum manu prehendit, quo surgeret, commodius, Septimius primus à tergo traiecit: inde secundū cum Saluius, mox Achilles enses strinxerunt. Ille ambabus manib. faciem togo intexit, nec quicquem indignū se loquutus est nec fecit, tantum suspirio edito patienter ictus excepit. Annos natus vnde sexaginta postridie, natalium suorum fato functus est. Illi qui in nauibus erant, vbi cædem spectauerunt, gemitum edidere ex littore exauditum, ancorisque prope solutis fugæ se mandauere. Benignus autem ventorum ex mari afflatus fugam eorum adiuuit. Vnde molientes persequi eos Ægyptii destitere. Caput Pompeii defecuerunt: truncum ē nauicula nudum proiecerunt, reliqueruntque spectare id cupientibus. Philippus dum satiarunt oculos, remansit apud eum. Inde aqua mari na abluit corpus, ac tunicula quadam sua inuoluit. Quū nihil aliud ad manum esset, circumspiciens littus reperit paruulæ nauiculæ piscatoriæ marcidas quidem reliquias, sed quæ sufficerent ad rogum cadaveri nudo, nec eo integro. Has congerenti & componenti quidam iam graui ætate ciuis Romanus assistens, qui prima stipendia iuuenis sub Pompeio fecerat, Tu, inquit, quis hominum es, qui Magnum Pompeium funerare paras? Qui vbi respondit libertum eius esse, Atqui hoc decus, inquit, non apud vnum te residebit. Admitte me quasi pii lucri consortem, ne vnde quaque de hac conquerat peregrinitate, pro multis molestiis id certe nactus, vt manibus meis contingam & cooperiā summum populi Romani imperatorem. Ita funeratus est Pompeius. Postero die L. Lætulus huius rei ignarus ex Cypro aduectus & littus legēs, vt funeris pyram vidit atq; assistentem Philippū necdum satis eum agnitum, Quis hic, inquit, fato functus iacet? Ac aliquantulo interposito spatio suspirans, Fortassis tu, inquit, Magne Pompeie. Paulo post egressum ex naui comprehenderunt, necaueruntq;. Hic exitus Pompeii fuit. Haud multo post in Ægyptum ita perculsam Cæsar veniens,

καὶ παρεστῶτα τὸν Φίλιππον οὕτω καθρώμενον, Τίς ἄρα (εἶπε) ὁ πεπερωμένος ἐστὶ ταῦτα τελευτᾶς ἀναπέπαιται, καὶ μικρὸν ἀλιπὼν καὶ σενάξας, Τάχα δὲ (εἶπε) σὺ Πομπηίε Μάγνε. καὶ μὲν μικρὸν ἀποβάς, καὶ συλληφθεὶς ἀπέθανε. τοῦτο Πομπηίου τέλος. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον Καῖσαρ ἔλθων εἰς Αἴγυπτον οὕτω καταπεπληγμένῳ,

ἀσπασάμενος οὖν τὴν Κορνηλίαν παραποδρῶσαν αὐτῷ ὁ τέλος, καὶ δύο ἑκατοντάρχας παρεμβύων κελύσας, καὶ τῷ ἀπελευθερῶν ἕνα Φίλιππον, καὶ τεράποντα Σκυλίῳ ὀνομα, δεξιουμένων αὐτὸν ἤδη τῷ πατρὶ Αἰγύπτῳ, ἐκ τῆς ἀλιάδος μεταγραφεὶς πρὸς τὴν γυναικα καὶ τὸν υἱόν, εἶπε Σοφοκλέους ἰαμβεῖα,

Ὅστις ἢ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
Κείνου εἰ δούλος, καὶ ἐλευθερὸς μὲν.

ταῦτα δὲ ἔγραφα πρὸς τοὺς αὐτῷ φηγεσάμενος ἐπέβη· καὶ συγχρῆ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὄντος ἐπιτῆ γυνὴ ἀπὸ τῆς τελευτῆς, ὡς ὁδοὺς πρὸς τῷ συμπλεόντων ἐγένετο λόγος Φιλῆν. ἄρωπος πρὸς αὐτὸν, ἀποβλέψας εἰς τὸν Σεπτήμιον, Οὐδὲ ἢ που σε (εἶπεν) ἐγὼ γερονότα συσχεπώτην εὐὸν ἀμφιγῶν; καὶ κείνος ἐπέπεσε τῇ κεφαλῇ μόνον, ὁδὸν πρὸς φτῶν, ἔδὲ φιλοφρονηθεὶς. πολλῆς ἐν πάλιν ἕσης σιωπῆς, ὁ Πομπηίος ἔχων ἐν βιβλίῳ μικρῶν γεγραμμένον ἕω ἀπὸ λόγον Ἑλληνικόν, ὃ παροκλύσας οὐχ ἔχων πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ἀνεγίνωσκεν ὡς ἢ τῇ γῆ πρὸς ἐπέλαζον, ἢ μὲν Κορνηλία μὲν τῷ φίλων ἐκ τῆς φηγεσάμενος ὁδὸν ἐπέλαζον, καὶ τὰ ῥῆσιν ἤρετο, πολλοὺς ὁρῶσα πρὸς τὴν ἀποβάσιν τῷ βασιλικῶν, ὅτι ἐπιτῆ καὶ δεξιῶσ, σπερχομήροις. ἐν τούτῳ ἢ τὸν Πομπηίον τῆς τῷ Φιλίππου λαμβανόμενον χροῖς, ὅπως ῥῆσιν ἔξασα ἀπὸ Σεπτήμιος ὅτι πρὸς τῷ ξίφῃ διελαύνῃ πρὸς τὸν, εἶτα Σάλβιος μετ᾽ ἐκείνον, εἶτα Αἰγύπτῳ ἀσπασάμενος τῷ μαχίρας. ὁ ἢ τῷ χροῖν ἀμφοτέρως τὴν τῷ βεννον ἐφελκυσάμενος καὶ τῷ πρὸς πρὸς, μηδὲν εἶπὼν ἀνάξιον ἑαυτῷ, μηδὲ ποιήσας, ἀλλὰ τῷ σενάξας μόνον, ἐνεκαρτέρησε τῷς πληγῶν· ἐξήκοντα μὲν ἐὸς δέοντος βεβιωκῶς ἔτη, μὲν δὲ ὕστερον ἡμέρα τῆς γενεθλίου τελευτήσας τὸν βίον. οἱ δὲ ἀπὸ τῷ νεαν, ὡς ἐτέασατο τὸν φόνον, οἰμογυνὴν ἔξασα ἄρα τῷ γῆς ἐκχέαντες, ἐφυγον ἀσπασάμενος τῷ ἀγκίρας καὶ πάρος. καὶ πρὸς λαμβανόμενος ἐβόησεν πελαγίοις ἕω ἐκτόσιν ὡς τε βουλομήροις διώκῃν ἀπὸ βαπέσας τοὺς Αἰγυπτιοὺς. τῷ ἢ Πομπηίος τῷ κεφαλῇ ἀποτέμνοισι, ὁ ἢ ἄλλο σῶμα γυμνὸν ἐκβαλόντες ἀπὸ τῷ ἀλιάδος, τοὺς δεομένους τοῦτου θεάματος ἀπέλιπον. παρέμνε ἢ αὐτῷ Φίλιππος, ἕως ἐγῆνοντο μετῷ τῷ ὕφασ. εἶτα πρὸς τῷ θαλάσῃ τῷ σῶμα, καὶ χροῖν ἢ τῷ αὐτῷ πρὸς εἶλας, ἄλλο ἢ ὁδὸν ἔχων, ἀλλὰ πρὸς τῷ τὸν ἀγκίλον, ἄρα μικρῶς ἀλιάδος λείψανα, παλαμά μὲν, ἀρεκῶν ἢ νεκρῶ γυμνῶ καὶ ἔδὲ ὅλα πυρκαϊᾶ ἀνασπασάμενος πρὸς ἔχειν. ταῦτα συγχρομίζοντος αὐτῷ καὶ συνπῆντος, ὅτις ἄς ἀνὴρ Ρωμαῖος ἤδη γέρον, τῷ ἢ πρὸς τῷ φρατείας ἐπὶ νέος Πομπηίῳ σπερχομήρος, Τίς ὦν, ὡ ἀνδρῶπε, (εἶπε) θάπην ἀφ᾽ ἑαυτοῦ Μάγρον Πομπηίον; ὁ κείνου ἢ φησαντος, ὡς ἀπελευθερῶς, Ἄλλ' οὐ μόνον σοι (εἶπε) τῷ τῷ καλὸν ἕω ἀρξῆ· καμὲ δὲ ὡς πρὸς δὴ ῥήματος δὴ σέβοις δέξαι χροῖν, ὡς μὴ καὶ πάντα μέμφωμεν τῷ ἀποξένωσιν, ἀπὸ πολλῶν ἀπαραν τῷ τῷ γυνὴν ἀσπασάμενος, ἀφ᾽ ἑαυτοῦ καὶ πρὸς εἶλας τῷ ἐμῶν χροῖν τὸν μεγιστὸν αὐτοκράτορα Ρωμαίων. οὕτω μὲν ἐκῆδῶτο Πομπηίος. τῷ δὲ ὕστερα ἄρα Λάκιος Λέντος, ὁδὸν εἶδὼς τῷ πεπερωμένῳ, πλέων ἀπὸ Κύπρου καὶ πρὸς γυνὴν χρομίζόμενος, ὡς εἶδε νεκρὸν πυρῆν,

τον μὲν πρὸς φέροντα τὴν κεφαλὴν, ὡς παλαμῶνον, ἀπε-
 γράφη τὴν δὲ σφραγίδα τῆς Γομπηίας δδξάμηνος, ἐδάκρυ-
 σεν. ἡ δὲ γλυφὴ, λέων ξιφῆρης. Ἀχιλλῶν δὲ καὶ Ποθηνὸν ἀ-
 πίεσφαζεν· αὐτὸς δὲ μάχη ληφθεὶς ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν πο-
 τερμὸν ἠφανίσθη. Θεόδωρον δὲ τὸν Θεσιφῆν ἠμὲν ἐκ Καίσαρος
 δίκη παρήλθε· (φυγὼν γὰρ Αἴγυπτον, ἐπλάνατο τραπεζὰ
 πρῶτον καὶ μισθούμηνος) Βροῦτος δὲ Μάρκος, ὅτε Καίσαρα
 κλείνας ἐκράτησεν, ἐξέδωκεν αὐτὸν ἐν Ἀσία, καὶ πῦσαν ἀχίαν
 ἀχισάμηνος, ἀπέκλεινε. τὰ δὲ λείψανα τῆς Γομπηίου Κορη-
 λία δδξάμηνος χρομίσθησαν, πρὸς τὸν Ἀλβανὸν ἔθηκεν.

A eum qui caput Pompeii sibi obtulit, vt detestabi-
 lem auersatus est. Anulum eius accipiens illacry-
 mauit. Insculptus leo erat ensen tenens. Achillam
 autem & Pothinum interfecit. Ipse rex in confi-
 ctu oppressus circa fluuium nunquam postea cō-
 paruit. Rhetor Theodorus Cæsaris vltionem de-
 clinauit. Nam profugus ex Ægypto palatus est
 abiectus & execrabilis. Eum M. Brutus interfe-
 cit Cæsare Asiam obtinens, repertum ibi atque o-
 mni cruciatus genere affectum necauit. Pompeii
 reliquæ relatæ ad Corneliã sunt, easque illa in
 Albano humauit.

ΕΚκειμένων οὖν τῶν βίων, ἐπιδράμμεν τὰς λόγους. Β
 χέως τὰ προιοῦντα τῆς ἀφροσύνης, πρὸ ἀλλήλων σιω-
 ροντες. ἐστὶ δὲ ταῦτα. πρῶτον, ὅτι Γομπηίος ἐκ τῆς δικαιο-
 πάτου ἔργου παρήλθεν εἰς διώματι καὶ δόξαν, αὐτὸς ὁρμη-
 θεὶς ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα Σύλλα τὴν Ἰταλίαν
 ἀπὸ τῆς τυραννίδος ἐλθὼν ἐπεσφύρατο. Ἀγισίλαος δὲ τῆς βασιλείου ἐδόξε λαβεῖν, οὔτε τὰ πρὸς θεοὺς ἀ-
 μεμῶτος, οὔτε τὰ πρὸς ἀνθρώπους, κρίνας νοθείας Λεωτυχί-
 δην, ὃν ἦν αὐτοῦ ἀπὸ εἰζῆν ὁ ἀδελφὸς γνήσιον· τὸν δὲ χρη-
 σμὸν κατὰ τὴν ἀσάμενος τὸν πρὸς τῆς χωλότητος. δέύτερον,
 ὅτι Γομπηίος Σύλλα καὶ ζῆλον ἡμῶν διετέλεσε, καὶ τὸν
 χέτος ἐκνήδωσε (βιασάμηνος Λέπιδον) ὁ σῶμα, καὶ ὁ πα-
 δὲ Φάος τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα σιωάχισεν. Ἀγισίλαος δὲ
 Λύσανδρον ἐκ τῆς τυχεύσεως πρῶτος ἐξέριψε καὶ
 κατέβησε. καὶ τοὶ Σύλλας μὲν ἐκ ἐλαπίων ἔτυχε καὶ Πομ-
 πηίω παρέχεν. Ἀγισίλαος δὲ Λύσανδρος καὶ τῆς Σπάρ-
 τῆς βασιλεία, καὶ τῆς Ἑλλάδος κρατητὴν ἐποίησε. τρίτον δὲ
 αἱ πρὸς τὰ πολίτευκα καὶ τῶν δικαίων πρὸς ἀλλήλους, Γομπηίω
 μὲν δι' οἰκότητος ἐχρῆστο· (τὰ γὰρ πλείστα Καίσαρι καὶ Σκι-
 πίωνι σιωεξήμηνος κηδεύσας οὐσί) Ἀγισίλαος δὲ, Σφοδρίαν
 μὲν, ἐφ' οἷς Ἀθῆναιος ἠδίκησεν ἀποθανεῖν ὀφείλοντα, τὰ δὲ
 τῆς παιδὸς ἔρωτι χειρὸς ἐξήρπασε. Φοιβίδα δὲ Θη-
 βαίους πρὸς ἀποδησάντι δῆλος ἡ δὲ αὐτὸς ὁ ἀδίκημα
 πρὸς τὴν βοήθειαν. κατόλου δὲ ὅσα Ρωμαίοις δι' αἰδῶ
 Γομπηίος ἠἰρηναίαν αἰτίαν ἔχε βλάψαι, ταῦτα θυμῶ καὶ
 φιλονεικία Λακεδαιμονίους Ἀγισίλαος ἐβλάψε, τὸν Βοιω-
 τῶν ἐκκαύσας πόλεμον. εἰ δὲ καὶ τὸ χεῖρον ἡνᾶ τῶν ἀνδρῶν
 ἐκατέρωθεν σφάλμασι προσαιτέον, ἀέλπιστος μὲν ἡ Γομ-
 πηίου Ρωμαίοις· Ἀγισίλαος δὲ Λακεδαιμονίους ἀχρῶντος
 καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐκ εἰσσε φυλάξασθαι τὴν χωλὴν βασιλείαν.
 καὶ γὰρ εἰ μυριάκις ἠλέστη Λεωτυχίδης, ἀλλοτρίος δὲ καὶ Ε
 νότος, ὅτε αὐτὸς ἠπόρησεν, Εὐρυπίων δὲ γνήσιον καὶ ἀρετῆ-
 οὐδ' ἐχρῆστο τῆς Σπάρτης βασιλεία παρέχεν, εἰ μὴ δὲ Ἀγισίλαος ἐ-
 πεισθόησε τῆς χρομῆς Λύσανδρος. οἱ δὲ μὲν τῆς πρὸς τῶν
 ἡρώτων ἀπορία πρὸς ἡγήσαντο ὁ Ἀγισίλαος, ἀμα μετὰ
 τὴν ἐν Ἀθήναις ἀτυχίαν, κελύσας τοὺς νόμους ἐκείνῳ
 τὴν ἡμέραν καθόδου, οὐ γέρονεν· ἄλλο σόφισμα πολίτην,
 οὐδ' ἐχρῆστο τῆς Γομπηίου πρὸς ἀπλήσιον· ἀλλ' ἑωυα-
 τῶν, οὐδ' οἷς αὐτὸς ἐπὶ νόμοις ἔθετο δεῖν ἐμμένειν, ὁ δὲ διώ-
 οὐδ' ἀμα μέγα τοῖς φίλοις ἐδὲ φησὶ μῆκος. ὁ δὲ εἰς ἀνάκλιμα κατὰ
 τῆς λύσας τοὺς νόμους ἐπὶ τῶν σῶσαι τοὺς πολίτας, ἐξέδρε
 ἔργον ὃ μὴτε ἐκείνοις βλάψοι, μὴτε ὅπως οὐ βλάψοι
 λυθῶσονται. ἡγεμῶν δὲ κακίον ὁ ἀμίμητον ἔργον εἰς πολιτικῶν ἀρετῶν τῆς Ἀγισίλαος, ὁ δὲ δδξάμηνος τὴν σκυ-
 τάλῳ, ἀπολιπεῖν τῆς ἐν Ἀσία πρῶτος. οὐ γὰρ, ὡς Γομπηίος, ἀφ' ὧν ἑαυτὸν ἐποίησε μέγαν, ὠφέλει ὁ χρῆσι-

ΕNarrata vtriusq; vita delibemus cōparemus-
 que discrimina. Sunt ea hæc. Primūm Pom-
 peius iustissima ratione ad potentiam & glo-
 riam euoluit sua industria, multiq; & grandibus
 factis vindicanti à tyrannis Italiã Syllæ prestò fuit:
 Agesilaus verò videtur ad regnum peruenisse nō
 nisi violato diuino & humano iure, qui pro adul-
 terino Leotychildem damnauit, quum illū iustum
 filium frater eius appellasset, oraculumq; elusit de
 clauditate. Deinde Pompeius Syllā & viuum per-
 petuò coluit, & defuncti funerauit, represso Lepi-
 do, corpus, filioq; eius fausto filiam suam nuptum
 dedit: at Agesilaus Lysandrum ex leui occasione
 proiecit atq; indignissimè habuit. Et quidem non
 minorā Sylla accepit à Pompeio, quàm apud eū
 collocauit beneficia: Agesilaum Lysander & La-
 cedæmoniorum regem & Græciæ fecit ducem.
 Tertio reip. & iuris violationes à Pompeio sunt ob-
 necessitudinem admittæ. quippe plerisq; in pec-
 catis socius affinis fuit Cæsari & Scipioni. Age-
 silaus dignum ob illatam Atheniensibus iniuriam
 supplicio Sphodriam filii sui indulgens amori eri-
 puit. Phæbidæ, qui contra fœdus violauerat The-
 banos, non obscure ob ipsum facinus libèter præ-
 stò fuit. Breui quæcunque vulnera reip. Romanæ
 per ruborem vel ignorantiam à Pompeio infimu-
 lauerunt inflicta, hæc ira & pertinacia inflixit La-
 cedæmoniis Agesilaus, qui bello Bœotico facem
 subdidit. Quòd si fortuna est aliqua vtriusque of-
 fensis accommodanda, insperata Romanis Pom-
 peii fuit: Agesilaus verò audientes & præcios nō
 permisit Lacedæmonios claudum regnum deu-
 rare. Etenim si millies constitisset alienum Leoty-
 chidem & adulterinum esse, nō deesset Eurytion-
 dis tamen facultas germanum aliquem & rectum
 regem Spartæ suppeditandi, nisi Agesilai causa va-
 tacinio obstruxisset Lysander. At quale in hæsit-
 atione de illis qui ex acie fugerant, adhibuit Age-
 silaus, qui mox post cladem Leuetricam leges illo
 die filere iussit, non extat commentum ciuile, ne-
 que habemus vllum Pompeii simile: imò ediuer-
 so hic, dum potentiam suam amicis venditat, ne-
 que quas ipse tulerat leges, eas sibi duxit tuendas.
 Ille exprimente necessitate, vt leges ob salutem
 ciuium conuelleret, inuenit rationem, quem-
 admodum illis nihil obstarent, nec, ne obsta-
 rent, conuellerentur. Illud etiam numero, factum
 virtutis ciuilis incomparabile Agesilai, quòd si-
 mulatque accepit scyrialam, bellum Asianum re-
 liquerit. Non enim, vt Pompeius, quibus
 rebus se magnum effecit, iis auxit rempublicam,

οὐ γὰρ οὐκ εἰνὸν γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς καὶ θεῶν ἐναγωνίασθαι
 πρὸς τῆς ἡγεμονίας ὁ θεὸς ἀπέδειξε ὁ Φαρσάλιον πεδῖον,
 ὅθεν ὑπὸ κήρυκος ἐκαλεῖτο μάχεσθαι καλῶν, ἢ λιπεῖν
 ἑτέρω τὸν σέφαιμον· ἀλλὰ πολλὰ μὲν πεδία, μυρίας δὲ πό-
 λεις καὶ γὰρ ἅπασαν ἢ κατὰ θάλασσαν ὑπερία παρέχε-
 βουλομένω μιμνῆσθαι Μάξιμον καὶ Μάριον, Λύκουλλον,
 καὶ αὐτὸν Ἀγισίλαον, ὅς ἐκ ἐλάφου μὲν ἐν Σπάρτῃ θορύ-
 βους ὑπέμεινε, βουλομένων Ἰθαίων ὑπὸ τῆς χώρας μά-
 χεσθαι, πολλὰς δὲ ἐν Αἰγύπτῳ ἀφροδῆας καὶ κατηγε-
 ρίας ὑπὸ ἀνοίας τῆ βασιλείας ἰσχυροῦς, ἢ συχίαν ἀγὰν κε-
 λδίων. χρησάμενος δὲ τοῖς ἀείροις, ὡς ἐβούλετο, λογισμοῖς,
 οὐ μόνον Αἰγυπτοῖς ἀχρῆσθαι ἔστωσεν, ὅθεν τὴν Σπάρτῃ ἐν
 ἑσπέρῳ σφοδρῶ μόνος ὄρθῳ αἰεὶ διεφύλαξεν, ἀλλὰ καὶ ἑ-
 παμον ἔθηκε κατὰ Ἰθαίων ἐν τῇ πόλει, ὅ νικῆσαι πρὸς
 αὐτοῖς, ἐκ τῆ τότε μὴ πρὸς ἀπολέσθαι βίασάμενοις.
 ὅθεν Ἀγισίλαος μὲν ὑπὸ τῆ βασιλείας ὑπερῶ ἐπιηέτο
 σωθέντων, Πομπηῖος δὲ ἀλλοῖς ἀμύρτων, αὐτὸς οἷς ἐπέ-
 αθη κατηγεροῖς εἶχε. καίτοι Φασί τινες ὡς ὑπὸ τῆ πειθεροῦ
 Σκιπίωνος ἐξηπατήθη. τὰ γὰρ πλείστα τῶν χρημάτων ὧν
 ἐκόμειζεν ἐξ Ἀσίας, βουλομένη αὐτὸν νοσφίσασθαι καὶ ἀπο-
 κρύψασθαι κατεπέριζαν τὴν μάχην, ὡς οὐκ ἐπιχρημάτων
 ὄντων. ὁ καὶ ἀληθὲς ἦν, οὐκ ὡφίλε παθεῖν ὁ στρατηγός, οὐ-
 δὲ ῥαδίως οὕτω πρὸς ἀλογιστοῖς, ἀποκινδυνεύσασθαι πρὸς τῶν
 μεγίστων. ἐν μὲν οὖν τούτοις οὕτως ἐκάτερον ἀποθεοροῦ μὲν
 εἰς Αἰγύπτου δὲ ὁ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἐπλάσσε φεύγων, ὁ δὲ
 οὔτε καλῶς οὔτε ἀναγκῶς ἐπὶ χρέμασιν, ὅπως ἔχει τοῖς
 Ἕλλησι πολεμεῖν, ἀφ' ὧν τοῖς βαρβάροις ἐστρατήγησεν. εἶπα
 ἂν ἀπὸ Πομπηῖου Αἰγυπτοῖς ἐκκαλοῦ μὲν, ταῦτα Αἰγύπτιοι
 κατηγεροῖσιν Ἀγισίλαου. ὁ μὲν γὰρ ἠδίκηθη πρὸς ἑσπέρους· ὁ δὲ
 πρὸς αὐτοῖς ἐγκατέλιπε, καὶ μετέστη πρὸς τοῖς πολεμοῦσιν
 οἷς ἐπλάσσε συμμαχίαν.

Neque enim istud stadium eis & theatrum ad cer-
 tandum de imperio deus assignauerat campum
 Pharsalicū: neq; excitatus per preconem fuit, vt ad
 pugnandum descenderet, aut alteri relinqueret
 coronā, sed multos campos, infinitas vrbes, & vni-
 uersam terram maritimæ copiarū præbebāt, si vesti-
 giis insistere, Maximi, Marii, Luculli, & ipsius vo-
 luisset Agesilai, qui non minores tumultus Lace-
 dæmone sustinuit prouocātibus eum ad pugnan-
 dum pro agro Thebanis. Multas pertulit etiam in
 Ægypto calumnias & obtrectationes ob regis im-
 prudentiā, quā suaderet ei vt quiesceret, vtēs au-
 tem ex sententia sua optimis consiliis, non modò
 Ægyptios cōseruauit inuitos, neq; Spartā solūm in
 tanto motu stantē perpetuò tenuit, verum etiā tro-
 phæum in vrbe excitauit de Thebanis, præstititq;
 ex eo quòd tūc cū sua importunitate nō perierint,
 vt etiā denuò victoriā potuerint obtinere. vnde A-
 gesilaus ab illis qui institerant ei, post cōseruatis,
 collaudatus est: at Pōpeius, qui aliorū causa tituba-
 uit, eos ipsos quibus obtemperauerat habuit accu-
 satores, licet à focero Scipione fuisse ferāt eum de-
 ceptū. Siquidem quo pecuniam maiore ex parte,
 quā deportauerat ex Asia, interuenteret & suppri-
 meret, cū quasi deficiente stipendio Pompeiū in-
 citasse ad maturandā pugnam. Quod vt verum sit,
 nō debebat eo dux in errorē induci, neq; tam le-
 uiter elusus summā rerum in præcipitē casum da-
 re. Atq; in his quidem ita vtrunq; possumus in cō-
 parando cōtemplari. Iam in Ægyptum Pompeius
 necessariò nauigauit fugiens, alter neq; honestè
 neq; necessariò pecuniæ causa, quo mouere Græ-
 cis posset bellū subsidio mercedis, quam ex ductu
 suo erat à barbaris accepturus. Deinde quam ob-
 rem Ægyptios Pompeii nomine infectamur, hæc
 de causa criminatur Ægyptii Agesilaum. Ille est e-
 nim qui iis credebat, violatus, hic, cui fides habe-
 batur, eos destituit, & desciuit ad illos qui cum his
 quibus primū venerat suppetias bellū gerebant.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι τῶν ἑλλήνων

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

καὶ

ΚΑΙΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁν Ἀλεξάνδρου τῆ βασιλείας βίον,
 καὶ τοῦ Καίσαρος ὑφ' οὗ κατελύθη Πομ-
 πηῖος, ἐν τούτῳ τῶν βιβλίων γράφοντες,
 ἀπὸ τῶν πλείστων τῶν ἀποκειμένων πρὸς
 ἑσπέρους, ὅθεν ἄλλο πρὸς ἑσπέρους, ἢ παραι-
 τησόμεθα τοῖς ἀναγνωσκουσιν, εἰ μὴ
 πρῶτα, μηδὲ καθ' ἑκάστον ἐξείργασθαι τὴν τῶν ἀπολο-
 γῶν ἀπαγγέλλομεν, ἀλλὰ ἐπιτέμνοντες τὰ πλείστα, μὴ
 συκοφαντεῖν. οὐτε γὰρ ἰσορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους· οὐτε
 ταῖς ἐπιφαινεστάταις πρὸς ἑσπέρους ἐνεστὶ δὴλωσις ἄρε-
 τῆς ἢ κακίας, ἀλλὰ πρὸς ἀμαρτυρίαν πολλὰς καὶ ῥήματα,

PLVTARCHI

Vitæ comparatæ

ALEXANDRI

&

C. IVLII CÆSA-

RIS.

ALEXANDER.

ALEXANDRI regis vitam
 & C. Cæsaris, à quo est Pom-
 peius oppressus, hoc cōmēta-
 rio descripturi, ob numerosas
 res eorum gestas, nihil præfa-
 bimur aliud quàm ab lectori-
 bus postulabimus, si non o-
 mnia, neque sigillatim factum quoddam celebre
 ad amussim persequamur, sed perstringamus ple-
 raque, ne mihi obstrepant. Neque enim histo-
 rias, sed vitas conscribimus: neque semper cla-
 rissimæ quæque res virtutes vel vitia represen-
 tant, sed exiguum subinde factum dictumque